

**FRANSIZCA VE TÜRKÇEDE AKILLI TELEFON
BAĞLAMINDA YENİ SÖZCÜK KULLANIMINA
(NEOLOJİZM) YAPISAL BİR YAKLAŞIM**

Zehra ŞAFAK
Yüksek Lisans Tezi
Fransız Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Danışman: Doç. Dr. Sonel BOSNALI

2018

T.C.
TEKİRDAĞ NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FRANSIZ DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

FRANSIZCA VE TÜRKÇEDE AKILLI TELEFON
BAĞLAMINDA YENİ SÖZCÜK KULLANIMINA (NEOLOJİZM)
YAPISAL BİR YAKLAŞIM

Zehra ŞAFAK

FRANSIZ DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

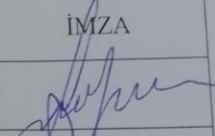
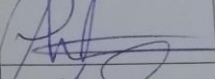
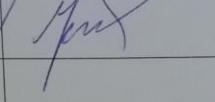
DANIŞMAN: Doç. Dr. Sonel BOSNALI

TEKİRDAĞ-2018

Her hakkı saklıdır

T.C.
TEKİRDAĞ NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FRANSIZ DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Zehra ŞAFAK tarafından hazırlanan “Fransızca ve Türkçede Akıllı Telefon Bağlamında Yeni Sözcük Kullanımına (Neolojizm) Yapısal Bir Yaklaşım” konulu YÜKSEK LİSANS Tezinin Sınavı, Namık Kemal Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Öğretim Yönetmeliği'nin 14-(3), (4), (5), (6), (7) Maddeleri uyarınca 06/07/2018 günü saat 14:00'de yapılmış olup, tezin* Kabul Edilmesine OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞU ile karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ	KANAAT	İMZA
Doç. Dr. Sonel BOSNALI (Danışman)	Kabul Edilmesine	
Prof. Dr. Ertuğrul İŞLER	Kabul edilmiştir.	
Dr. Öğr. Üyesi Emine GÜZEL	Kabul edilmiştir	

* Jüri üyelerinin tezle ilgili karar açıklaması kısmında “Kabul Edilmesine / Reddine” seçeneklerinden birini tercih etmeleri gerekir.

Özet

Neoloji, dilbiliminin üç dalı ile ilgilidir: anlamsal yönüyle sözcükbilimi, yapısal yönüyle biçimbilimi, toplum tarafından kelimenin kabul ve kullanım süreçleriyle ilgili toplum dilbiliminin araştırma sahasına girer. Neolojinin konusu olan neolojizm ise; ortaya çıkan yeni bir gösterilen (anlam) için yeni bir gösterenin üretilmesi şeklinde tanımlanabilir. Gerçekten, bilim ve teknolojinin sürekli gelişmesi yeni kavramların ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Hem dilsel ve hem de toplum dilsel boyutları olan bu hadisenin en iyi gözlemlenebileceği alan, bilimsel ve teknolojik gelişmelerin günümüzde en hızlı ve yoğun olarak yaşandığı mobil teknolojileridir.

Bu nedenle, bu çalışmada akıllı telefonlarını kullanma kılavuzları veri tabanı kabul edilerek Fransızca ve Türkçedeki neolojizmler yapı bakımından karşılaştırılmıştır. Çalışmada dilin içyapısına bağlı olarak Fransızca ve Türkçede sözcüksel anlamda değişimin nasıl gerçekleştiği, bununla birlikte toplum dilbilimsel etkenlerin dilin zenginleşmesine nasıl etki ettiği sorusuna cevap aranmıştır.

Çalışmada ilk olarak dilbiliminin iki yeni sahası olan neografya (yeni kelimenin sözlükleşme süreci) ve neoloji (yeni kelime yapma yöntemi ve süreci) konuları ele alındıktan sonra, konunun kuramsal çerçevesi çizilerek, neolojizmin nedenselliği ve neolojizmlerin belirlenmesi ile ilgili bilimsel yaklaşımlar ve kuramlar değerlendirilmiştir.

Nicel araştırma yönteminin benimsendiği bu çalışmada, veri tabanından elde edilen veriler, oluşturulan sayısal ispata dayalı araştırma modeli çerçevesinde değerlendirilmiştir. Bunun için farklı dört telefon markasının (Samsung, Sony, Vestel, Wiko) kullanma kılavuzları veri tabanı kabul edilerek tespit edilen neolojizmlerin iki dildeki (Fransızca, Türkçe) yapısal ve sayısal durumları, çıkış sebepleri ile sözlükleşme sürecinin karşılaştırılması amaçlanmıştır.

Elde edilen veriler, Türkçe neolojizmlerin Fransızca neolojizmlerden daha fazla olduğunu göstermektedir. Diğer taraftan, İngilizceden Fransızcaya ödünçlenen kelime sayısının İngilizceden Türkçeye ödünçlenen kelime sayısından daha az

olduğu anlaşılmaktadır. Bu çerçevede, her iki dilde kısmi ödünçlemelerin tam ödünçlemelerden daha fazla olduğu görülmektedir. İki veya daha fazla kelimenin bir araya gelmesiyle oluşturulan neolojizmler diğer türetme yöntemlerinden daha sık başvurulan bir biçim olarak karşımıza çıkmaktadır. Fransızca ve Türkçede sayısal olarak iki addan oluşan ve ad olan neolojizmler diğer türetme şekillerinden daha fazladır.

Kendine özgü (diğer dillerde bulunmayan veya kullanılmayan) türetme şekilleri en fazla Fransızca kullanma kılavuzlarında tespit edilmiştir. İncelenen metinlerdeki neolojizmlerde İngilizce ve Türkçe yapısal benzerliğin Fransızca Türkçe yapısal benzerlikten daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Kelime sayısı açısından tek kelimedenden oluşan en fazla neolojizm Fransızcada, iki kelimedenden meydana gelen neolojizmler Türkçede, üç kelimedenden oluşan en fazla neolojizmler İngilizcede saptanmıştır.

İki dildeki neolojizmlerin durumlarının yapısal bağlamda ve sözlüğe giriş süreçleri olarak farklı olması birçok nedene bağlanabilir, fakat genel olarak dilin kendi içyapısı ve dışsal yani toplumsal nedenlerden dolayı bu farklılıkların meydana geldiğini söylemek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Neoloji, neolojizm, neografya, yeni kelime, mobil teknolojiler

Abstract

Neology is relevant to three fields of linguistics: lexicology in terms of meaning, morphology in terms of structure and sociolinguistics in terms of the recruitment and utterance of a word by the society. Neologism could be described as the production of a new signifier for an emerging semantic indicator. Indeed, continuously developing technology and science result in the emergence of novel concepts. Mobile technologies, where the scientific and technologic developments occur in the most rapid and intense way, are the field in which this linguistic and sociolinguistic phenomenon could be observed.

This study, therefore, by taking smart phone manuals as the database, morphologically compares neologisms in French and Turkish. In the study, how the lexical semantics have changed in French and Turkish by taking the languages' internal structures are examined in addition to investigation of the sociolinguistics factors' affect on the thrive of a language.

The study first explores neography (lexicalising of a new word) and neology (how new words are coined). Then, after setting the theoretical framework of the topic, it evaluates the causality of neologism as well as the scientific approaches and theories on the determination of neologisms.

The study is a quantitative one and the data acquired via the database is evaluated with a statistical proof method. Therefore, manuals of four different phone brands (Samsung, Sony, Vestel, Wiko) are used as the database where the structural and numeric status of neologisms in the two languages (French and Turkish), reasons of origins and lexicalising are compared.

Obtained data suggests that there are more Turkish neologisms than the French ones. On the other hand, there are less borrowed words from English to French, compared to the words from English to Turkish. Partial borrowings are analysed to be more than full borrowings in both languages. Compound neologies are more frequent than the other derivational techniques. There are statistically more binominal noun neologies than any other derivational techniques.

Authentic derivations (that is unique to a language, not present or used in other languages) are most identified in French manuals. In the investigated neologisms, structural similarities between English and Turkish are found to be more than the ones between French and Turkish. Lexicologically, one-word neologism is found to be the most in French, two-word neologism is found to be the most in Turkish and three-word neologism is found to be the most in English.

There may be numerous reasons for the neologisms in both languages such as structural context and the entrance processes to the dictionary, yet, in general, it is possible to say that these differences occur due to the internal structure of the language and external, namely social, reasons.

Key Words: Neology, neologism, neography, lexicology, mobile technologies

Résumé

Il est évident que le développement progressif de la science et de la technologie conduit à l'émergence de nouveaux concepts, celle-ci nécessitant à son tour la création de nouveaux mots. D'autre part, chacun admettra que le développement le plus concrètement observable à notre époque se produit dans le domaine de la technologie mobile. Il sera donc intéressant de traiter ce phénomène dans le domaine de la technologie mobile, qui offre de nombreux exemples intéressants. Nous espérons que cela permettra de comprendre pourquoi certains néologismes sont plus ou moins stables et acceptables que les autres et pourquoi ils sont plus ou moins fréquents et plus ou moins facilement normalisés dans une langue qu'une autre.

Le concept de néologisme peut être défini comme la création d'un nouveau mot (signifiant) pour nommer un concept récemment apparu (signifié). Ce phénomène, qui intéresse pourtant les différents domaines de la linguistique, s'inscrit surtout dans la lexicologie du point de vue sémantique, dans la morphologie du point de vue de la forme des lexiques et dans la sociolinguistique en ce qui concerne les processus de l'acceptation, de la standardisation et de l'utilisation de ces mots. Par ailleurs, il faut distinguer la néographie, qui s'intéresse au processus de l'entrée au dictionnaire des néologismes.

Cette étude vise à examiner le phénomène du néologisme du point de vue structural. En adoptant une approche comparative entre le français et le turc, il y est question d'identifier les néologismes dans le domaine de la technologie mobile, d'analyser les formes de ces mots et de les comparer du point de vue du processus de leur création et de leur normalisation. Pour ce faire, une analyse structurale et quantitative est menée à partir des données obtenues d'un corpus constitué de « modes d'emploi » de quatre marques téléphoniques différentes (Samsung, Sony, Vestel, Wiko).

Les données quantitatives obtenues démontrent que les néologismes en turcs sont plus nombreux qu'en français. Quant aux mots empruntés à l'anglais, ils sont plus nombreux en turc. On constate par ailleurs que le nombre des emprunts partiels

est plus important que les emprunts complets, aussi bien en turc qu'en français. Parmi les différentes procédures de formation de néologismes relevées, celle consistant en composition de deux ou plusieurs mots est la plus fréquemment utilisée aussi bien en français qu'en turc.

Plusieurs modes de dérivation spécifiques (inexistants dans les autres langues) ont été relevés dans des notices d'emploi en français. Du point de vue de la structure des néologismes se trouvant dans le corpus examiné, nous avons pu constater une certaine similarité entre l'anglais et le turc ; celle-ci est beaucoup moins importante entre le turc et le français. En termes de nombre de mots utilisés pour la formation des néologismes, c'est le français qui contient le plus de néologismes composés d'un seul mot (dérivés) ; le turc préfère la composition de deux mots alors que l'anglais recourt le plus à la composition de trois mots.

Enfin, concernant la normalisation des néologismes, c'est-à-dire le processus de leur entrée dans les dictionnaires, on constate une différence importante entre le turc et le français.

Les différences observées entre les néologismes turcs et français, aussi bien au niveau de la forme qu'au niveau de la normalisation, peuvent être liées aux plusieurs facteurs différents. Il convient cependant de les traiter sous deux aspects particuliers en tant que « facteurs internes » liés à la structure linguistique et « facteurs externes » dépendant plutôt des instances sociales.

Mots-clés: néologie, néologisme, néographie, dérivation de mots, technologie mobile

İÇİNDEKİLER

Özet	i
Abstract	iii
Résumé	v
TABLO LİSTESİ	xiii
GRAFİK LİSTESİ VE ŞEKİL LİSTESİ	xiii
RESİM LİSTESİ	xiii
GİRİŞ	1
Çalışmanın Sorunsalı	1
Çalışmanın Amacı	3
1. BÖLÜM Neolojizme Bilimsel ve Kuramsal Yaklaşımlar	4
1.1. Kavramsal Çerçeve	4
1.1.1. Bilim Dalı Olarak Neoloji	4
1.1.2. Neolojizm	5
1.1.3. Neolojizm Kapsamına Girmeyen Durumlar	8
1.1.4. Neografya Tanımı ve Kapsamı	9
1.2. Bilimsel Yaklaşımlar	10
1.2.1. Kültürel Dilbilimsel Yaklaşım	10
1.2.2. Belirgin Tarihsel Yaklaşım	12
1.2.3. Ruh Dilbilimsel (Psycholinguistic) Yaklaşım	13
1.2.4. Sözlükbilimsel (Leksikografik) Yaklaşım	13
1.2.5. Değiş Bilimsel (Stilistik) Yaklaşım	14
1.2.6. Özdeşlik veya Göndergesel (Dénomatif) Yaklaşım	15
1.2.7. Yapısal Yaklaşım	15
1.2.8. Ad Bilimsel (Onomasiologie) Yaklaşımı	16
1.2.9. Bu Çalışmada Sorunsala Uygun Olan Yaklaşım	16
1.3. Neolojizmin Nedenselliği Üzerine Kuramlar	17
1.3.1. Yeni Teknolojik ve Bilimsel Bulguların Ortaya Çıkmasından Doğan Sözcüksel İhtiyaçlar	17
1.3.2. Dilin Ekonomik Kullanımı Çabasından Doğan Sözcüksel İhtiyaçlar	19
1.3.3. İnternet ve Multimedya'daki Gelişmelerden Doğan Sözcüksel İhtiyaçlar ..	21

1.3.4.	Siyasi ve Uluslararası İlişkilerdeki Yeniliklerden Doğan Sözcüksel İhtiyaçlar	23
1.3.5.	Ekonomik Gelişimlerdeki Yeniliklerden Doğan Sözcükbilimsel İhtiyaçlar	23
1.3.6.	Ortak Dil, Ulusal Kimlik, Kültür ve Yabancı Kökenli Kelimelerden Arındırma Çabalarından Doğan Sözcüksel İhtiyaçlar.....	24
1.3.7.	Yazarın Kullanımından Doğan Sözcüksel İhtiyaçlar	26
1.3.7.1.	Gazeteci Neolojizmleri	26
1.3.7.2.	Edebi Yazar Neolojizmleri	29
1.4.	Neolojizm Türleri.....	31
1.4.1.	Dışsal Sınıflandırma	32
1.4.1.1.	Gereksinim Açısından Sınıflandırma (Selon les Besoins).....	33
1.4.1.2.	Oluşum Durumuna Göre Sınıflandırma (Selon la Situation).....	34
1.4.1.3.	Yayıldığı Bilimsel ve Dilsel Alan Açısından Sınıflandırma (Selon le Domaine).....	35
1.4.1.4.	Dönemsel Olarak Sınıflandırma (Selon les époques)	36
1.4.2.	İçsel, Yapısal (İnterne) Sınıflandırma	36
1.5.	Fransızcada Neolojizm Yapıları.....	42
1.5.1.	İçsel Kalıplar (Matrices Internes).....	42
1.5.1.1.	Biçim-Anlamsal (Morpho-Sémantique)	42
1.5.1.2.	Birleştirme (Construction)	42
1.5.1.2.1.	Eklemeleme, Eklerle Türetme (Affixation).....	43
1.5.1.2.2.	Önekle Türetme (Préfixation).....	43
1.5.1.2.3.	Sonekle Türetme (Suffixation)	44
1.5.1.2.4.	Devrik Türetme (Dérivation Inverse)	45
1.5.1.2.5.	Karışık Türetme (Parasynthétique).....	46
1.5.1.2.6.	Birleştirme (Composition)	46
1.5.1.2.7.	Yan Yana Dizme (Juxtaposition).....	46
1.5.1.2.7.1.	Birleşimi Ad Olarak Gelen Kelimeler.....	47
1.5.1.2.7.2.	Birleşimi Sıfat Olarak Gelen Kelimeler	48
1.5.1.2.7.3.	Birleşimi Eylem Olarak Gelen Kelimeler	48
1.5.1.2.8.	Karıştırma (Amalgame)	48
1.5.1.2.9.	Eksiltili Kuralsız Birleşikler (Mot-valise)	48

1.5.1.3.	Taklit ve Bozulma (Ímitation et Déformation).....	49
1.5.1.3.1.	Yansıma, Ses Taklidi ile Kelime Oluşturma (Onomatopée)	49
1.5.1.3.2.	Yanlış Kesim (Fausse Coupe).....	49
1.5.1.3.3.	Ses Oyunu (Jeu Phonique).....	49
1.5.1.3.4.	Kökdeşlilik (Paronymie).....	50
1.5.2.	Anlambilimsel (Sémantique) ve Sözdizim Bilimsel (Syntaxtique)	50
1.5.2.1.	İşlevsel Değişim (Changement de Fonction).....	50
1.5.2.2.	Anlamsal Değişim (Changement de Sens)	51
1.5.2.2.1.	İğretileme (Métaphore)	51
1.5.2.2.2.	Anlam Daralması (Restriction de Sens).....	51
1.5.2.2.3.	Anlam Genişlemesi (Extension de Sens).....	51
1.5.2.2.4.	Düzdeşleşme (Métonymie).....	52
1.5.3.	Anlamın Biçimsel Kısaltımı (Morphologique Réduction du Signifiant)	52
1.5.3.1.	Ön Seslerin Düşmesi (Aphérèse).....	52
1.5.3.2.	Son Ses Düşmesi (Apocope)	53
1.5.3.3.	Kelime Grubunda İlk Harfler Esas Alınarak Yapılan Kısaltma (Siglaison)	53
1.5.4.	Dışsal Kalıp (Matrice Externe).....	53
1.5.4.1.	Ödünçlemeler (Emprunt)	54
1.5.4.1.1.	Kaynak Dillere Göre Ödünçlemelerin Sınıflandırılması	54
1.5.4.1.2.	Yapısına Göre Ödünçlemeler.....	55
1.6.	Türkçede Yeni Sözcük Türetme Şekilleri	57
1.6.1.	Türkçede Sözcük Türetme Şekilleriyle İlgili Sınıflandırma	57
1.6.2.	Türkçede Yeni Kelime Türetme Yolları.....	61
1.6.2.1.	Türetme	61
1.6.2.2.	Kalıplaşma	65
1.6.2.3.	Birleştirme	65
1.6.2.4.	Karma.....	66
1.6.2.5.	Kısaltmalar.....	66
1.6.2.6.	Derlemeler	66
1.6.2.7.	Tarama	67
1.6.2.8.	Diğer Kelime Üretme Yolları	67

1.6.2.8.1. Anlam Kayması	67
1.6.2.8.2. Ters Geri Türetme (Geri Oluşum)	67
1.6.2.8.3. Uydurma	67
1.6.2.8.4. İşlev Değişimi	68
1.6.2.8.5. Ödünçleme	68
1.7. Toplum Dilbilimsel Boyut	68
1.7.1. Fransa'da Dil Politikaları ile İlgilenen Kuruluşlar	69
1.7.2. Günümüzde Fransız Dilini Zenginleştirme Süreci	75
1.7.3. Türkiye'de Neolojizm Çalışmaları ve Bu Çalışmaları Yürüten Kuruluşlar	80
1.7.3.1. Türk Dil Kurumu	84
2. BÖLÜM Fransızca ve Türkçede Neolojizm	90
2.1. Hipotez	90
2.2. Araştırma Yöntemi	95
2.2.1. Veri tabanı: Korpus	96
2.2.2. Araştırma Modeli	97
2.2.3. İnceleme Modeli	97
2.2.3.1. Yapısal İnceleme	97
2.2.3.2. Sayısal İnceleme	100
2.3. İnceleme: Bulgular ve Tartışmalar	103
2.3.1. Yapısal İnceleme	103
2.3.1.1. İngilizce Yapısal İnceleme	103
2.3.1.2. Fransızca Yapısal İnceleme	106
2.3.1.3. Türkçe Yapısal İnceleme	110
2.3.1.4. Üç Dilde Karşılaştırılma	112
2.3.1.4.1. Biçimsel Yapı Şekilleri Açısından Üç Dilin Karşılaştırılması	116
2.3.1.4.2. Türetme Yapı Sayısına Göre Kelime Oranlarının Üç Dilde Karşılaştırılması	118
Tablo:13 Yapı Sayısına Göre Tr. Fr. İn. Kelime Oranlarının Karşılaştırılması	118
2.3.2. Sayısal İnceleme	121
2.3.2.1. Ödünçlemeler	122
2.3.2.2. Fransızca ve Türkçe Neolojizmde Süreç İncelemesi	125
SONUÇ	130

KAYNAKÇA.....	135
Ek1: Markalara Göre Akıllı Telefonlarda Tespit Edilen Neolojizmler ve Türetme Biçimleri.....	140
Ek 2. Neolojizmleri Yapısal Çözümleme Modeli.....	159
Ek: 3 Kısaltmalar Listesi.....	160

TEŞEKKÜR

Bu konuyla ilgili karşılaştırmalı bir çalışma yapılmadığını tespit eden, en önemlisi bana güvenip bu konuyu öneren, ders ve tez döneminde değerli bilgilerini paylaşarak danışmanlık vazifesini en iyi şekilde yapan saygıdeğer Doç. Dr. Sonel BOSNALI Hocama çok teşekkür ederim.

Ayrıca bilgilerinden faydalandığım Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümünün kıymetli hocalarından Prof. Dr. Ali TİLBE, Doç. Dr. İrfan ATALAY ve Dr. Öğr. Üyesi Emine GÜZEL'e teşekkür ederim.

Bununla birlikte sunmuş olduğu değerli önerilerinden dolayı Prof. Dr. Ertuğrul İŞLER'e çok teşekkür ederim.

Katkılarından dolayı Kırklareli Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümünün değerli hocalarından biri olan Doç. Dr. Bülent BAYRAM'a teşekkür ederim.

Çalışmam süresince beni destekleyen eşim Talat ŞAFAK'A, bununla birlikte oğullarım K. Efe ve M. Ata'nın göstermiş oldukları ilgi ve anlayışlarından dolayı teşekkür ederim.

TABLO LİSTESİ

Tablo:1	Sablayrolles, Rey (1974) Yapılara Göre Neolojizmleri Sınıflandırması. 40	40
Tablo:2	Çözümleme Modeli.....	95
Tablo:3	İngilizce Örnek Kelimelerin Yapısal İncelemesi.....	100
Tablo:4	İngilizcedeki Örnek Kelimelerin Yapı Sayısı Açısından Durumu..	102
Tablo:5	Fransızcadaki Örnek Kelimelerin Yapısal İncelemesi.....	103
Tablo:6	Fransızcadaki Örnek Kelimelerin Yapı Sayısı Açısından Durumu.....	105
Tablo:7	Türkçede Örnek Kelimelerin Yapı Açısından Durumu.....	106
Tablo:8	Türkçede Örnek Kelimelerin Yapı Sayısı Açısından Durumu.....	107
Tablo:9	Biçimsel Açından Fr. Tr. İn. Neolojizmlere Yapısal Karşılaştırma.....	108
Tablo:10	Yapı Sayısına Göre Tr. Fr. İn. Kelime Oranlarının Karşılaştırılması....	113
Tablo:11	Telefon Markalarına Göre Neolojizm Sayıları.....	116
Tablo:12	Kullanma kılavuzlarında ödünçlenen kelime sayıları.....	117

GRAFİK LİSTESİ VE ŞEKİL LİSTESİ

Şekil:1	Fransız Dilini Zenginleştirme Süreci.....	76
Şekil:2	Kısmi Ödünçlemeyle Yapılan Ödünçleme Süreci Modeli.....	89
Şekil:3	Neolojizmlerin Sözlüğe Giriş Süreci Modeli.....	90
Şekil:4	İletişim Teknolojilerindeki Yenilik ve Neolojizmlerin Ortaya Çıkışı Süreç Modellemesi.....	91
Grafik:1	Neolojizmlerin Yapı Sayısı Yoğunluk Grafiği.....	115
Grafik:2	Sözlüğe Giriş Sürecine Göre Kelime Sayıları.....	121
Grafik:3	Sözlüğe Giriş Sürecine Göre Kelime Oranları.....	122

RESİM LİSTESİ

Resim:1	Fransız Akademisi Resmi İnternet Sayfası.....	73
Resim:2	Resmi Gazetede (Fransa) Neolojizmlerin Liste Halinde Tanımları.....	77
Resim:3	Resmi Gazetede (Fransa) Neolojizmlerin Yabancı Dildeki Eş Anlamlıları.....	78

GİRİŞ

Dilbiliminde dilin bir organizma mı, yoksa bir mekanizma mı olduğu yıllarca tartışıla gelmiştir. Aslında burada esas olarak tartışılan dilin kendiliğinden mi yoksa insanın katkı ve müdahaleleriyle mi değiştiği, geliştiği veya gerilediği olayıdır.

Bilimsel, teknolojik, ekonomik, siyasi, kültürel gelişmeler dilde değişimlere ve gelişimlere neden olmaktadır, yani toplumların medeniyet ve kültür olarak ilerlemesi, toplumların istem dışı veya istem içi (örneğin dil politikalarıyla) dili geliştirdiği, değiştirdiği kanısını vermektedir.

Kendi iç türetme biçimleriyle söz dağarcığını artması dilin geliştiğini en iyi kanıtlayan göstergedir. Bir dilde kurallı türetme kullanılarak söz dağarcığının artması bilimde, teknolojiye, günlük hayatta, ekonomide, edebiyatta, resmi kurumlarda, eğitimde vs. bu dilin etkin olarak kullanıldığını göstermektedir. Bu şekilde bir türetme ve sözcüksel anlamda dilin zenginleşmesi bir döngünün oluşmasına neden olmaktadır; dil kullanıldıkça zenginleşecek, zenginleştikçe ifade gücü ve buna bağlı olarak da kullanımının artması söz konusu olacaktır.

Çalışmanın Sorunsalı

Bilimsel araştırmalarda sorunsallar genellikle yaşam tecrübeleri, kaynak taramaları, toplumu meşgul eden güncel sorunlar, mevcut kuramların yeni sahalarda uygulanabilirliği vs. gibi etkenlere bağlı olarak ortaya çıkmaktadır.

Çeşitli bilim dallarındaki ilerlemeler, yeni buluşların ortaya çıkması, bilişim teknolojilerinin tüm alanlara girmesi ve iletişim teknolojilerinde etkin bir şekilde kullanılması, akıllı olarak isimlendirilen bu teknolojilerde yeni kavramların (gösterilenlerin) ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Neolojizm olarak bilinen bu yeni kavramlar tezin ana araştırma konusudur.

Tezde üç tip sorunsal mevcuttur; birinci sorunsal her iki dilde (Fransızca ve Türkçe) neolojizmlerin durumunun tespitiyle ilgilidir, bütüncelere bağlı kalınarak Fransızca ve Türkçede neolojizmlerin durumu nasıldır, sorununa cevap aranacaktır. İkinci sorunsal, süreç olarak Fransızca ve Türkçe neolojizmlerin sözlükleşme

sürecinin nasıl gerçekleştiği ile ilgilidir. Üçüncü sorunsalımız ise sebep sonuç ilişkisi ile ilgilidir; kültürel, siyasi, sosyal ve dilbilimsel farklılıklar ve benzerlikler Türkçedeki ve Fransızcadaki neolojizmlerin oluşumunu nasıl etkilemektedir, sorusuna cevap aranacaktır.

Çalışmada dört farklı cep telefonu markasındaki (Sony, Samsung, Wiko, Vestel) kullanma kılavuzlarından tespit edilen neolojizmler her iki dilde kıyaslanacak ve bunların üçüncü bir dilden yani İngilizceden Türkçe ve Fransızcaya yapı olarak nasıl geçtikleri tespit edilecektir. Bu neolojizmler örnek kabul edilerek dillerin yapısal olarak kelime üretme biçimleri karşılaştırılacaktır. Ayrıca çalışmamızda Fransızca ve Türkçede neolojizm oluşumunda içsel (sözcükbilimsel, biçimbilimsel) ve dışsal (toplum dilbilimsel) boyutlar irdelenecektir.

Araştırmamız iki bölümden oluşacaktır; birinci bölüm neolojizmle ilgili kavramsal ve kuramsal yaklaşımlar adı altında neolojizm, neoloji, neografya, kavramları tanımlanacaktır. Ayrıca bu bölümde neolojizmlerin ortaya çıkış nedenleriyle ilgili kuramlar işlenecek olup, Fransızca kaynaklarında neolojizmlerin sınıflandırılması, Fransızcada ve Türkçede neolojizmlerin yapısal olarak oluşum süreçleri, Türkçede neolojizm üretme yolları, toplum dilbilimsel incelemede ise Fransa'da dil politikalarını ve neolojizm çalışmalarını yürüten kuruluşlar Türkiye'de neolojizm çalışmaları ve bu çalışmaları yürüten kuruluşlar, alt başlıklar şeklinde işlenecektir. İkinci bölüm hipotezleri, araştırma, çözümlene ve analiz modelini, bulguları, analizleri, tartışmaları içermektedir. Son bölüm ise sonuçtan oluşacaktır.

Çalışmada veri tabanı olarak akıllı telefon markalarının kullanma kılavuzları kullanılarak iki dilde neolojizmlerin nasıl ortaya çıktıkları sorunsalı ele alınacaktır. Ayrıca bu çalışma karşılaştırmalı nicel bir dilbilimi çalışmasıdır, nicel çalışmalarda hipotez veya birden fazla hipotezlerin bulunması gerekmektedir. Hipotezlerimiz neolojizmlerin sözlüğe giriş süreçleriyle, ödünclemelerle, türetme şekilleriyle ilgilidir.

Çalışmanın Amacı

YÖK tez merkezi çevrimiçi yapılan taramalarda neolojizm konusu ile ilgili iki adet doktora tezi tespit edildi. Bu değerli iki çalışmadan danışmanlığını Tahsin Yücel'in yaptığı ve yazarının N.K. Sevilin (1991) olduğu *La Synthématique Des Néologismes Scientifiques Et Techniques Dans Le Français* adlı çalışmada Fransızca neolojizmler yapısal olarak incelenmiş ve neolojizmlerin bilinirliği ölçülmeye yönelik bir anket çalışmasından ibaret olduğu görülmüştür. İkinci tez Çokövün'e (2003) ait olan *L'Etude des neologismes en Turc du point de vue sociolinguistique* adlı tezdur.

Çalışmamızda Türkçe neolojizmler toplum dilbilimsel açıdan ele alınmıştır. Üçüncü bir dil (İngilizce) kıyaslama aracı (referans) kabul edilerek iki dildeki (Türkçe, Fransızca) neolojizmlerin karşılaştırılması ile ilgili bir araştırma, kelimeleri çözümlenme ve analiz modeli tespit edilememiştir. Bu sebeple hipotezlere uygun araştırma, analiz modelleri bilimsel ilkeler temel kabul edilerek oluşturulacak ve tezde uygulanacaktır.

Çalışmamızda amaç, dünyada teknoloji alanında en yaygın olarak kullanılan İngilizce temel kabul edilerek neolojizmlerin Fransızca ve Türkçede ortaya çıkış süreçlerinin, sözcükbilimsel ve biçimbilimsel özelliklerinin karşılaştırılması şeklinde özetlenebilir.

1. BÖLÜM

NEOLOJİZME BİLİMSEL VE KURAMSAL YAKLAŞIMLAR

1.1.Kavramsal Çerçeve

1.1.1. Bilim Dalı Olarak Neoloji

Teknoloji ve bilimin sürekli gelişmesi, internetin hayatımıza girmesi, küreselleşmenin boyutları ve gelişen iletişim araçları kültürlerin ve ulusların birbirini daha kolay tanımasına sebep olmaktadır, bu durum ulusların dil kullarımlarına da yansımaktadır. Ayrıca ekonomik gelişmeler, sermayeyle birlikte emeğin küresel hale gelmesi ve göç gibi hadiselerin milletlerin dil kullanımına etkisi bulunmaktadır.

Yenileşime dayalı teknolojik, bilimsel ve iktisadi atılımlar, bilgi ve bu bilgiyi aktaran kavramların artışına ve akışına neden olmaktadır. Bu aynı şekilde dilde yenileşimi zorunlu kılmaktadır. Yenileşim (inovasyon) özellikle dilin sözcük dağarcığında daha belirgin haldedir. Sözcüksel yapıların artması ve ne şekilde türetileceği konusu yeni bir bilim dalı olarak sözcük biliminin bir alt dalı sayılan neoloji biliminin önem kazanmasına zemin hazırlamıştır. Neoloji (yeni kelime türetme bilimi) aynı zamanda biçimbiliminin (morfoloji) de ilgi alanına girmektedir.

Gerçekten, hem sözcükbiliminin hem de biçimbiliminin tanımında bu ilgi açıkça görülebilir:

Sözcükbilimi (Leksikoloji); Bir dilin söz varlığını, sözcüklerin ve öteki söz varlığı öğelerinin yapılarını, oluşumlarını ve gelişimlerini araştıran alandır. Söz varlığındaki değişmeler, toplumsal gelişmeler ile ağız öğelerinin ilişkisi, yeni bir öğenin iletişim gereksinimini karşılamaya uygun olup olmamasıyla ilgili nedenleri ve koşulları araştıran dil biliminin alt dalına leksikoloji (sözcükbilimi) denir (İmer, Kocaman & Özsoy, 2011: 230).

Biçimbilimi (Morfoloji); Bir dildeki kök ve ekleri, bunların birleşme yollarını, eklerin anlam ve görevlerini, dilin türetme ve çekim özelliklerini ve şekille ilgili diğer konuları inceleyen gramer dalı (Korkmaz, 1992:142).

Yukarıdaki iki tanım göz önünde bulundurulduğunda neoloji biliminin yeni kelimenin kök ve ekleri ile ilgili, yani içyapısı (biçimi), gösteren yanı biçimbilimi ile ilgilidir. Anlamsal yanı ise sözcükbilimi ile ilgilidir. Neolojizm kapsamına giren kelimelerin toplumdaki hangi gelişmelerle ilgili olduklarının araştırılması, yeni kelimenin toplum tarafından kabul süreçleri, toplum dilbiliminin araştırma sahasına girer.

1.1.2. Neolojizm

L.S. Mercier 1801 yılında sözlüğü için *Néologie* gibi bir başlık seçti ve 1762 yılında “le Dictionnaire de l’Académie” sözlüğünden dipnot olarak tanımını sunmaya ihtiyaç duydu: “Neoloji, kelime dağarcığını yeni kelimelerle veya yeni anlamlarla yenilemektir.” 17. ve 18. yüzyıllarda neoloji her zaman olumlu anlamda alındı; neolojizm ise “kötü kullanım” olarak algılandı. Mercier, *Bu iki kelimenin arasındaki farklar, din ve bağnazlık arasındaki fark gibidir*, demektedir (Guilbert, 1973:9).

18. ve 19. yüzyıllarda, Fransa’da edebiyatla ilgilenen yazarlar, neoloji ve neolojizm konusunda iki ayrı görüşü savunmuşlardır:

La néologie n’est qu’un triste remède pour l’impuissance (Neoloji, güçsüzlük karşısında üzücü bir çaredir), diyen V. Hugo ile *Si vous ne pensez pas, créez de nouveaux mots* (Düşünemiyorsanız, yeni kelimeler türetin) diyen Voltaire, neolojizme karşı bir tutum takınmışlardır (Samadov, 2007:19). Şair Ronsard ise, neolojizme olumlu yaklaşanlardandır (Pleskotová, 2012: 8-9). Ancak, bunlar sadece bu yazarların neolojizme karşı tutumlarını yansıtan görüşler olup, neolojizmin tanımı değildir. Sablayrolles’in yorumuna göre, neolojizmi (yeni sözcük) anlamsal yenilik olarak kabul etmek gerekir. Bu anlamsal yenilik, bireysel değil, toplumsaldır; zamanla dildeki yerini alır ve dil ile bütünleşmiş olur. Buna karşın, şayet kelime uygun yapıda değilse veya güncel haberlerle birlikte kullanılmamış ve gündemden düşmüş ise unutulur. Buna bağlı olarak neolojizmleri geçici (**ponctuels**) ve kalıcı (**durables**) olarak ikiye ayırmak mümkündür (Sablayrolles J. F.,2000: 166).

Neolojizm: *yeni kelime (Alm. Neologismus, Neubildung; Fr. néologisme; İng. neologism). Bir dilin kendi kök ve eklerinden yararlanarak, o dilin yaşayan veya ölü kelimelerindeki yapıya bakarak yapılan veya ağız ve lehçelerden alınarak kullanıma sokulan kelime: basın, yayın, basınç, birikim, dergi, durum, göçmen, işlem, kazı, gezi, konut, sözlük, tapınak, yaratık, yargı, yanıt vb. şeklinde, tanımlanmaktadır (Korkmaz, 1992:172). Her üç dilde “neolojizm” kelimesinin ortak biçimsel yapılardan oluştuğu görülmektedir. Kelime Yunanca yeni anlamındaki neo- ve “sözcük” anlamına gelen logos ile Fransızca akım, kuram, sanat, edebiyat, meslek, görüş vb. adlar türeten) -isme sonunun birleşmesiyle türetilmiştir (Akalin, 2014:22).*

Sablaylorles (2012: 39-40)’a göre ise neolojizm şu şekilde tanımlanmaktadır: Yeni bir gösteren ve yeni bir gösterilenin eş zamanlı ortaya çıkması ile birlikte, oluşan yeni bir göstergedir veya var olan bir gösterenin yeni kullanımınıdır. Bu yeni bir tanımlama olup, dili kullanan topluluk tarafından bilinen klasik sözcük bilgisinden yeni bir sapmadır. Bu aynı şekilde anlamsal bir yenileşim ve değişimdir. Ancak burada neolojizm gibi düşünülen fakat öyle olmayan bazı olguları belirtmek gerekir: Bunlar “anlam daralması”, “anlam genişlemesi”, “çokanlamlılık” ve “anlam kayması” şeklindedir.

Kamile İmer (2011: 270) neolojizm için *yeni öge* terimini kullanmaktadır: *Dildeki türetme kurallarına uygun olarak yaratılmış olan yeni birimlerin adı. Yeni olmayı, ya dilde bulunmayan bir gösterenin ortaya çıkışı, ya da eski gösterenle yeni anlamı birleştirmeyi içerir. İmer örnek olarak da 1980 yılından sonra ortaya çıkan çevreci, vergi iadesi, kamu ortaklığı gibi kelimeleri yeni öğelerden kabul etmektedir.*

Banguoğlu ise, bir dilin kelime dağarcığını milli sermaye, aynı şekilde o dilde kelime yapımı da milli üretim saymaktadır. Yeni buluşlar, dinler, fikir akımları dilde yeni kavramları karşılamayı gerekli kılar. Tabii olarak her milli dil bu işi kendi yapısından kelimeler yaratarak başarmak eğilimindedir. Buna kelime yaratmak (néologisme) denir, şeklinde neolojizmi açıklamaktadır (Banguoğlu, 2015:154).

Neolojizmler belirli bir zaman aralığında yeni sözcüksel (leksikal) bir birim olarak, dilin kurallı yapısı içerisinde kelime türetme araçları kullanılarak veya yeni olay ve kavramlar için eski leksikal bir birime yeni anlamlar yüklenerek yapılır (Radçenko, 2009: 140).

Fransızcada yeni kelime üretmek anlamında *Néologie* ve *Néologisme* şeklinde iki terim kullanılmaktadır. Bu terimler *Grand Larousse de la langue française* adlı sözlükte *Néologie. n.f.*; yeni kelimelerin oluşturulması *Néologisme. n.m.* 1- Yeni kelimelerin kullanıma sokulması, 2-Yeni oluşturulan kelime veya yeni alıntı kelime, anlamındadır.

1735 yılında *Le petit Robert* adlı sözlükte neolojizm ilk defa kullanıldı; kelime 1. İfade şeklinde yeni kullanım. 2. (1880 yılında kullanılan) Neolojizm yeni bir kelimenin oluşturulmuş yeni bir birleşik kelime, kurallı türetilmiş yeni kelime, ödünçleme (emprunt), bir kelimenin önceden var olmayan yeni bir anlamda kullanımı. 3. Yeni bir gösterge; bir kelimenin yeni bir anlamda kullanılması. Kural dışı türetilmiş yeni kelime. Yabancı kelime yerine yasa yapanlar tarafından kullanılması önerilen kelime. Neoloji (1759 yılında kullanılan); 1. Dili zenginleştirmek amacıyla yeni kelimelerin üretilmesi. 2. Bir dilin sözcük dağarcığını artırma süreci.

Le dictionnaire *Larousse Maxipoche* (2012) ise bize neoloji ile ilgili bambaşka bir tanım sunmaktadır; yeni kelime üretmek için içsel türetmeden, ödünçlemeden (emprunt) veya birleştirmeden oluşan süreçler bütünüdür.

Neolojizm (yeni olma durumu) kendisini başlıca iki yolla gösterir. 1-Yeni ve henüz yaygınlık kazanmamış sözleri kullanmak veya mevcut sözleri henüz alışılmamış yeni anlamlarda kullanmak. 2-Bir dilin kendi kök ve eklerinden yararlanarak, o dilin yaşayan veya ölü sözlerindeki yapıya bakarak, veya ağız ve lehçelerinden söz ve yapı alarak gerçekleştirilen dil kullanımı: basın, yayın, basınç, birikim, dergi, durum, göçmen, kazı, gezi, konut, sözlük, tapınak, yaratık, yargı, yanıt gibi (Karaağaç, 2013:866).

Neoloji ve neolojizm arasındaki farkı şu şekilde ifade etmek mümkündür; Neolojiyi meydana gelme sürecidir (PROCÈS) ki bu yöntemleri de içermektedir. Neolojizm ise bu süreçlerin ve yöntemlerin sonucunda oluşan üründür (PRODUIT). Bu ürün, yani yeni kelime başarılı da (toplum tarafından benimsenir) başarısızda olabilir (toplum tarafından benimsenmez) (Moechler, 1974:6).

Rozentel ve Telenkova ise çalışmalarında **neolojizm** ile ilgili, “**tesadüfi**” (tesadüfen oluşturulmuş olanlar), ve “**olağan**” (kurallı) yeni sözcükler şeklinde tanımlamaktadır. Dilde mevcut olan kelime oluşturma modellerine uyan, fakat henüz toplum tarafından dilsel norm çerçevesinde kullanılması tam olarak oturmamış olan kelimeler “kurallı” neolojizmlerdir. Tesadüfi neolojizmler ise dilin kelime türetme modellerine uymayan, anlık olarak üretilen ve kullanılan, daha fazla kişisel kaynaklı neolojizimlerdir (Rozentale & Telenkovoy, 2008:314).

1.1.3. Neolojizm Kapsamına Girmeyen Durumlar

Anlam Daralması (restriction sémantique); Korkmaz anlam daralmasını; *bir kelimenin genel bir anlamdan özel bir anlama geçişi* olarak tanımlar (1992:9).

Latince *vita= hayat* ile akrabalığı olan *vivenda= hayat veren, insanı besleyen, gıda, besin* sözcüğü gösteren düzeyinde ses değişikliğine (*vivenda > viande*), gösterilen düzeyinde de anlam daralmasına uğramıştır. Fransızcada “*viande*” sözcüğü bugün *her türden gıda, besin* değil, yalnızca *et* anlamındadır (Sav, 2003:156). Aynı şekilde halk arasında koyun, keçi, büyükbaş hayvanlar için kullanılan *davar* sözcüğü, “mal mülk” anlamında Uygur metinlerinde (*talar*) şeklinde kullanılmaktadır ve anlam daralmasına uğramaktadır (Aksan, 2016:167). Bu türden yapılar neolojizm kapsamına girmemektedir.

Anlam Genişlemesi (extension sémantique); Anlam kapsamı dar olan bir sözün zamanla ilgili bulunduğu kavram alanı içinde yayılarak daha geniş daha genel bir anlam kazanması olayı, anlam genişlemesidir (Korkmaz, 1992:10).

Latince *pluma* dan 1175 yılında Fransızcaya *plume = kuşlarda tüy* şeklinde giren kelime, 1487 yılından itibaren *Kuş tüyünden kalem, divit* anlamındadır. 1840 yılından itibaren *mürekkep kalemi ucu* anlamlarına gelmiş ve eski anlamlarını da yitirmeyerek kelimedeki anlam genişlemesi meydana gelmiştir

(Sav, 2003:159). Dilimizdeki dal sözcüğü *ağacın bir parçası* iken genişleme ve zenginleşme sonucunda *branş* kelimesinin anlamını kazanmıştır. Böylece *bilim dalı*, *sanat dalı*, *meslek ve iş dalı* gibi çeşitli anlamları belirtmede kullanılabilir bir duruma gelmiştir (Üçok,1947:67). Bu şekildeki kelimeler de neolojizm kapsamına girmemektedir.

Çokanlamlılık (polysemie); Bir dil biriminin birden çok anlam ve işlev için kullanılması durumudur (Karaağaç, 2013:250).

Latince *classis* olan kelime Fransızca *classe* şeklinde yazılmış olup *sınıf*, *toplumsal sınıf* ayrıca *kat*, *tabaka*, *kategori* ve *bölüm*, *mevki*, *sınıf* bununla birlikte *okul sınıfı*, *öğrenim*, *ders* (Saraç, 1990:269-270) anlamlarına da gelerek çok anlamlı olmuştur. Türkçedeki sınıf kelimesi de aynı şekilde çokanlamlı olup *derslik*, *sosyal sınıf*, *aynı kademe veya derslikte öğrenim gören öğrenci topluluğu* anlamındadır. Bu yapıdaki kelimeler de neolojizm kapsamına girmemektedir.

Anlam Kayması (catachrèse); Önceki yansıttığından farklı olarak bir kelimenin yeni bir anlam yansıtır duruma gelmesi olarak açıklanabilir. Örneğin eskiden *duman* anlamına gelen *tütün (dütin)* günümüzde bir bitki ve o bitkiden yapılan ürünler anlamına gelmektedir (İmer, Kocaman, & Özsoy, 2011:28). Latince “*coxa = balta*” sözcüğü zaman içinde ses değişimine uğrayarak Fransızcaya “*cuisse = kalça*” biçiminde geçmiştir. Ancak sözcük bu anlamını da yitirmiş ve günümüz Fransızcasında “*but, baldır*” anlamını kazanmıştır. Fransızca bu boşluğu Almancadan aktardığı “*hanka > hanche = kalça*” sözcüğü ile doldurmuştur (Sav, 2003:161). Bu şekilde anlamsal yönde değişime uğrayan kelimeler neolojizm değildir.

1.1.4. Neografya Tanımı ve Kapsamı

Neografya neolojinin bir alt dalı olup, kültür, ekonomi, sosyoloji, eğitim, vs. gibi değişimlere paralel olarak yeni kelimelerin sözlüklerde nasıl yer alacağı aşağıdaki konularla ilgilenir:

1-Hazırlanacak olan yeni sözlüklerdeki kelimeler ve tümceler.

2-Yeni ve eski sözlüklere ilave eklerin veya eklemelerin yapılması.

3-Yeni kelimelerle ilgili yeni neolojizm sözlükleri hazırlamak.

Yukarıdaki tanımlar incelendiğinde, her üç tanımın da ortak yönünün “kelimede yenilik” kavramı olduğunu görmekteyiz. Neoloji bilim dalı olarak yeni kelime yapma yöntem ve süreçlerini inceler. Neolojizm kelime türetme sürecinin sonunda oluşturulan yeni kelime anlamındadır. Neografya ise neolojizmlerin (yeni kelimelerin) sözlükteki durumlarıyla ilgilenir.

1.2. Bilimsel Yaklaşımlar

Saussure’ün eş zamanlı (synchronique) ve art zamanlı (diachronique) değişimle ilgili görüşüne göre: Senkronik bir dilsel durumun diakronik bir dilsel durumla kesinlikle bir ilişkisi yoktur. Buna göre senkronik bir dilsel yapıdaki değişimi art zamana bağlamak yanlıştır. Saussure’ün art zamanlı tanımına göre neolojizm ile ilgili bir yaklaşım oluşturulabilir. Saussure’ün görüşlerine karşı olanlara cevap verebilmek için, burada yeni dilsel ögenin var olması için eski dilsel ögenin kaybolması gerekir. Çünkü eskinin kaybolması yeninin oluşmasıyla ilgilidir. Dolayısıyla neolojizm zaman içerisinde kelimenin değişim göstermesi demek değildir, sadece yeni kelimenin yaratılması ve leksikal yapıların zenginleştirilmesidir; bu eski kelimenin kullanımdan kalkması demektir (Guilbert, 1973). Burada eski ve yeninin bir arada bulunması kuramsal olarak uygun değildir, halbuki yeni kelime eş anlamlı olarak da kullanılabilir.

Neolojizm ile ilgili kuramlar genellikle hangi kelimelerin neolojizm kapsamı içerisinde yer alacağı ile ilgilidir. Bu şekilde sekiz kuramdan bahsetmek yerinde olacaktır.

1.2.1. Kültürel Dilbilimsel Yaklaşım

Soyut ve somut olmak üzere ikiye ayrılan kültürün, tanımını şu şekilde yapmak mümkündür; milletlerin bilgi birikimi, inançları, sanatı, gelenek ve görenekleri, adetleri, yazılı olmayan kuralları ve bireye belirli bir topluma aitlik hissi veren tüm maddi ve manevi olgulardır.

Bu kurama göre dil neolojizmler sayesinde sosyal hayatın, etnokültürün, yaşam tarzının, değişimine uyum sağlamaktadır; aynı şekilde neolojizmler kültür değişiminin bir nevi yansıtıcısıdır. Yeni kelimeler bireyin günlük hayatını sürdürürken icra ettiği faaliyetler sonucunda oluşur. Bireyin günlük yaşantısına ise bireysel tecrübeleri ve toplumsal kültür etki etmektedir. Neolojizmlerin meydana gelmesi sadece dilbilimsel faktörlerle açıklanamaz, kültürel faktörleri de göz önünde bulundurmak gerekir.

Bu kurama göre yeni kelime aşağıdaki belirtilere göre tespit edilir (Vladimirovna, 2014:45):

- 1-Kronolojik ölçüt (yeni kelimenin kullanılmaya başlandığı zaman dilimi).
- 2-Yeni kelimedede yeni bir kültürel referans bulunması, yani bu semantik olarak neolojizmde kültürle ilişkili bir gösterilenin bulunmasıdır.
- 3-Yeni kelimenin kullanıldığı alan (kelimenin dil mirasında kendine yer bulabilmesi ve kullanılması).

Yukarıdaki belirtileri esas alırsak, Cumhuriyet'in ilanı ile 1923 yılından sonra kültür bağlamında ve tabii ki sosyal hayatta birçok değişiklik meydana geldi, bu değişiklikler özellikle leksikal anlamda dile yansıdı ve birçok kelime veya kelime grubu dile girmiş oldu. Bu kelimeler kültür ve sosyal hayatın parçası haline geldi ve hala kullanılmaktadır. Özellikle Cumhuriyet'in ilanından sonra kelime olarak **kasket**, **frag**, **pantolon** gibi kelimeler Türk'ün kültürel hayatının parçası haline geldi ve bu kelimeler Fransızcadan ödünçlemeydi (emprunt). Cumhuriyet Bayramı, Gençlik ve Spor Bayramı, Zafer Bayramı da aynı şekilde kelime grubu olarak Cumhuriyet'in kuruluşundan sonra kültür hayatına giren kültür temelli yapılarıdır. Bu kelime grupları içsel kaynaklıdır.

Günümüzde ise T-short, Sweet-short gibi kelimeler tamamen Türk giyim kültürüne dahil olan kelimelerdir. Bu kelimeler ödünçlemedir (emprunt).

1.2.2. Belirgin Tarihsel Yaklaşım

Bu kurama göre, neolojizmler belirlenirken üç önemli unsura dikkat edilir. Bunlardan birincisi neolojizmin ortaya çıktığı zaman dilimi, ikincisi ise yayıldığı alan, en sonuncusu neolojizmin türüdür.

Golovin'e göre bu kuramın en önemli özelliği zaman kavramıdır. Belirli bir zaman diliminde ortaya çıkan fakat daha önce hiç kullanılmayan kelimeler neolojizm olup bunları 60'lı yıllar (60-70 yıllar arası), 80'li yıllar (80-90 yıllar arası) gibi sınırlandırılmaktadır. Bu kelimeler kuşaklar arası farklılıkları ve değişimleri ortaya koyar. Ayrıca bu yeni kelimeler, kuşakların toplumsal hafızadaki anımsatıcılarıdır (1966: 91).

İkincisi, neolojizmin yayıldığı alanla ilgili sınırlandırmaları içerir. Araştırılacak neolojizmler hangi sosyal veya etnik gruplara göre yenidir? Yayılma alanları bölgesel mi, yoksa ulusal mı sorusuna cevap aranır. Bu neolojizmler şu şekilde ayrışmaya tabi tutulur (Popova, Ratsşburskaya, & Gugunova, 2011);

Uluslararası alanda yeni; örnek, Turkexit (Türklerin AB'den çıkmayla ilgili referandum için ilk defa İngiliz gazetesi FT tarafından kullanıldı).

- 1-Ulusal anlamda yeni; örneğin, forex işlemleri
- 2-Ölçünlü dilde yeni,
- 3-Bölgesel diyaleklerde yeni,
- 4-Toplumsal türlerde yeni (meslek dilleri tıp dili gibi),
- 5-İşlevsel türlerde yeni (Argo, gizli dil, jargon gibi).

Kotelova'ya göre üçüncü kriter neolojizmin türüyle ilgilidir. Öncelikle incelenen kelime veya tümce yeni anlamda (semantik neolojizmler) olabilir. Yine aynı şekilde yeni bir şekilsel yapıda (mevcut bir kelimeye eş anlamda) ve daha önce hiç görülmemiş ve duyulmamış yeni bir kavramın yeni bir yapısı şeklinde sınıflandırılabilir (1983:64,22).

1.2.3. Ruh Dilbilimsel (Psycholinguistic) Yaklaşım

Cabré'ye göre *Neolojizmler dil topluluğu tarafından yeni olarak algılanan kelimelerdir* (1999:49). Bu tanım neolojizme ruh dilbilimsel (psycholinguistic) bir yaklaşımdır. Tanımdaki dil topluluğu ortak dil kullanan insanlar topluluğu olarak açıklanır.

Rey'e göre neolojizmler art zamanlı olarak değerlendirildiğinde hiçbir anlam taşımaz. Neolojizm sadece kullanıldığı dilde, kullanıldığı anda yenidir ve neolojizm sayılır. Bu neolojizme senkronik bir yaklaşımdır, şöyle ki (Jannsen, 2010: 7):

Birincisi; yeni kavramı göreceli bir kavramdır. Bazı kelimeler daha eski, bazı kelimeler daha yeni olabilir; bunların ortaya çıkmasıyla ilgili belirgin bir tarih yoktur. İkincisi; dil durağan değildir ve değişimin ölçülmesi imkansızdır. Dil standart etaplar halinde bir değişim de göstermemektedir. Dildeki değişim kuralsızdır; dolayısıyla yeni ve eski kelimeyi belirlemek mümkün değildir. Yani dildeki yeniliği kronolojik olarak, yayılma alanı olarak ve sosyal fonksiyonları itibarıyla tespit etmek ayrıca test etmek de mümkün değildir. Dolayısıyla yenilik sadece kelimenin kullanıma başlandığı andır.

Bu kuramın eleştirilebilir tarafı, yeni kuşakların daha önceki kuşaklar tarafından kullanılan kelimelerin anlamını bilmedikleri ve bu eski kelimeleri neolojizm olarak görmelerinden kaynaklanmaktadır.

1.2.4. Sözlükbilimsel (Leksikografik) Yaklaşım

Batılı dilbilimciler arasında en fazla taraftarı olan kuramlardan biri olan bu kurama göre, neolojizm belirlenirken en önemli ölçüt kelimenin sözlüklerde mevcut olup olmamasıyla ilgilidir. Bir kelime mevcut sözlüklerde bulunmuyorsa neolojizmdir (Jannsen, 2010:4-5). Özellikle İngiliz neoloji çalışmalarında en sık kullanılan kuramdır. Bunun sebebi sözlükler sözcüksel (leksikal) anlamda en önemli başvuru kaynaklarıdır. Bu kuramın en önemli tercih edilme nedeni; sözlükler birçok kişi tarafından hazırlanmakta ve birçok uzman tarafından tamamen doğru kabul

edilmektedir. Dolayısıyla bir yapının yeni olarak kabul görmesi, birçok kişinin onayından geçmektedir (Janssen, 2010:6).

Bu kuramın eleştirilebilir yönü vardır. Gerçekten dilin yazılı formdaki neolojizmlerini bu şekilde tespit etmek mümkün olmakla birlikte dilin sadece yazılı formda olmadığı, sözlü, bölgesel, toplumsal ve işlevsel türlerinde yeni yapıların mevcut olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Bunlar neolojizm olarak kabul edilmezler. Ayrıca sözlük hazırlamak kolay değildir. Bu sebepten sık sözlük çıkarmak mümkün değildir; dildeki yeni söz zaman olarak ne kadar süre yeni kalabilecektir? Sözcük sözlüğe girmeden eskimektedir (Popova, Ratsburskaya, & Gugunova, 2011: 14). Yine bu yaklaşıma göre bireysel, yazılı formda kullanılan neolojizmler, (örneğin; yazar neolojizmleri) neolojizm olarak kabul görmemektedir.

1.2.5. Değiş Bilimsel (Stilistik) Yaklaşım

Değiş bilimi kuramına göre, bir kelimenin neolojizm olması için en önemli belirleyici yenilik etkisi yaratmasıdır. Stilistik (değiş bilimi) kurama göre konuşma dilinde bir değişte veya kelimedede yenilik etkisi mevcut ise bu kelime neolojizmdir. Yani burada esas olan ve tartışılması gereken yenilik kavramıdır. E. B. Senikoy'a göre yenilik kavramının belirlenmesinde kelimenin kronolojik olarak durumu esas alınır. Ona göre bütün yenileşimler bununla birlikte neolojizmler ve kavramlar doğdukları dönemin özelliklerini taşırlar ve kendileriyle birlikte az bilinen (bilinmeyen) ve çok bilinen (geniş anlamda kullanılan) özellik taşırlar (Vladimirovna, 2014:39-40).

Kuramın zayıf yönü neolojizmlerdeki “yenilik” belirtisidir. Yenilik kavramının sınırlarının tam olarak belirlenememesinden kaynaklanmaktadır; bunun sebepleri şu şekilde açıklanabilir:

İlk olarak, yenilik kavramı sayısal bir değerle ölçülemez; aynı şekilde elle tutulur bir tarafı, kurallı bir anlamı da yoktur. Bu sebepten kıyaslanması zordur.

İkinci olarak, yenilik ve aynı şekilde yeni kelime kavramı, son derece öznel bir yapıya sahip olduğundan, bu kavramın içeriği kişiden kişiye değişebilir: Yani bir kimseye göre yeni diğer bir kimseye göre eski olabilir. Bu kişinin toplumdaki sosyal konumuyla da ilgili olabilir.

Üçüncü olarak, yenilik belirtisi neolojizmlerde çabuk kaybolabilir. Bir kelimenin yeni olarak değerlendirilmeden, kelime yaygınlaşmış ve eskimiş olabilir.

1.2.6. Özdeşlik veya Göndergesel (Dénomatif) Yaklaşım

Bu kurama göre, neolojizm dile onu kullanan veya kullanacak olanın (grup veya bireysel olarak) inovasyon istemi dışında girmektedir ve küresel anlamda gelişmenin bir sonucudur. Yeni kelime buluş, teknolojik icat, tasarım vs. ilk ortaya çıktığı anda onu tasarlayan, bulan veya icad eden tarafından ilk defa kullanılan kelimedir.

Ses imgesinden oluşan gösterge dilsel sistemde gönsterilen arasında oluşan yapılar neolojizmlerin birçok şeklini meydana getirmektedir. Bu şekilde yeni buluşlarla dünyanın teknoloji, bilim, sanat vs. açısından gelişmesine sözcüksel (lexical) anlamda da uyum sağlanmış olur. Yeni kelime göndergenin (yeni buluşun, icadın) bir yansımasıdır. Bu yansıma kelimenin ses imgesinden daha önemlidir ve küresel olarak her yerde kabul görür. Bu tür kelimeler sadece ödünçlendiği dilden alınırken yerel dile toplum tarafından uygun hale getirilir. Örneğin: + télé < télévision, ciné < cinéma, gibi (Guilbert,1973:25).

Denominatif kuram diğer kuramlarla karşılaştırıldığı zaman diğer kuramlar kelimenin içsel yapısıyla da ilgilenirken bu kuramda bu söz konusu değildir. Ayrıca Fransız dilbilimci Martinet'in "en büyük fayda kuramıyla" çalışmaktadır; dilin en az çabayla en fazla fayda sağlama amacına uygun kullanılması ve bu yüzden neolojizm olarak kabul edilen kısaltma sözleri (acronymes) bu kuram açıklayamamaktadır. Örneğin: İHA < insansız hava aracı, TSE < Türk Standartlar Enstitüsü gibi.

1.2.7. Yapısal Yaklaşım

Bu kurama göre, edebi eserlerde yazarlar tarafından üretilen yeni kelimeler neolojizm kabul edilir. Yani bunlara yazar kaynaklı neolojizmler de diyebiliriz. Bunlar belirli ekler kullanılarak yapılır. Bu türde kelimelerin bulunduğu sözlüklere Maurice Rheims tarafından yazılan "Dictionnaire des mots sauvages" örnek verilebilir. Bu kelimeler belirli sonekler kullanılarak yapılır: -ence (effulgence,

Mallarmé), -ent (mellifluent, Apollinaire), -erie (fantasquerie, Cat. Mendès), -cher (chérie Jouve), gibi... (Guilbert, 1973:27).

Kelimenin sadece yapısal (gösteren) olarak yeni olması önemlidir; anlamsal yönden yenilik aranmaz. Bu kuramı savunanlar kelimenin mevcut eklerle (biçim birimi, morfemlerle) yeni anlamlar ifade etmesi üzerinde durmaktadır.

Bu kurama yapılan itirazlar oldukça fazladır. İtirazlardan en önemlisi yeni kelimelerin yazarların ihtiyaçlarından (yazar) kaynaklı olması sebebiyle dar kullanım alanlı ve kurgusal olmalarıdır. Ayrıca konuşma dilinde hemen hemen hiç kullanılmamalarıdır. İkinci eleştiri noktasıysa genel olarak yeni kelimelerin birçoğunun yapısal yönden ziyade anlamsal yönlerinin önem taşımasıdır. Bu durum yazar kaynaklı neolojizmlerde geçerli değildir; yeni kelimelerin ortaya çıkışı birçok başka kelimenin yapısal ve anlamsal (semantik) ilişkisine bağlıdır fakat yazar kaynaklı neolojizmlerde bu durumda da geçerli değildir (Popova, Ratsşburskaya, Gugunova, 2011:16).

1.2.8. Ad Bilimsel (Onomasiologie) Yaklaşımı

Bu kuramda Toroptsef yeni kelimelerin ortaya çıkış sebebini yeni fikir, buluş, icad olarak belirtmektedir. Bir kelimenin yeni olabilmesi için daha önce hiçbir şekilde kullanılmamış olması gerekir. İncelendiği zaman yeni kelimeleri 3 gruba ayırmak mümkündür (Vladimirovna, 2014:40):

- 1- Bütün dillerde ve aynı şekilde bireysel anlamda yeni kelimeler,
- 2- Ölçünlü dilde yeni fakat jargon, bölgesel diyalekter, sosyoleklerde vs. eski kelimeler,
- 3- Toplumsal anlamda eski, fakat bireysel anlamda yeni kelimeler.

1.2.9. Bu Çalışmada Sorunsala Uygun Olan Yaklaşım

Dört akıllı telefon markasının kullanma kılavuzları (yazılı metin kaynakları) sorunsalımız için veri kaynağı olmuştur, bu yüzden araştırmamızda sözlükçülük yaklaşımının en uygun yaklaşım olduğu görülmüştür. Ayrıca çalışmamızda dilin sözlü formları kullanılmadığından sözlükçülük yaklaşımı uygun bulunmuştur.

Çevrimiçi yayın yapan sözlükler, basılı sözlüklere göre daha hızlı ve kolay güncellenen sözlüklerdir. Yazılı olarak taranan dört cep telefonu markasına ait kullanım kılavuzlarındaki kelimelerin Türkçeleri TDK'da çevrimiçi, Fransızcaları Larousse çevrimiçi sözlüklerde mevcut olup olmadıkları tespit edilmiştir. Mevcut olan kelimeler eski, mevcut olmayan kelimeler neolojizm olarak kabul edilmiştir.

1.3. Neolojizmin Nedenselliği Üzerine Kuramlar

Çeşitli alanlarda ortaya çıkan neolojizmler incelendiğinde; bunları, yenilik (yeni teknolojiler ve siyasi veya ekonomik yeni gelişmeler) kapsamında ortaya çıkan neolojizmler, dilsel ihtiyaçlardan (dili daha ekonomik veya daha etkin kullanım) ortaya çıkan neolojizmler, dil politikaları (milli dil, milli kimlik çalışmaları) kapsamında ortaya çıkan neolojizmler olarak üç şekilde sınıflandırmak mümkündür.

Genel olarak bakıldığında neolojizmler aşağıdaki nedenlerden dolayı ortaya çıkmaktadır (Hrebtova, 2013:257).

1.3.1. Yeni Teknolojik ve Bilimsel Bulguların Ortaya Çıkmasından Doğan Sözcüksel İhtiyaçlar

Teknolojinin ve bilimin sürekli gelişmesi, yeni buluşların ortaya çıkması ve bunların günlük hayata girmesi, yeni kelimelerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu kelimeler ilk önce belirli bir sosyal grup tarafından kullanılır, daha sonra diğer alt grupların da kelime dağarcığına girerek yaygınlaşır. Bu şekilde bütün toplumda yaygınlaşmış olur. Bilimsel terminolojide çeşitli bilim dallarının yeni terimleri de bu kapsamdaki neolojizmlerdendir. Bunların ortaya çıkması bilimin gelişmesi ve buluşun, teknolojinin yaygınlaşması açısından zaruridir. Bu şekilde Fransızcaya örnek olarak *Petit Robert*'e girmiş yeni kelimeler şunlardır:

acrolamide (2017): gıda endüstrisinde kullanılan toksik madde,

droniste (2017): insansız hava aracı pilotu,

sullogomanie (2017): çöp biriktirme hastalığı,

atterrisseurs (2017): yıldızların yüzeyine inmek için yapılmış uzay aracı,

bariatrique (2016): obeziteye çare sağlamayı amaçlayan cerrahi müdahaleler,
kinesiologie (2016): kas hareketlerini inceleyen bilim dalı,
pithovirus (2016): Sibiryada keşfedilen virus kolonisi,
microhistoire (2016): bireyi esas alan tarih, kişisel tarih,
l'uchronie (2016): "eğerolmasaydı" ile başlayan alternatif tarih,
orthopédagogue (2015): öğrenme güçlüğü çeken bireylere yönelik yapılan pedagojik çalışmalar,
methamphétamine (2015): halüsinasyon görmeyi sağlayan uyarıcı ve bağımlılık yapan madde,
vortex polaire (2015): Amerika'da don oluşumuna sebep veren kutup fırtınası,
coltan (2014): kolumbit-tantavit adlı madenin endüstriyel ismi,
toxicovigilance (2014): bir toplumun karşı karşıya kaldığı toksik riskler,
microbiote (2014): mikroflora, küçük canlıların paylaştığı ve yaşadığı ortam,
ulna (2014): dirsek kemiği,
mérule (Fr.)(2014): nemden dolayı evdeki ağaç eşyalarda oluşan ağaç mantarı.

Türkçe örnekler ise;

paremiyoloji: atasözubilimi (TDK sözlüğünde henüz yok),
sibernetik: canlı ve cansız tüm karmaşık sistemlerin denetlenmesi ve yönetilmesini inceleyen bilim dalıdır (güdümlü bilimi TDK sözlüğünde var),
İHA: insansız hava aracı (TDK sözlüğünde henüz yok),
Sars: ağır akut solunum yolu yetersizliği sendromu (TDK sözlüğünde henüz yok),
gibi (http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&view=gts erişim tarihi 22.01.2017).

1.3.2. Dilin Ekonomik Kullanımı Çabasından Doğan Sözcüksel İhtiyaclar

Dilin ekonomik kullanımıyla ilgili, her şeyden önce, “fazlalık ilkesi” (*principe d'emphase*) (Passy 1890), “en az çaba yasası” (*principle of least effort*) (Zipf 1949), “fonetik değişimlerde ekonomi” (*économie des changements phonétiques*) (Martinet 1960) kuramlarına göz atmak yararlı olacaktır.

Passy (1890: 228)'ye göre, dilde ekonomi konusunda iki farklı ilke söz konusudur; birinci ilkeye göre, “dil bütün fazlalıklardan kurtulmaya çalışır”. İkinci ilkeye göre ise, “dil her zaman ihtiyaç duyduklarını korur”. Birincisi “fazlalık ilkesi” (*principe d'emphase*) olarak adlandırılır.

Zipf (1949: 21)'e göre dilde ekonomiyle ilgili iki yönlü değerlendirmede bulunmak gerekir: *konuşan açısından* “en az çaba yasası” ve *dinleyen açısından* “en az çaba yasası”. Konuşan açısından bakıldığında, konuşur vermek istediği mesajı kelime dağarcığından en kolay ve anlaşılır kelimelerle vermeye çalışacaktır. Alıcı açısından bakıldığında ise, mesajın çözümlenmesi gerektiğinden kelime dağarcığındaki kelimelerin anlamları söz konusudur; bu çözümlenme işi en kestirme, en az çabayla yapılmak istenecektir. Zipf'e göre bu ikisi karşıt iki durumu meydana getirmektedir: Birinci durumda, kelime dağarcığındaki kelimelerin anlamlarını en doğru ifade için birleştirme çabası (*force of unification*) söz konusudur ki bu konuşanın ekonomi çabasıdır. İkinci durumda ise, kelimelerin anlamlarını çeşitlendirme çabası (*force of diversification*) söz konudur; bu da dinleyicinin dilde ekonomi çabasıdır.

Ünlü Fransız dilbilimci Martinet'nin (1908-1999) dilbilimi alanında yaptığı çalışmalara örnek olarak *Prononciation du français contemporain* (1945), *Phonology as Functional Phonetics* (1949), *Éléments de linguistique générale* (1960) eserleri verilebilir. Bunların yanında dilde ekonomi ile ilgili en önemli eseri *Economie de changements phonétiques* (Fonetik değişimin ekonomisi) (1955) adlı çalışmasıdır. Bu yapıtta Martinet (1955:94) şöyle yazmaktadır:

Dil değişimine, bir bütün olarak karşılıklı dilsel anlaşmazlığın çözümüne duyulan ihtiyaç olarak bakmak gerekir. Burada amaçlanan iletişim esnasında fiziksel

ve düşünsel etkinliğin azaltılmasıdır. Bu duruma kelime ve göstergeler açısından baktığımızda bütün toplumsal katmanlar ifade ihtiyaçları arasında bir denge sağlamaya çalışırlar, bu daha basit ve özel dilsel birimlerin kullanımlarını gerekli kılar, ayrıca dilin daha akıcı olması ortak ve daha sık kullanılan birimlerin korunmasına sebebiyet verir.

Her  c dilbilimcinin görüşünün ortak noktasının dilde ekonominin daha çok konuşma dili ve sözlü iletişimle ilgili olduğu görülmektedir.

Dilin ekonomik kullanımıyla ilgili olarak oluşan neolojizmlerin tam olarak hangi zaman aralığında ortaya çıktığını tespit etmek zor olsa da, bunları  c farklı ulamda değerlendirmek mümkündür:

Bunlardan ilki, hem Türkçede hem de Fransızcada sık olarak karşılaştığımız kısaltma yoluyla oluşan neolojizmlerdir:

Kısaltmalardan oluşan neolojizmler, Türkçede ;

AVM: Alış Veriş Merkezi,

ABD: Ana Bilim Dalı, GBT: Genel Bilgi Taraması,

KİT: Kamu İktisadi Teşebbüs.

Fransızcada;

BNF: (Biblioth que Nationale de France, Fransa Milli Kütüphanesi),

AFP: (Agence France-Presse, Fransız Basın Ajansı),

BIT: (Bureau International du Travail, Uluslararası alışma  rg t ),

VTT: (V lo tout terrain, dağ bisikleti),

UV: (Ultraviolet, morötesi),

UIT- ITU: (Union Internationale des T l communications, Uluslararası Telekomünikasyon Birliği),

UPU:(Union Postale Universelle, Evrensel Posta Birliği), gibi...

İngilizceden  rnek ise;

DVD: Digital Versatile Disc,

EFT: (Electronic Fond Transfer),

FIR: Uus Hattı Düzenlemesi (Flight Information Region), gibi verilebilir.

İkincisi, iki kelimenin birleşmesinden meydana gelen neolojizmler (composition);

İkinci ulamdaki neolojizmler iki kelimenin birleşmesinden meydana gelen neolojizmler, Türkçede;

pitos: piza + tost,
meysu: meyva + su,
kekstra: kek + ekstra,
biscolata: bisküvi + çikolata,
kalekol: kale + kol (karakol),
kapkaç: kapıp + kaçmak,
kanka: kan + kardeş, gibi...

Fransızcada bunlar:

alicament: aliment + médicament,
glocal: global + local,
arketing: art + marketing,
moblog: mobile + blog,
franglais: français + anglais,
informatique: information + automatique,
logithèque: logiciel + bibliothèque,
gratuiciel: gratuit + logiciel,
phablet: phone + tablet,
courriel: courrier + électronique, gibi...

Üçüncüsü, bilinen bir ürünün (markanın) isminin yapım eki kullanılarak eylemleştirilmesi (Karadavut, 2016:250);

cif (temizlik deterjanı) - (cifle ovmak yerine) ciflemek,
vileda (yerleri ıslak olarak temizleme aleti) - (ıslak silme işlemi yapmak yerine)
viledalamak.

1.3.3. İnternet ve Multimedya'daki Gelişmelerden Doğan Sözcüksel İhtiyaçlar

İnternetin hayatımıza girmesi sosyal hayatımıza yeni boyutlar kazandırmıştır. İletişimden ekonomiye, multimedya ve eğitimden, çevrimiçi bankacılık hizmetlerine, sosyal medya kullanımından bilimsel araştırmalara,

elektronik ticaretten foreks işlemlerine birçok uygulamanın ortaya çıkması ve hayatımıza girmesi interneti önemli kılmıştır. Ayrıca akıllı telefonların, bilgisayarların, tabletlerin ucuzlaması ve herkes tarafından uygun fiyatlara satın alınabilmesi çevrimiçi hizmetlerin kullanımını da arttırmıştır. Bütün bunlar yeni gösterilenlerin ortaya çıkmasına zemin hazırlamış ve neolojizmelerin bu alanda da artmasına neden olmuştur.

Bu şekilde son birkaç yıl içinde *Petit Robert*'e girmiş yeni kelimelere birçok örnek vardır:

twittosphère (2017): Twitter'da tanınma alanı,
spoiler (2017): bir eserin yayınlanmadan olumsuz yorumlamalarda bulunulması,
perche selfie (2017): özçekim çubuğu,
émoji (2017): e-postalarda hisleri ifade etmek için kullanılan küçük resimler ve simgeler,
big data (2016): büyük veri,
cibercrime (2016): bilişim suçu,
webdesign (2016): web tasarımı,
webdesigner (2016): web tasarımcısı,
désimlocker (2016): sim kilidi,
JPRG (2015): resim formatı,
cyberattaque (2015): siber saldırı,
cyborg (2015): insan makine karışımı varlık,
uniscribe (2014): abonelik iptali,
programmatische (2014): yazılım, gibi...

Türkçeye girmiş yeni kelimelere örnekler ; *özçekim*, *özçekim çubuğu*, *online-çevrimiçi*, *web tasarımı*, *web tasarımcı*, *akıllı tahta*, *internet şubesi*, *sanal alem*, *e-posta*, *site güvenliği*, *blogçu*, *blog*, *siber güvenlik*, *siber güvenlik uzmanı*, *bilgisayar korsanı- hacker*, *EBA uygulamaları*, *SİM kart*, *emoji klavyesi* (Hotamışlıgil, 2016:1, 14) gibi. Ayrıca; *cep telefonu*, *akıllı telefonu*, *dizüstü bilgisayar* bu türdeki neolojizmlere örnek gösterilebilir.

1.3.4. Siyasi ve Uluslararası İlişkilerdeki Yeniliklerden Doğan Sözcüksel İhtiyaçlar

Belirli dönemlerdeki siyasi değişimler veya uluslararası alandaki gelişmeler yeni kavramların ortaya çıkmasına neden olmuştur, bu kavramla bazen ödünçleme (emprunt) olduğu gibi bazen de dillerin içersinden içsel türetme yoluyla üretilmiştir.

Bu şekilde Petit Robert'e girmiş yeni kelimelere örnekler;

tripartisme (2017): üç taraflı siyasi iktidar, üçlü koalisyon,

binome (2017): siyasi temsilin sağ ve sol iki grubu,

peshmerga (2017) : peşmerge,

l'actionnisme (2016): çağdaş sosyolojide sosyal olayların bireylerin çabalarına dayandırılması,

court-termisme (2016): uluslararası ilişkilerde kısa vadeli yaklaşım,

noniste (2016): referandumlarda hayırcı seçmen,

ghettoiser (2016): toplumdan uzak varoşlarda yaşayan topluluk, gibi.

Siyaset ve uluslararası ilişkiler ile ilgili Türkçe neolojizmler: *Avrupa Birliği Muktesabati*, *paralel yapı*, *paralel devlet*, *kripto*, *PYD*, *feto yapılanması*, *Fetullahçı terör örgütü*, *DEAŞ*, *YPG*, *EURODESK*, *öğrenci hareketliliği*, *ÖSO*, *Özgür Suriye Ordusu*, "Turkexist" *Referandumda AB aleyhinde oy kulanacak Türk seçmeni*, gibi.

1.3.5. Ekonomik Gelişmelerdeki Yeniliklerden Doğan Sözcükbilimsel İhtiyaçlar

Dildeki neolojizmlerin çıkış sebeplerini bu tanımlar açısından da ele almak mümkündür, teknolojinin, fen bilimlerinin gelişmesine paralel olarak yeni ürünlerin satılma ve tedarik yöntemlerinde, aynı şekilde yeni yatırım (sermaye biriktirme) araçlarının ortaya çıkması, bankacılık işlemlerinin bilişimle bütünleşmesi, uluslararası alanda yeni şirketlerin ve üretim sahaların ortaya çıkması, yeni kelimelerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Bu şekilde Petit Robert'e girmiş yeni kelimelere örnekler;

micropaiement (2016): elektronik ödeme aracı,

microfinance (2016): mikrofinans,

pôle de compétitivité (2013): rekabetçi kümelenme,
agence de notation (2013): derecelendirme kuruluğu,
ubériser (2017): yeni iş modeli,
bitcoin (2017): yenilikçi bir ödeme ağı ve yeni bir tür para çeşididir, gibi...

Türkçe olarak aşağıdaki neolojizmler örnek verilebilir; *barter* (TDK sözlüğünde yok), *leasing* (TDK sözlüğünde var), *kronik enflasyon*, *devalüsyon* (TDK sözlüğünde var), *konsolidasyon* (TDK sözlüğünde yok), *resesyon* (TDK sözlüğünde var), *mikrokredi*, *kalkınma ajansı*, *hibe*, gibi.

1.3.6. Ortak Dil, Ulusal Kimlik, Kültür ve Yabancı Kökenli Kelimelerden Arındırma Çabalarından Doğan Sözcüksel İhtiyaçlar

Humboldt'un dil, ulusal kimlik, tin, ve kültür arasındaki ilişkiyle ilgili görüşleri şu şekilde özetlemek mümkündür:

Bütün dillerin belirli bir karakteri vardır, böylece uluslar, en çok gelenekler, alışkanlıklar ve edinimlerle değil, dilden farkedilebilmektedir. Yine Humboldt'a göre, dil aynı anda sonsuz sayıda bölünebilmekte ve yine dil olarak başka ulusların çok sayıdaki diline karşı belli bir karakterde bir olarak toplanabilmektedir, ayrıca ulusal formlar arasındaki farklılık bilincinin temelinde yine dil yerleşmektedir. Dil halkarın tinsel yönünü dışa vurumu, tinleri de onların dilidir, dil ait olduğu halkın çevresine bir çember çizer, bu çemberin dışına çıkmak ancak, aynı zamanda başka bir çemberin içine girmekle mümkündür. Yeni bir dil öğrenmek ise dünya görüşüne yeni bir bakış açısı kazanmaktır (Kılıç, 2009:42-55).

Humboldt'un bu görüşlerine göre dil bir milleti öteki milletlerden farklı kılan, bir milleti birleştiren bir yapıya sahiptir. Yabancı öğelerin örneğın kelimelerin dile nüfus etmesi, kullanıma girmesi o dilin kendi ulusuna yabancılaşması ve başka bir ulusal kültürünü, tinin dairesine girmesi anlamındadır, bu yüzden dil korunmalı ve milli birleştirici özelliklerini muhafaza etmelidir. Bu sonuca göre neolojizmler de milli dilde mevcut olan türetme şekillerine uygun türetilmeli ve yabancı kelimelerin istilasından kurtarılmalıdır, çünkü bu yabancı kelimeler dili nesiller arasında kopukluğa, başka bir kültürün etkisi altına girmesine neden olmaktadır. Bu durumda

yabancı kelimelerin milli dilde karşılıklarını bulunması gerekir veya yabancı kelimelerin milli dile uyarlanması gerekir.

Fransızcada buna örnekler şu şekilde verilebilir (Pleskotová, 2012:27-28);

caddie (İng.) - *chariot* (Fr.),
mailing (İng.) - *publipostage* (Fr.),
voucher (İng.) - *bon d'échange* (Fr.),
offshore (İng.) - *extraterritorial* (Fr.),
blog (İng.) - *bloc-notes* (Fr.),
cybernaut (İng.) - *internaut* (Fr.),
web page (İng.) - *page sur la toile* (Fr.),
goal (İng.) - *but* (Fr.),
talk-show (İng.) - *debat-spectacle* (Fr.),
computer (İng.) - *ordinateur* (Fr.),
challenger (İng.) - *chALLENGEUR* (Fr.), gibi...

Türkçede buna örnekler şu şekilde verilebilir (Mihçioğlu, 1996);

anons (Fr.) - *bildirim, duyurum* (Öz Tr.),
virman (Fr.) - *münakale* (Osm) *ıçaktarım* (Öz Tr.),
video konferans (Fr) - *görüntülü toplantı* (Öz Tr.),
amfib (Fr.) - *yüzergezer* (Öz Tr.),
ankastre (Fr.) - *gömme* (Öz Tr.),
kampus (Fr.) - *yerleşke* (Öz Tr.),
deterjan (Fr.) - *kirsöken* (Öz Tr.),
akredite (Fr.) - *yetkilendirilmiş* (Öz Tr.),
adapteur (İng. Fr.) - *uyarlayıcı* (Öz Tr.),
akustik (Fr.) - *yankıbilim* (Öz Tr.),
alonj (Fr.) - *eklenti* (Öz Tr.),
jeotermal (Fr.) - *yerısıl* (Öz Tr.),
hidroloji (Fr.) - *subilim* (Öz Tr.),
hidrofor (Fr.) - *subasar* (Öz Tr.), gibi.

1.3.7. Yazarın Kullanımından Doğan Sözcüksel İhtiyaçlar

Yazar kaynaklı neolojizmler; basın dilinde gazeteciler tarafından kullanılan gazeteci neolojizmler ve edebi eserlerde (şiir, roman, tiyatro, öykü vs.) yazarlar tarafından kullanılan neolojizmler şeklinde ikiye ayırmak mümkündür:

1.3.7.1. Gazeteci Neolojizmleri

Neolojizmler basında sıklıkla yer alır, basın bireylerin günlük hayatını yansıttığı gibi birçok bilimsel ve sosyal alandan da haberler vermektedir, aynı şekilde modadaki değişimler, siyasi kriz ve gelişmeler, ekonomik buhranlar, medyada haber olarak yer alır, bu yüzden her türden neolojizmlerin medyada bulunması olağandır. Ayrıca internet iletişiminin gelişmesi basının kullandığı haber kaynaklarının çoğalmasına ve çeşitlenmesine neden olmaktadır. Yabancı basın ajanslarının kolay takip edilmesi, dünyadaki yenilikler ile ilgili haberlerin kullanıma giren neolojizmlerle birlikte alınmasını da kolaylaştırmaktadır. Basındaki neolojizmleri ikiye ayırmak mümkündür;

Anlık veya tek kullanımlık yeni kelimeler (hapax Fr.), Türk Dil Kurumu tarafından yayınlanan sözlükte *Ancak bir defa kullanılmış (kelime) veya tek bir kelimedede görülen (şekil)* (Dilbilim Terimleri Sözlüğü, 1949 çevrimiçi) şeklinde tanımlanmaktadır. Bu kelimeler habere dikkat çekmek için kullanılan kelimelerdir. Bunlar tek kullanımlık, bir metinde sadece bir kez kullanılan ve başka metinde de kullanılmayan kelimelerdir, bunlar sözlüklerde yer almazlar, *her ne kadar eleştirilse de neolojizmelerin tespitinde en objektif ve uygun kriter leksikografik* (yeni kelimelerin sözlüklere girmesi) *kriterdir*, (Sablayrolles J. F., 2000:166) Sablayrolles yazar neolojizmleri için *néologismes de luxe* “lüks neolojizmler” terimini kullanmaktadır (Sablayrolles J. F., 2002:102), tek kullanımlık yeni kelimelerden (hapax Fr.) dilbilimi kurallarına uygun olarak üretilenler mevcut olduğu gibi dilbilimi kurallarına uygun olarak türetilmeyenler de mevcuttur;

Tırör<tır + (ter)ör - tır terörü, (Takvim gazetesi 25.12.2016), *tırör örgütü* - tır-dorsesinde kaçan terör örgütü üyeleri (Takvim gazetesi 17.10.2016), *pürofesyonel* < püro + (pro)fesyonel - sigara uzmanı, gibi (Takvim gazetesi 25.12.2016), *leğen-board yapmak* > leğen + board leğenle karda kaymak (Kanal D Ana Haber Bülten,

12.01.2017), şeklinde örnekler vermek mümkündür.

Fransızcadan; *twitteurs + maniac* → *twitteurs-maniac* (*France Soir*, çevrimiçi 05.06.2011) örneğini vermek mümkündür.

Tek kullanımlık yeni kelimelerle (hapax Fr.) ilgili iki ihtimal mevcuttur. Birinci ihtimalde;

Hapax → neolojizm → ortak kullanım → ortak kullanımdan çıkış →

eski yapısal şekline dönüş → kelimenin kaybolması (Mortureux, 1994:11-32)

Birinci ihtimalde Mortureux'nün, yukarıdaki sıralamasına göre, leğenboard kelimesi kanal D akşam haberlerinde 11.01.2017 tarihinde kullanıldığından bu bir tek kullanımlık yeni kelimedir (hapax Fr.). Birey açısından bu bir neolojizmdir (yeni kelime), aile bireyleri tarafında kullanılmaya başlandığında artık ortak kullanımdadır. Konu güncelliğini kaybettiğinden kelime ortak kullanımdan çıkar, yani aile bireyleri bu yapıyı kullanma gereksinimi duymaz. Leğenboard kelimesinden sadece günlük kulanımda “leğen” kelimesi kalır ve son safha olarak “leğenboard” kelimesi unutulur.

Leğenboard kelimesi skyboard (kaykay) ve snowboard (karkaykayı) kelimelerinden esinlenerek türetilmiştir. Snow yerine leğen İngilizcedeki board (tahta) kelimesi de aynen alınarak yapılmıştır, fakat anlamsal yönün dikkate alınmadığı anlaşılmaktadır; Snow (İng.) (kar) + board (İng.) (tahta) - snowboard (İng.) (kartahtası), Türkçedeki yapı ise; leğen + board (tahta) - leğentahtası anlamındadır.

Çevrimiçi araştırma yapıldığında ilk defa 01.02.2012 tarihinde DHA tarafından bu yapı “*Geleneksel! 1. Leğen Board Olimpiyatları Kayseri Gültepe Parkında yapıldı*” şeklinde verilmiştir. İlk kullanımda *Leğen Board* şeklinde söz öbeğidir. Leğenboart kelimesinin farklı basın kuruluşları tarafında bazen söz öbeği olarak, bazen de birleşik kelime olarak farklı şekillerde yazıldığı tespit edilmiş;

“Göbek atıp *Leğenboard* yaptılar.” (DHA Doğan Haber Ajansı çevrimiçi (11.01.2017),

“Palandöken’de kadınların *leğen-board* keyfi” (Star gazetesi çevrimiçi (11.01.2017), “Palandöken’de *leğenboard* yarışması” (Cumhuriyet gazetesi çevrimiçi (11.01.2017), “İstanbul’dan geldiler Palandöken’de *Leğenboard* yaptılar.” (Hürriyet gazetesi çevrimiçi 11.01.2017).

İkinci ihtimalde tek kullanımlık yeni kelimeler (hapax Fr.) kalıcı hale gelir ve sözlük dağarcığında yer alır;

hapax → neolojizm → yenisözcüğün sözcüksel (leksikal) açıdan uyumlaşması → tematik sözlüklere giriş → genel sözlüklere giriş (Sourdöt, 1998:111) ve (Myllymaki, 2001:6).

Tek kullanımlık yeni kelimelerin (hapax Fr.) (Sourdöt ve Myllymaki sıralaması) genel sözlükte yer alışındaki safhaları açıklayabilmek için *zapper* kelime örneği ilginçtir. Bu birkaç ay tek kullanımlık yeni kelime konumunda kaldıktan sonra, neolojizm olmuştur. Kelime toplumun duyduğu anlamsal ihtiyaçtan dolayı sözcüksel (leksikal) uyumlaştırmaya adaydır. Le Petit Robert de la Langue Française (2006) sözlüğünde *zapper* kelimesinin ortaya çıkış yılı olarak 1996 verilmiştir. Artık kelime sözcük uyumuna adaydır.

zapping (1986), zappeur/euse (1986), zappette (1990) türetilenleri sözlüklere girmiş ve ikinci ihtimaldeki safhalar tamamlanmıştır (Sourdöt, 1998).

T.Tahiroğlu’nun TÜBİTAK tarafından da desteklenen *Türkiye Türkçesi Çevrimiçi Haber Metinlerinde Yeni Sözlerin (neolojizmlerin) Otomatik Çıkarım Projesi* kapsamında geliştirilen neolojizm avcısı programı sayesinde anlık oluşuma şu sözcükler örnektir; *amasız, ayısavar, alansal, avsever, açık uçlu, aşkkolik, amaçkırıcı, anısız* gibi. Sözlüklerde bulunmayan bu kelimeler projenin başladığı ilk zamanlarda tekil örnek olarak kullanılırken, daha sonraki aylarda kullanımlarının sıklaştığı görülmektedir (Akalin, 2014:19).

Mark Sourdöt’a göre neolojizmlerin sözlüklere girebilmesi için şu dört şarta uymaları gerekir: İhtiyaç, kısalık, çekicilik ve edep kalıcı hale gelen tek kullanımlık yeni kelimelerinde (şekil 2) aynı şartlara uyması gerekir (1998:118).

Fransızcada tek kullanımlık yeni kelime (hapax Fr.) örnek olanlar şunlardır (Zedek, 2006:15):

décohabiter - gençler için evi terk edip ayrı yaşamak (Le Parisien, 09/03/2007),

recapitaliser - yeniden sermayelendirme (Le Parisien 31/03/2010),

ENT(espace numérique de travail) - dijital çalışma sahası (Le Parisien 03/04/2015),

potentiellement habitable - potansiyel yaşama imkânı olmak “Başka bir gezegende yaşama imkânı olmak anlamındadır” (çevrimiçi *France Soir*, 26.08.2016).

1.3.7.2. Edebi Yazar Neolojizmleri

Edebi eser yazarların dili ustaca kullanımlarından doğan bu kelimeler edebi eseri daha başarılı, okuyucu nazarında daha etkili kılmak, yazarın kurgusunu, fikir ve hislerini kendisine has bir üslupla anlatmak için ihtiyaç duyduğu yeni kelimelerdir.

2006 yılında ilk baskısını yapan Tahsin Yücel’in “Gökdelen” adlı romanında yer alan yazar neolojizmlerine şu şekilde örnekler vermek mümkündür;

Can Tezcan’ın biricik düşüncesi de buydu, ama, arabada, dostu Varol Korkmaz’ın da karıştırıldığı olağandışı davanın dosyasını el bilgisayarında bir kez daha gözden geçirirken, bu duruşmada da hiçbir şeyin değişmeyeceğinden kuşkusu yoktu (2006:15).

İki kelimenin birleşmesiyle yeni anlam kazanan bir birleşik kelime olan “el bilgisayarı” yerine günümüzde tablet kelimesi kullanılmaktadır. El bilgisayarı çevrimiçi TDK sorgulandığında var olmadığı tespit edilmiştir (sorgulama tarihi; 15.02.2017).

Bankaya ve bağlı kuruluşlarına el konulmasıyla ortaya çıkan genel durum konusunda istenen dördüncü bilirkişi yazanağı konusunda avukatlara söz verdi; davacı yani hükümet avukatları, ayrıntılara girmeden, her şeyin “gün gibi ortada” olduğunu yenilemekle; sanık avukatlarıysa, bu yazanağın da öncekilerin yeni bir kopyası olduğunu ve, gene öncekiler gibi, banka ve bağlı kuruluşlarının kazançları eksik gösterip devleti zarara sokmuş olmalarının “büyük bir olasılık gibi görüldüğünü” yinelediğini vurguladılar, bu tür yazanakların davayı uzatmaktan

başka bir sonucu olamayacağı söylediler, bu arada davaluların daha fazla “mağdur olmamaları” için salıverilmeleri gerektiğini bir kez daha yinelediler (2006:17).

Yazanak kelimesi Eylem + Sonek → Ad şeklinde yapılan bir neolojizm olup, yaz + anak ekiyle yapılmıştır. “-anak” soneki eylemden ad yapma ekidir ve *tutanak, seçenek, gelenek, görenek* kelimeleri aynı şekilde türetilmişlerdir. “Yazanak” kelimesi çevrimiçi TDK sorgulandığında var olduğu tespit edilmiştir, anlamı “rapordur” (sorgulama tarihi; 15.02.2017).

Saptırmacalara başvurduğu, zengin çocuklarının vitrinleri kırmalarının, Mercedes’leri ateşe vermelerinin, üzerlerine göz yaşartıcı gaz sıkın güvenlik güçlerine daha güçlü gazlarla karşılık vermelerinin birer gençlik çılgınlığı olduğunu söyleyerek yargıçları bağışlayıcı olmaya çağırarak şöyle dursun, tüm bu edimlerin çağın zorunlu kıldığı bir büyük devrimin ilk kıvılcımları olarak bizim için birer uyarı görevi üstlendiklerini, bu devrimi zorunlu kılan güç kaynağının da artık varlığı bile kuşkulu görünen proletarya değil, tüm kötülüklerin anası olarak tanımlayabileceğimiz anamalcılık olduğunu kesinler, savunma sona erdiği zaman, birer öncü ya da kahraman değil de anamalin son yaratıları olduklarını kesinlediği delikanlılar ve hanım kızlar birkaç saat içinde ellerini kollarını sallayarak evlerine döneceklerini bilirlerdi (2006:28).

Saptırmaca kelimesi eylemden ad yapma sonekiyle (-ma) yapılarak daha sonra addan ad yapma soneki (-ca) eklenerek türetilen bir yazar neolojizmdir, *Saptırmaca* kelimesi çevrimiçi TDK sorgulandığında var olmadığı tespit edilmiştir (sorgulama tarihi; 15.02.2017).

Eylem + Sonek → Ad, saptır + m → saptırma + ca → saptırmaca

Bilmece, kandırmaca, kovalamaca, yanıltmaca kelimeleri aynı şekilde türetilmişlerdir.

*O günlerde Can Tezcan devrimci bir üniversite öğrencisiydi, Cüneyt Ender’se tüm **düşüngülere** dışarıdan bakan bir genç gazeteci (2006:48).*

Düşüngü kelimesi eylemden ad yapma ekiyle türetilmiştir.

Eylem + Sonek → Ad, düşün + gü → düşüğü. Bu kelime çevrimiçi TDK'da bulunmamaktadır (sorgulama tarihi; 15.02.2017).

Kültür kelimesi batı kökenli olduğu için onun yerine bazı yazarlar İbni Haldun'nun ilk defa kullandığı *umran* kelimesini, bazı yazarlar Ziya Gökalp'in ilk defa kullandığı *hars* kelimesini, bazıları da Nurullah Ataç'ın ilk defa kullandığı *ekin* kelimesini kullanmışlardır (Özdenören, 1996:79). Bunların her üçü ortaya çıktıkları dönemde yazar neolojizmine Türkçe'de örnek olarak verilir.

Tambour-Babel (1996) ve *L'Homme-au-Bâton* (1992) romanlarının yazarı Ernest Pépin romanlarından edebiyat neolojizmlerine (*néologismes littéraires*) örnekler vermek mümkündür (Zanoaga, 2014:386);

*Ah, Hermancia-saindoux ! Malgré ta haine et ton pressentiment, je regarde la lune ronde de ton visage et je dis merci Bon Dieu ! Je regarde ton **allurance** de négresse à haute taille, les beaux corossols de tes seins et je dis merci Bon Dieu ! (Pépin, 1996 : 51).*

Nom (ad) + Suffixe → Nom (ad), allure + ance → allurance

Allurance kelimesi çevrimiçi *Larousse.fr* mevcut olmadığı tespit edilmiştir.

*Sous la cognée de mes mains un tambour parle et déparle, pleure et dépleure, chante et déchante, soupire et **déssoupire**, fesse la musique par terre ou crève la grande peau du ciel (Pépin, 1996: 47).*

des + soupirer → **déssoupire**; iç çekmekten vazgeçme, iç çekmeyi sonlandırmak.

*Aux jours de la récolte, alors même qu'on lui reconnaissait partout le titre envié et jaloué de maître tanbouyé ou de **docteur-tambour**, il respirait à pleins poumons cette odeur de sucre et de rhum qui nourrissait sa joie de vivre (Pépin, 1996 : 15).*

1.4. Neolojizm Türleri

Dilbilimciler neolojizmleri aynı şekilde sınıflandırmamışlardır. Bunun nedeni neolojizmlerin bu yeni kelimelerin farklı bilimsel, teknolojik, sosyal vs.

alanlarında kullanılır olmaları, yapılarının farklı olması, işlevlerinin ve yayıldıkları alanların farklı olması ve zaman kavramında dilbilimciler tarafından doğal olarak dikkate değer bulunmasıdır.

Fransızcada neolojizmlerle ilgili en erken tarihli sınıflandırma 1863 yılında Emile Littré'ye aittir. Buradaki sınıflandırmada yeni kelimeler ikiye ayrılmaktadır (Sablayrolles, 1996-1997:40);

-Yeni bir kelime - Mevcut bir kelimenin yeni anlamı

En son sınıflandırma, Sablayrolles tarafından 2000 yılında yapılmıştır. Sablayrolles'e göre neolojizmleri üç ana başlık altında sınıflandırmak mümkündür; Bunlar; kullanım alanları, yapıları ve işlevsellikleridir (Sablayrolles, 2000:77-78). Yazarın bu sınıflandırmasını temel dayanak kabul edersek, içsel ve dışsal şekilde sınıflandırmakta mümkündür:

Dışsal (externe) sınıflandırma; yeni kelimenin fonksiyonlarıyla ve buna bağlı olarak toplumsal ihtiyaçları ile ilgili bir sınıflandırmadır, bu yönüyle daha çok toplum dilbiliminin araştırma sahasına girer. Ayrıca burda nasıl, ne kadar zamanda ve dilsel veya örneğin bilim dalı olarak hangi alanlarda yayıldığı, bölgesel olarak ne kadar yayıldığı önemlidir.

İçsel (interne) sınıflandırma; kelimenin içsel ve anlamsal yapısıyla ilgili bir sınıflandırma olup, dilbiliminin inceleme sahasına girer ki biçimbilimsel, sözcükbilimsel, anlambilimsel bir sınıflandırma türüdür.

Çalışmada Jean François Sablayrolles'in sınıflandırma çalışması kullanılacaktır.

1.4.1. Dışsal sınıflandırma

Gereksinim açısından sınıflandırma, oluşum durumuna göre sınıflandırma, yayıldığı bilimsel ve dilsel alan açısından sınıflandırma, dönemsel olarak sınıflandırma şeklinde dört başlık altında incelemek mümkündür.

1.4.1.1. Gereksinim Açısından Sınıflandırma

Bu sınıflandırmada neolojizmleri ikiye ayırmak mümkündür;

Yeni teknolojiler, bilimsel gelişmeler ile ortaya çıkan yeni olguların gösterilmesinde duyulan gösterge ihtiyacı için kullanılan **zorunlu neolojizmleri**, örneğin; *réalité augmentée (destek bulmuş gerçeklik, olağanüstü gerçeklik)*. İhtiyaç olmadığı halde genel eğilime bağlı olarak ortaya çıkan **lüks neolojizmler**, örneğin *automation (otomasyon), efficience (verimlilik), gouvernance (yönetişim)* gibi bunlar İngilizcenin etkisinde ortaya çıkmıştır (Guide De Néologie Terminologique, 2014:11).

Mounin'in gereksinim açısından sınıflandırması şu şekildedir (Sablayrolles, 1996-1997:32):

I- Dünyadaki gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkan yeni kelimeler (évolution du monde)

- 1- terim değişimi (déplacement d'un terme)
 - a- düzdeğişmece (métonymie)
 - b- eğretileme (métaphore)
 - c- anlamsal kısıtlama (restriction de sens)
- 2- sistemsel üretim (productivité du système)

II- Dil ekonomisi gereksinimleri (principe d'économie)

- 1- kısaltma (truncation)
 - a- hece düşmesi (apocope)
 - b- ön ses düşmesi (aphérèse)
- 2- tersine oluşum (dérivation régressive)
- 3- daraltma (contraction)

III- İfade gereksinimleri (besoin d'expressivité)

- 1-hakaretler (injure)
- 2- küçültme yapıları (diminutif caessant)
- 3- değersizleştirici yapılar (litote)

IV- Prestij gereksinimleri (contagion due au prestige)

- 1- ödünçlemeler (emprunt)

V- Dil oyunu gereksinimleri (usage ludique du langage)

1- cinaslar (calembour)

a- dil sürçmesi ve hataları (contrepétrie)

b- dengelenmiş kayma (lapsus stabilisé)

c- bir kelimenin başı, diğer kelimenin sonu alınarak yapılan birleşik kelime (mot-valise)

d- argo (verlan)

1.4.1.2. Oluşum Durumuna Göre Sınıflandırma

Bu sınıflandırmada **birincil neolojizmler** ve çeviri neolojizmler şeklinde ikiye ayırmak mümkündür.

Birincil neolojizmler; yeni bir gösterilenin yeni bir gösterenle gösterilmesi için kullanılan yeni kelimelerdir. Daha çok mühendislerin, uzmanların iletişim ihtiyacını karşılayan ve onlar tarafından, daha nadir de dil uzmanları tarafından türetilen neolojizmlerdir.

Çeviri neolojizmleri; yabancı dilden hedef dile çeviri esnasında hedef dilin kelime dağarcığında gösteren mevcut olmadığında, çevirmen tarafından türetilen yeni kelimelerdir (Guide De Néologie Terminologique, 2014:11).

Rey (1974) oluşum durumuna göre sınıflandırmaya örnek verilebilir (Sablayrolles, 1996-1997:32);

1- ödünçlemeler ve diğer kuralsız oluşumlar (emprunts et autres formes non motivées)

2- biçimsel yapılar (morphologie)

a- kök + sonek (base + suffixe)

b- önek + kök (préfixe + base)

c-kök + kök (base + base)

d- önek + kök + sonek (parasythétique)

1.4.1.3. Yayıldığı Bilimsel ve Dilsel Alan Açısından Sınıflandırma

Fransa’da bu tipteki sınıflandırmalar için tematik (thématiques) sınıflandırma kavramı kullanılmaktadır.

Neolojizmler yayıldığı bilimsel alan açısından sınıflandırmaya bakıldığında tıp, kimya, eczacılık, biyoloji, psikoloji dilbilimi vs. şeklinde sınıflandırmak mümkündür. Bilimsel alanlardaki terimlerin ülkelere göre bazen farklı, ülkelerde bazen aynı oldukları bilinir. A. Hermanns’in “Étude de quatre terminologies” adlı çalışmasında fen ve mühendislik bilimlerindeki terimlerin sosyal bilimlerdeki terimlere kıyasla uluslararası anlamda daha az farklılık gösterdiğini belirtmektedir (Guide De Néologie Terminologique, 2014:11).

Kimya terimleri, standart uluslararası terminolojinin yanında, Avrupa Birliği ülkeleri içerisinde ve Amerika Birleşik Devletleri arasında aynı kimyasal maddelerin farklı terimlerle isimlendirildikleri bilinmektedir (Guide De Néologie Terminologique, 2014:11). “Na” (Latince, Natrium) kimyasal elementi Türkçede sodyum, Fransızcada sodium, İngilizcede sodium, Almandada natrium, Bulgarcada natri şeklinde kullanılmaktadır. Yeni kimya terimleri için de bu geçerlidir.

Farmakoloji ve eczacılık terimleri ve ürünleri uluslararası anlamda üç şekilde isim alır; üreten şirketin ismiyle, kimyasal içeriğiyle ve uluslararası patente tabi olmadan mahalli isimleriyle (Guide De Néologie Terminologique, 2014:11), örneğin Türkiye’de ilk üretilen (1930) ağrı kesici Gripin üretici şirketin ismiyle anılmaktadır, içeriği parasetamol ve kafeindir, bu ilaç bu isimle Avrupa ülkelerinde bilinmez. Bu tipten ilaçların muadilleri aranırken etken maddeleriyle bulunurlar. Farklı ülkelerde farklı isimlerle anılırlar. Sınıflandırmada da bilim dalı ve ülkeler esas alınır.

Le Bidois’nın (1970) bilimsel ve dilsel alan sınıflandırılması şu şekildedir (Sablayrolles, 1996-1997:32);

- 1- edebi neolojizmler (néologismes littéraires)
- 2- yönetim neolojizmleri (néologismes administratifs)

- 3- teknik, teknoloji neolojizmleri (néologismes techniques)
- a- günlük dilden kelime almak ve yeni bir anlam yüklemek (prendre un terme du langage courant et l'affecter d'un sens nouveau)
- b- ödünçlemeler (emprunt)
- c- birleştirme ve türetme (composition et dérivation)

1.4.1.4. Dönemsel Olarak Sınıflandırma

A. Hermanns *Étude de quatre terminologies* çalışmasında bize kimyadaki örneklerle dönemsel sınıflandırmaya örnekler sunmaktadır; Fransız kimyacı Lavoisier'nin (1743-1794) katkılarıyla Fransa'da gelişen kimya bilimine bağlı olarak Fransa'da kimya terimleri evrensel kimya terminolojisine birincil derecede katkı sağladı, daha sonra kimyanın Almanya'da daha çok gelişmesi dünya çapında kimya alanında Almancanın etkisini artırdı, 2. Dünya Savaşı'ndan sonra İngilizcenin etkisi kimya terimlerinde ağırlık kazandı (Guide De Néologie Terminologique, 2014:11). Bu da kimya terimlerindeki yeni kelimeleri dönemlere göre incelemenin mümkün olduğunu göstermektedir.

1.4.2. İçsel, Yapısal (interne) Sınıflandırma

Neolojizmlerin içsel sınıflandırılması ile ilgili; Gaillard 1911, Dauzat 1943, Matoré 1952, Dubois 1962, Deroy 1971, Corbeil 1971, Arnaud 1972, Goose 1975, Bonnard 1979, Gilbert 1980, Coseriu 1981, Hagège 1983, Walter 1984, Deloffre 1985, Tournier 1985, Beucler 1986, Boissy 1988, Gauvin 1989, Mounin 1990, Giardina 1992'de çalışma yapmışlardır (Sablayrolles,1996-1997:31-44). Bazı kaynaklarda “Yaratılma Süreci Açısında Sınıflandırma” (Selon le procédé de création des termes) şeklinde de kullanılmaktadır.

Dilbilimcilerin değişik tipteki sınıflandırmaları şu şekildedir:

Becherel'in 1981 yılında yaptığı sınıflandırma (Sablayrolles,1996-1997:32);

- 1- türetme (dérivation)
- a- sonle türetme (suffixe)
- b - önele türetme (préfixe)

2- saltekleme (confixation)

a- saltek (confixe) + saltek (confixe)

b- saltek (confixe) + anlambirim (monème)

c- sahte saltek (faux confixe) + anlambirim (monème)

3- kelime birleştirme, birleşik kelime oluşturma (composition)

a - A (N) + A(N)

b- E(V) + A(N)

c- A(N) + S(adj)

d-e(preposition) + A(N)

4- öyküntü kelimeler (calque de mots)

5- eşdeğer kelimeler (équivalence)

1- diğer yöntemler (autres procédés)

a - kısaltma (abréviation)

b- kökte yenilik (nouveaux radicaux)

Hagège'nin 1983 sınıflandırması (Sablayrolles, 1996-1997:39);

I- yapmacık kelimeler (mots factices)

II- ödünçlemeler (emprunts)

1- içsel (internes)

a- eski ölçünlü (resmi) dil (ancien état de la langue)

b- diyalektler (langue apparentée)

c- dinsel, felsefi, imparatorluğundan gelen dil (langue véhiculaire d'une grande religion, philosophie, empire)

2- dışsal (externes)

a- ödünç verilip tekrardan ödünç alınan kelimeler (xénismes (= pérégrinismes))

b- uyumlaşmış ödünç kelimeler (emprunts intégrés)

c- sahte ödünçlemeler (emprunts avec fausse analyse)

d- cinasla ödünçlemeler (emprunts avec calembour)

e- spontan, kendiliğinden, doğal ödünçlemeler (emprunts spontanés)

- yazılışına göre değil söylenişine göre ödünçlemeler (à graphie incertaine)

-kısmen ödünçlemeler (hybrides)

III- yerli türetim (fabrication autochtone)

- 1- birleşik kelimeler (composé)
- b- betimlemeli kelimeler (descriptif)
 - karmaşık ifade (complexes énonciatifs)
 - birleştirilmiş (conglomérés)
- c- synapsies (birlikte gelme)
- d- kelime grubu olarak gelme (calque)
- e- kısaltma (truncation)
- f- baş harflerde kelime oluşturma (siglaison)
- g- türetme (dérivé)
 - tonal, değişiklik (modification accentuelle ou tonale)
 - ikileme (reduplication)
 - içsel değişiklik (modification interne)
- 2- ses düşmesi (truncation)
 - a- ön seslerin düşmesi (aphérèse)
 - b- son seslerin düşmesi (apocope)
- 3- eklerle türetim (affixation)
 - a- önekle türetme (préfixation)
 - b- iç ekle türetme (infixation)
 - c- sonekle türetme (suffixation)
 - d- karışık türetme (circumfixation)
- IV- anlam genişlemesi (extension de sens)
 - 1- çok anlamlılık (ajout d'un nouveau sens (polysémie))
 - 2- tekrardan canlandırma, kullanıma sokma (remotivation, réactivation, revitalisation)

Grammaire du Français Contemporain adlı eserde sınıflandırma şu şekildedir (Sablayrolles, 1996-1997:38);

- I- ödünçlemeler (emprunts)
 - 1- Latince de ödünçleme (relatinisation)
 - 2- medeniyet, kültürel ödünçleme (emprunt de civilisation)
 - 3- modern dillerden ödünçleme (emprunt aux langues modernes)
- II- oluşturma yöntemleri (procédés de formation)

- 1- türetme (dérivation)
 - a- sonekle türetme (suffixation)
 - b- önekle türetme (préfixation)
 - c- önek + kök + sonek türetme (parasynthétique)
 - d- kuralsız türetme (dérivation impropre)
 - e- kısaltma (abréviation)
- 2- birleştirme (composition)
 - a- somut, maddi (substantif)
 - b- sıfat (adjectif)
 - c- eylem(verbe)- teknik kelimelerin oluşumu (formation des mots techniques)
- III- anlam değişmesi (changements de sens)
 - a- anlam aktarımı (transfert du sens)
 - aa- eğretileme (métaphore)
 - ab- düzdeğişmece (métonymie)
 - b- isim aktarımı (transfert du nom)
 - ba- halk etimolojisi (étymologie populaire)
 - bb- iletişimde ve konuşmada adlar (noms en contact en discours)
 - bc- sözdizimsel geçmeler (contagion syntaxique)
 - bd- eksilti (elipse)

Tournier'in sınıflandırması şu şekildedir(Sablairolles, 1996-1997 :43);

- I- içsel matrisler (matrices internes)
 - 1- biçim-anlamsal (morpho-sémantique)
 - 1.1.yapılış (construction)
 - a- ekleme, eklerle türetme (affixation)
 - aa- önekle türetme (préfixation)
 - ab- sonekle türetme (suffixation)
 - ac- ters türetme (dérivation inverse)
 - b- birleştirme (composition)
 - ba- yan yana dizme (juxtaposition)
 - bb- karıştırma (amalgame)
 - 1.2.sesli nedensellik (motivation phonique)

- a- yankı sözcükler (onomatopée et élémentidéophonique)
- 2- anlambilimi (sémantique)
 - 2.1- günlük iletişim sınıfından aktarım (transfert de classe conversion)
 - 2.2- anlamsal değişiklik (métasémie)
- a- eğretileme (métaphore)
- b- düzdeğişmece (métonymie)
- 3 - anlamsal, biçimbilimsel kısaltılması (morphologique réduction du signifiant)
 - a- ön ses ve son ses düşmesi (aphérèse et apocope)
 - b- kelime grubunda ilk harfler esas alınarak kısaltma DNA gibi (siglaison)
- II. dışsal matris (matrice externe)
 - 1- ödünçleme (emprunt)
 - 2- biçim-anlamsal ödünçleme (emprunt morpho-sémantique)
 - 3- anlamsal ve kopya ödünçleme (emprunt sémantique et calque)
 - 4- biçimsel ödünçleme (emprunt morphologique)

Yapılan incelemelerde neolojizm çalışmalarında en fazla tercih edilen sınıflandırma Tourner'in bu sınıflandırmasıyla, Sablayrolles'in, Rey (1974), Picoche (1977), Bonnard (1980), Boissy (1988), Cheriguen (1989), Mounin (1990) vs. sınıflandırmalarını esas alarak hazırlamış olduğu aşağıdaki sınıflandırmadır;

Tablo:1 Sablayrolles, Rey (1974) Yapılara Göre Neolojizmleri Sınıflandırması

préfixation	affixation	construction	morpho- sémantique	
suffixation				
flexion				
dérivation inverse				
parasyntétique				
composition	composition			
synapsie				

quasimorphème			
mot-valise			
onomatopée fausse coupe jeu phonique paronymie	imitation et déformation		
conversion	changement de fonction		matrice interne
construction différente			
métaphore	changement de sens		syntactico-sémantique
métonymie			
restrictions, extensions de sens, etc.			
troncation	réduction de la forme		morphologique
siglaison			
détournement	pragmatique		
emprunt	matrice externe		

Kaynak:(Sablayrolles, 1997 :38)

Tablo 1'deki sınıflandırma ilk önce ikiye; içsel, dilin içyapısından türetilen yeni kelimeler ve dışsal, diğer dillerden ödünçlenen kelimeler ve yapılar şeklindedir.

Dilin içyapısı ile ilgili yeni kelimelerin tekrardan bir sınıflandırmaya gidilmiştir, biçim-anlamsal (morpho-sémantique), sözdizimsel-anlamsal (syntactico-sémantique), biçimbilimsel (morphologique), edimbilimsel (pragmatique) şeklinde sınıflandırıldığı görülmektedir. Ayrıca dışsal sınıflandırmada sadece ödünçlemeler şeklinde alındığı, Tournier'nin sınıflandırmasında ise ödünçlemelerin de sınıflandırıldığı görülmektedir. Genel olarak bakıldığında Tournier'in ve Sablayrolles'in sınıflandırmaları birbirine benzediği görülmektedir.

1.5. Fransızcada Neolojizm Yapıları

1.5.1. İçsel Kalıplar (Matrices internes)

İçsel matris başka bir dilden ödünçleme yapmadan mevcut dildeki ekleri ve kelimeleri kullanarak türetilen anlamsal ve yapısal yeni kelimelerdir. İçsel matrisin içerisine anlamca değişen, kısalan veya kısaltılarak yapılan, yeni anlam ifade eden kelimeler de girmektedir.

Yeni kelimelerin kökleri veya ekleri diyalektlerden, eski dilden örneğin Latince alınmış olabilir veya eski kelimelere yeni anlamlar yüklenmiş olabilir, bunların tümü içsel matrisin kapsamı altındadır.

1.5.1.1. Biçim-Anlamsal (Morpho-Sémantique)

Bu başlık altında Fransızcadaki affixation, préfixation, flexion, dérivation inverse, arasyntétique, composition, synapsie, quasimorphème, mot-valise, onomatopée, fausse coupe, jeu phonique, paronymie onomatopée, türetme biçimleri incelenmektedir (Tablo:1).

1.5.1.2. Birleştirme (Construction)

İki yapının (ek veya kelime) birleşmesi ile meydana gelen yeni kelimelerdir. Örneğin; uydu (satellite) + anten (antenne) → uydu anten (antene satellite) veya uydu (satellite) + kent (ville) → uydu kent (ville satellite) gibi (Çokövün, 2007:21).

1.5.1.2.1. Ekleme, Eklerle Türetme (Affixation)

Eklerle yapılan yeni kelime türetimi Fransızca'da oldukça sık görülen bir yapma şeklidir. Önekle türetme, sonekle türetme, tersten türetme ve yansımayla türetme şeklinde dörde ayrılmaktadır.

Geleneksel dilbilimde affix (affixe, ek) bir köke bir türetici öge olarak bir veya birkaç sesi eklenmesi şeklinde tarif edilir (Aksan 2015:82).

1.5.1.2.2. Önekle Türetme (Préfixation)

Sözcüğün başına ön sestemden önce gelen eklerle Türkçede önek (préfixe) denir, Türkçede bulunmayan bu türden ekler çoğunlukla kelime türetmede, ara sırada çekimlerde görülür (Aksan, 2015:83).

Bu kelimeler (préfix + base → mot dérivé) önek + kök → yeni kelime, şeklinde meydana gelirler, Fransızca'da öneklerle türetmede genellikle Latince ve Yunanca önekler kullanılır, bunlar önüne geldikleri kök kelimenin anlamını belirgin bir şekilde değiştirirler, yeni kelimelerin oluşturulmasında bu önekler etkin bir şekilde kullanılırlar.

Fransızca'da önekle ilgili türetmeye şu şekilde örnek vermek mümkündür;

anti- (Yun./Lat.):

antibiotique (s ve ad); antibiyotik

antiseptique (s); antiseptik, mikrop öldürücü

contre- (Lat.):

contrepoison(ad); panzehir

contrepublicité(ad); karşı yayın

dé-/ dés-/ dis- (Lat.):

déboucher (gçl. eyl.); tıpasını çıkarmak

décharger (gçl. eyl.); deşarj olmak, yükünü boşaltmak

extra- (Lat.):

extraordinaire (s); olağanüstü

extraconjugal (s); evlilik dışı

entre-/ inter- (Lat):

interactif (s); İnteraktif

interbancaire (s); bankalar arası

para- (Yun.):

paradoxe (ad); aykırı düşünce

paraphrase (ad); 1-geniş açıklama 2-gereksiz uzatma, uzun ve danık yazı

1.5.1.2.3. Sonekle Türetme (Suffixation)

Sonek (suffixe, suffix) diye adlandırılan bu ekler kelimenin sonuna gelir ve hem çekimde hem kelime türetmede kullanılır (Aksan, 2015;83). Fransızcada son ekler yoğun olarak kelime türetmek için kullanılır. Bu şekildeki türetmeyi şöyle gösterebiliriz;

(base + suffixe → mot dérivé) sonek + kök → yeni kelime şeklinde meydana gelen yeni kelimelerdir.

Sonek olarak yeni anlama gelen kelimelere örnekler;

-able:

pardonnable (s); bağışlanabilir

jetable (s); tek kullanımlık

-aire:

aéroportuaire (ad); havaalanı

alimentaire (s); besinsel

-erie:

boucherie (ad); kasap

boulangerie (ad); fırın

-ien:

informaticien, ne (ad); bilgi işlem uzmanı

mercaticien, ne (ad); pazarlamacı

-logie:

arménologie (ad); Ermeni bilimi

méthodologie (ad); yöntem bilimi

-ment:

aboiement (ad); 1-bağrıışma, çığrıışma; 2-havlama agrandissement (ad); büyütme, büyütülme, genişletilme, genişletme

enlèvement (ad); 1-kaldırma, toplama; 2-kaçırma, kapıp götürme

-ement:

gazouillement (ad); 1-cıvıldama, cıvıltı; 2-şırıldama, şırıltı

groupement (ad); kümelenme, toplanma

hurlement (ad); 1-uluma; 2-çığlık

1.5.1.2.4. Devrik Türetme (Dérivation Inverse)

Devrik türetme kelimedeki sonek kaldırılarak yeni kelime türetme şeklidir (Sablayrolles J. F. 2012:18).

Örnekler;

accorder (gçl.eyl.); anlamlaştırmak > un accord (ad); (anlaşma)

refuser (gçl.eyl.); reddetmek > un refus (ad); geri çevirme red

attaquer (gçl.eyl.); saldırmak > une attaque (ad); saldırı,saldırıış

greffer (gçl.eyl.); aşılama > une greffe (ad); aşı

choisir (gçl.eyl.); seçmek > un choix (ad); seçme

glisser (gsz.eyl.); kaymak > glisse (ad); kayma

gagner (gçl.eyl.); kazanmak >gagne (ad); kazanç

1.5.1.2.5. Karışık Türetme (Parasyntétique)

(préfix + base + suffixe → mot dérivé) önek + kök + son ek → yeni kelime şeklinde yapılan türetmelerdir.

rem + bourse (ad); 1-kese, para kesesi; 2-bours+er → rembourser (gçl.eyl.); ödemek

en + four (ad); 1-fırın 2-ocak+n+er → enfourner (gçl.eyl.); fırınlamak, fırına vermek

en + flamme (ad); alev+er → enflammer (gçl.eyl.); tutuşturmak, yakmak

dé + rat (ad); fare,sıçan+iser → dératiser (gçl.eyl.); sıçanlardan kurtulmak, yoketmek

em + bourgeois (ad); kentsoylu, burjuva+er → embourgeoiser (gçl.eyl.);

1-bayağılaştırmak 2-kent soylulaştırmak

anti + sarkozysme; sarkozi (özel isim)+sme → antisarkozysme (ad); sarkozi karşıtlığı

1.5.1.2.6. Birleştirme (Composition)

İki kelimenin yan yana gelmesiyle türetilen yeni kelimeler olup Fransızcada şekil bakımında üçe ayrılır:

İki kelimenin yan yana gelmesi, çizgiyle (tireyle) birbirinden ayrılması ile yapılan birleşik kelimeler:

œil-de-chat (ad); bir tür değerli taş (kedigözü, bir tür akik)

œil-de-perdrix (ad); ayak parmak arasında nasır

vice-consul (ad); konsolos yardımcısı

İki kelimenin yana yana gelmesi ve birleştirilerek çizgisiz (tiresiz) yapılan türetimler; bienheureux (s); mutlu, keyifli

İki kelimenin yan yana gelmesi birleştirmeden ve çizgisiz (tiresiz) tek bir anlam ifade eden birleşik kelimeler:

dive bouteille (ad); içki şarap

Yapım şekli olarak iki ana grupta toplamak mümkündür;

1.5.1.2.7. Yan Yana Dizme (Juxtaposition)

Kelimelerin yan yana gelmesiyle yeni anlamlar kazanması şeklinde yeni kelime yapım şekli olarak ifade edilir. Bu kelimeler aşağıdaki yöntemlerle yapılırlar.

1.5.1.2.7.1. Birleşimi Ad Olarak Gelen Kelimeler

İki Adın birleşmesinden meydana gelen kelimeler:

Nom (ad) + Nom (ad) → substantifs composés (ad birleşmesi)

Wagon (vagon) + lit (yatak) → wagon-lit (ad); yataklı vagon

wagon (vagon) + restaurant (lokanta) → wagon-restaurant; lokantal

sac (kese) + poubelle (çöp) → sac-poubelle (ad); çöptorbası

Ad, edat ve ikinci bir adın birleşmesiyle meydana gelen kelimeler:

Nom (ad) + préposition (ed.) + Nom (ad) → substantifs composés (ad birleşmesi)

Arc (kuşak) + en + ciel (gök) → arc-en-ciel (ad); gökküşağı

boule (top) + de + neige (kar) → boule-de-neige (ad); 1-kartopu 2-kartopu (bitki adı)

œil (göz) + de + bœuf (öküz) → œil-de-bœuf (ad); göz şeklinde pencere

Sıfat ve adın yan yan gelmesiyle yapılan birleşik kelimeler;

Adj. (sıfat) + Nom (ad) → substantifs composés (ad birleşmesi) veya

Nom (ad) + Adj. (sıfat) → substantifs composés (ad birleşmesi)

belle (cici / üvey, güzel) + fille (kız, gelin) → belle-fille (ad); üvey kız

belle (cici / üvey, güzel) + mère (ana) → belle-mère (ad); 1-üvey ana 2-kaynana

coffre (sandık,kutu) + fort (kuvetli, sağlam) → coffre-fort (ad); çelik kas

Zarf ve adın yan yana gelmesiyle yapılan birleşik kelimeler:

Adv. (zarf) + Nom (ad) → substantifs composés (ad birleşmesi)

Zarf ve adın yan yana gelmesiyle yapılan birleşik kelimeler:

prép. (ed) + Nom (ad) → substantifs composés (isim birleşmesi)

sans (-siz) + filiste (tel) → sans-filiste (ad); telsiz operatörü, telsizci

avant (ön) + projet (tasarı, taslak) → avant-projet (ad); öntasarı

avant (ön) + propos (söyleşi, söz) → avant-propos (ad); önsöz

sous (alt) + marin (deniz) → sous-marin (ad); denizaltı

Eylem ve ad birleşmesi şeklinde gelen birleşik kelimeler;

Verbe (eyl.) + Nom (ad) → substantifs composés (ad birleşmesi)

gratter (sıyırmak, çizmek) + ciel (gök) → gratte-ciel (ad); gökdelen

porter (taşımak) + avion (uçak) → porte-avions (ad); uçak taşıyıcısı

1.5.1.2.7.2. Birleşimi Sıfat Olarak Gelen Kelimeler

İki sıfatın birleşmesinden meydana gelen yeni kelimeler;

Adj. (sıfat) + Adj. (sıfat) → *adjectifs composés*

socio (toplumsal) + culturel (kültürel) → *socioculturel (s.)*; sosyokültürel

thermo (ısısal) + nucléaire (nükleer) → *thermonucléaire(s.)*; termonükleer

Sıfat ve zarftan meydana gelen birleşik kelimeler;

Adv. (zarf) + Adj. (s.) → *adjectifs composés*

Bien (iyi) + heureux (mutlu) → *bienheureux (s)*; mutlu, keyifli

bien (iyi) + séant (uygun) → *bienséant (s)*; yerinde, uygun, yakışık

Sıfat ve ortaç birleşmesinden meydana gelen birleşik kelimeler;

Adj. (s) + Participe (ort.) → *adjectifs composés*

mort (ölü) + né (ort.doğmak) → *mort-né(s)*; ölü doğmuş

nouveau (yeni) + né (ort.doğmak) → *nouveau-né (s)*; yeni doğmuş

1.5.1.2.7.3. Birleşimi Eylem Olarak Gelen Kelimeler

Eylem ad birleşmesiyle oluşan kelimelerdir;

Nom (ad) + Verbe (eyl.) → *Verbes composés*

col (boyun) + porter (taşımak) → *colporter (eyl.)*; 1- kapı kapı dolaşarak satmak 2- seyyar satış yapmak

1.5.1.2.8. Karıştırma (Amalgame)

Karışım; (Alm. *Amalgam*, *Verschmelzung*, Fr. *amalgame*, İng. *amalgam*)

Anlamı olan birkaç anlam birimin çözümlenemeyecek şekilde birbiriyle iç içe geçmesi sonucu ortaya çıkan gösteren. Fransızca *nous aimons'daki* (*aimer* "sevmek" eyleminin bildirme kipinin şimdiki zamanının çoğul 1. kişisi) *-ons* hem bildirme kipinin şimdiki zamanını, hem de çoğul 1. kişiyi belirtir (Vardar, 2007:128).

1.5.1.2.9. Eksiltili Kuralsız Birleşikler (Mot-valise)

Oktuğ bu kelimelere “çanta sözcük” demektedir (2009:127).

İki kelimededen yani birinci kelimenin birinci kısmından, ikinci kelimenin ikinci kısmı yan yana getirilerek ve fazlalıklar atılarak meydana gelen birleşik

kelimelerdir. (çevrimiçi Larousse. Fr. ulaşım tarihi 07.02.2017). Kelime oluşturulurken biçimbilimsel kurallara uyum göstermesine dikkat edilmez.

ali (ment) + (médi) ciment → alicament

camé (ra) + (magnéto) scope → caméscope

fran (çais) + (an) glais → français

1.5.1.3. Taklit ve Bozulma (İmitation et Déformation)

1.5.1.3.1. Yansıma, Ses Taklidi ile Kelime Oluşturma (Onomatopée)

Yansıma sözler, göstereni ile gösterileni aynı olan sözlerdir (Karaağaç, 2013:854). Bu sözler doğadaki sesleri taklit ederek meydana gelirler.

applaudissement (alkışlamak); -klap-klap, clap-clap- şak-şak

coucou (ad); guguk, guguk kuşu

froufrou (ad); hışırt

craquer (göz eyl.); çatlama, çatırdama

miaou(ad); miyavlama

1.5.1.3.2. Yanlış Kesim (Fausse Coupe)

Mevcut kelimedede bir veya birkaç sesin kural dışı (yanlış) kaldırılması neticesinde oluşan yeni kelimeler (Sablayrolles, 2000:214).

alco(h)ol → alcool (ad); alkol

la (a)nesthésie → la nesthésie (ad); anestezi

1.5.1.3.3. Ses Oyunu (Jeu Phonique)

Gösterileni aynı, göstereni özdeş olan sözcüklerin özelliği (örn. bir "renk" belirten *kara* ve "toprak parçası" anlamına gelen *kara* sözcükleri). Kimi dillerde (örn. Fransızca) görülen yazılışı aynı, söylenişi aynı olan eşadlı sözcüklere *eşsesli*, söylenişi aynı, yazılışı aynı olan sözcüklere *eşyazımlı* denir (Vardar, 2007:93).

1.5.1.3.4. Kökteşlilik (Paronymie)

Vardar'ın *Açıklamalı Dil Bilimi Sözlüğünde* paronymie “okşarlık gösteren sözcükler” şeklinde tanımlanmaktadır (Vardar, 2007:150).

Aynı kökten gelen ancak yapı ve görevleri farklılık gösteren kelimeler kökteş sözlerdir (Karaağaç, 2013:574).

Fransızcada kökteş sözcükler oldukça sınırlı sayıdadır, bunlar sesbirimsel açıdan benzer olsa da farklı anlamlar taşıyan kelimelerdir (Priest, 2014:6-7). Örneğin; *acceptation*; yeğleme, ayrılık gözetme ve *acceptation*; bir şeyi kabul etme razı olma
vigie; izlemek *vevigile*; gece bekçisi

1.5.2. Anlambilimsel (Sémantique) ve Sözdizim Bilimsel (Syntactique)

Dili anlam yönünden ele alan, göstergenin gösterilen bölümünü ya da içeriği eşsüremlili ve artsüremlili açılardan inceleyen dilbilim dalı (Vardar, 2007:18). Yeni üretilen kelimelerin aşağıdaki anlam bilimsel açıdan aşağıdaki şekilde sınıflandırılmışlardır;

1.5.2.1. İşlevsel Değişim (Changement de Fonction)

Herhangi bir kelimenin işlev olarak değişim göstermesi, örneğin isim iken kelimedede herhangi bir yapısal değişiklik yapılmadan eylem olarak kullanılması veya eylem iken isim olarak kullanılması şeklinde açıklanabilir.

Sablairolles'e göre, işlev değişimi kelime köküne, yapım eklerinden birisi ilave ederek veya kaldırarak kelimenin işlevini değiştirmek değildir (Zedek, 2006:42).

Örneğin Pépin'in *L'Homme-au-bâton* romanından aşağıdaki paragrafta (Zanoaga, 2010:180):

*Et puis entre deux **babillers** et trois milans [commérages] l'église frappait midi sur le gong d'un ciel brûlé, les **causers** s'éclataient et les **mangers** noircis au fond des canaris [vases en terre cuite] déclenchaient des jeux de calottes bien raides.* (Pépin, 1992:174).

Paragrafta eylem olan üç isim verilmiştir, bunlar eylem iken isim olarak kullanılmıştır (Zanoaga, 2010:180);

babiller (gçl.eyl.); çene çalmak,

gronder (eyl.); söylenmek > dispute (ad) çekişme bozuşma anlamındadır.

causer (gçl.eyl.); neden olmak (s'entretenir amicalement avec une ou plusieurs personnes - bir yada daha fazla kişiyle arkadaşça konuşmak > (conversation (ad); konuşma, discussion (ad); tartışma, bavardage (ad); dedikodu anlamındadır).

manger (gçl.eyl.); yemek (se nourrir (gçl.eyl.); beslemek > nourriture (ad); besleme, beslenme).

1.5.2.2. Anlamsal Değişim (Changement de Sens)

Gösterge olarak değişime uğrayarak yeni kelimeler oluşturmak ve bunlar dört bölümde incelemek mümkündür;

1.5.2.2.1. İğretileme (Métaphore)

Dizisel bağıntılar düzleminde, ortak anlam birimcikler kapsadıklarından aralarında eşdeğerlik ilişkisi kurulan anlamlı öğelerden birini öbürü yerine ve karşılaştırma yapılmasını sağlayan sözcükleri kaldırarak kullanma sonucu oluşan değişmece (Vardar, 2007:89) şeklinde açıklanabilir.

Örneğin *souris* (ad); fare (bilgisayar anlamında)

1.5.2.2.2. Anlam Daralması (Restriction de Sens)

Bir göstergenin önceden ifade ettiği nesne ya da devinimi sadece bir türünü veya bir kısmını anlatır duruma gelmesine anlam daralması denir. Örneğin *trahere* (*Lat.*); çekmek anlamında iken bugün değişime uğrayarak *traire* (*Fr.*); süt sağmak, anlamındadır (Aksan , 2016:114).

1.5.2.2.3. Anlam genişlemesi (Extension de Sens)

Göstergenin önceleri nesnenin veya eylemin bir bölümünü gösterirken zamanla bütünü gösterir duruma gelmesidir, örneğin *adripare* (*Lat.*) kıyıya varmak ulaşmak anlamında iken günümüzde *arriver* (*Fr.*); varmak ulaşmak, anlamındadır (Aksan , 2016:114).

1.5.2.2.4. Düzdeğişmece (Métonymie)

Berke Vardar; *eğretilemeye karşıt olarak, tümcede dizimsel bir bağıntı kuran ya da belirtilen gerçeklik düzleminde yan yana bulunan öğelere ilişkin olarak, benzetme yapılmaksızın sonucun neden, kapsayanın kapsanan, bütünüün parça, genelin özel, somut adın soyut kavram yerine ullanılması yoluyla oluşan değişmece türüdür* (2002: 85) şeklinde açıklamaktadır.

J'ai bu un verre (le contenu du verre). Örnekte görüldüğü gibi "Bir bardak içtim." dendiğinde burada içilenin bağırdağın içindeki sıvı olduğu anlaşılmaktadır. Burada bardak kelimesi düzdeğişmecedir.

"Je vais boire dordogne" örneğinde dordogne Fransa'da bir il olup aynı zamanda ünlü bir bira markasıdır, burada biranın kendisi için kullanılmıştır.

1.5.3. Anlamın Biçimsel Kısaltımı (Morphologique Réduction du Signifiant)

Genellikle dilin ekonomik kullanım için yapılan kelime kısaltmaları günlük konuşma dilinde ve çevrimiçi daha sık kullanılmaktadır. Neolojizmlerin oluşumuna da katkı sağlamaktadır. Bunları üç başlık altında incelemek mümkündür.

1.5.3.1. Ön Seslerin Düşmesi (Aphérèse)

Ön seslerden biri veya bir kaçı düşürülerek yapılan kısaltmalardır, gösterge yönüyle bir değişiklik söz konusu değildir.

avec → vec (ek); ile

autobus → bus (ad); otobüs

petit → ti (s); küçük

petite → tite (s); küçük

sandwich → dwich (ad); sandviç

cigarette → garette (ad); sigara

capitaine → pitaine (ad); kaptan

americain → ricain (ad): Amerikan

1.5.3.2. Son Ses Düşmesi (Apocope)

Son seslerden biri veya bir kaçı düşürülerek yapılan kısaltmalardır, gösterge yönüyle bir değişiklik söz konusu değildir.

photographie (ad) → photo; fotoğraf

photocopier (ad) → photocop; fotokopi

mathématiques (ad) → math, maths; matematik

ordinateur → ord; bilgisayar

Sarkozy → Sarko, Sarko; Sarkozy (özel ad)

téléphone → tel; telefon

vacances → vacs, vac; tatil

1.5.3.3. Kelime Grubunda İlk Harfler Esas Alınarak Yapılan Kısaltma (Siglaison)

Kelime grubundan meydana gelen göstergeyi dil tasarrufu sağlam amacıyla kelimelerdeki ilk harfleri esas alarak oluşturulan yeni kelimelerdir. Örneğin;

INSEE → Institut National de Statistiques et d'Etudes Economiques; Ulusal İstatistik ve Ekonomi Enstitüsü

AEFA → *Association des Entraîneurs Français d'Athlétisme; Fransız Atletizm Antrenörleri Derneği*

Çevrimiçi kullanılan kısaltmalar;

jtd → je te dis; sana söylüyorum

jtdr → je t'adore; sana hayranım

1.5.4. Dışsal Kalıp (Matrice Externe)

Diller ulusların özellikle kültürel, bilimsel, temasları neticesinden temasta buldukları toplumların dilinde ödünç yapılar almaktadırlar. Bu ödünç yapılar, kelimeler şeklinde olabildiği gibi ekler şeklinde de olmaktadır.

1.5.4.1. Ödünçlemeler (Emprunt)

Ödünçlemeler dilsel temas görülen dillerde önemli toplum dilbilimsel durumlardır. Neolojizmlerin yetersiz kaldığı yerde kullanılırlar veya zamanla neolojizme dönüşürler.

Zeynep Korkmaz, ödünç kelimeleri yabancı kelimeler olarak bir dilin kendi kökünden gelmeyen ve yabancı dillerden alınmış olan kelime olarak tarif etmektedir, ayrıca bunlardan bir kısmı Türkçeleşerek artık alıntı kelime durumuna geçtiğini, bir kısmı daha yabancılık özelliğinden kurtulamadığını belirtmektedir. Bu nedenle yabancı kelimeleri alıntı kelimeler ve gerçek yabancı kelimeler olarak ikiye ayrılması gerektiğini belirtmektedir (Korkmaz, 1992:167).

Neolojizm olarak ödünçlemelere gerek gösterge veya gösterilen, bununla birlikte dil dışından (başka bir dilden) gelen yapılar bağlamında bakmak gerekir (Sablayrolles & Pruvost, 2003:54).

Ödünçleme bir süreçtir, bu süreçte dil kullanıcıları başka bir dil anlamsal, sözbirimsel, sözdizimsel veya sesbirimsel özelliklerinden bir kısmını veya tamamını kabul ederek kullanmaya başlarlar. Kısa tanımı ise bir dilin belirgin bir özelliğini diğer dilin kullanıcıları tarafından kullanıma başlanması şeklinde tanımlamak mümkündür (Loubier, 2011:10).

Kaynak dilden hedef dile, kaynak dilin özelliklerini taşıyarak geçen yapılar ödünç yapılarıdır. Ödünç kelimeleri kaynak dillere göre ve yapılarına göre iki şekilde sınıflandırmak mümkündür;

1.5.4.1.1. Kaynak Dillere Göre Ödünçlemelerin Sınıflandırılması

Ulusların tarih boyunca çeşitli uluslarla temaslarda bulunmaları tarih boyunca temasta buldukları ulusların dillerinde ödünç kelimeler almalarına neden olmuştur, bu bazen göçler esnasında bazen yürütülen ticari faaliyetler neticesinde günümüzde ise teknoloji, bilimin, ekonomi ve sermayenin küreselleşmesi ile olmuştur.

Kaynak dillere göre ödünçlemeler; Fransızcaya kaynaklık eden Latince, Yunancadan ayrıca Occitan, Picard gibi bölgesel diyalektlerden yapılan içsel

ödünclemeler, bununla birlikte İngilizce, Arapça, Rusça vs. gibi Fransızcaya kaynaklık etmeyen dışsal ödünclemeler şeklinde ayırmak mümkündür.

1.5.4.1.2. Yapısına Göre Ödünclemeler

Bu ödünclemeleri gösterge ve gösterilen esas alınarak üç şekilde incelemek mümkündür, Tournier'in ödünclemeleri sınıflandırması şu şekildedir (Sablayrolles, 1996-1997:43);

Anlamsal ve Kopya Ödünclemeler (Emprunt Sémantique et Calque);

Bu gruba giren ödünclemeler sadece anlamsal yönüyle yapılan ödünclemelerdir. Örneğin; *honeymoon* (İng.); balayı, Fransızcaya “*lune de miel*” şeklinde balayı anlamında anlamsal olarak ödüncülenmiştir. Aynı şekilde *skyscraper* (İng.); gökdelen *gratte-ciel* gökdelen anlamında ödüncülenmiştir (Pleskotová, 2012:22).

Biçimbilimsel (Biçimsel) Ödünclemeler (Emprunt Morphologique);

Biçimsel ödünclemeler, tam ödünclemeler (l'emprunt integral) ve melez ödünclemeler (l'emprunt hybride) olmak üzere iki kısma ayırmak mümkündür, tam ödünclemeler ödünclenen kelimedede değişiklik yapılmadan alınmasıdır. Alınan yeni kelime hedef dile uyumlaştırılmaz, örneğin; *le chewinggum*; sakız, *vele feng shui*; mekânların düzenlenmesi ile ilgili eski bir Çin öğretisi. Melez ödünclemelerde ise kelime ödünclenen dildeki gibi değildir hedef dile uyumlaştırılarak alınmıştır örneğin (Sablayrolles & Pruvost, 2003:117);

riding-coat (İng.); binici kıyafeti → *le redingote*; frag

packet-boat (İng.); posta gemisi → *le paque-bot*; kruz gemisi

Biçim-Anlamsal Ödünclemeler (Emprunt Morpho-sémantique);

“De l'usage de l'emprunt linguistique” adlı eserde ödünclemeler üç bölümde incelenmektedir; l'emprunt lexical (sözcük ödünclemeleri), l'emprunt syntaxique (sözdizimsel ödünclemeler), l'emprunt phonétique (sessel ödünclemeler) (Loubier, 2011:11).

1-Sözcük Ödünclemeler (L'emprunt Lexical); öncelikle Loubier dört bölümde incelemektedir;

a-Tam Ödünclemeler (L'emprunt Intégral); yapısal ve anlamsal olarak kelimenin tam olarak hedef dile geçmesi, örneğin (Loubier, 2011:14);

Staff (İng.); personel → *Staff* (Fr.); personel

shopping bag (İng.); alışveriş çantası → shopping bag (Fr.); alışveriş çantası

lobby (İng.); lobi → lobby (Fr.); lobi

artefact (İng.); eser → artéfact (Fr.); eser

b-Melez Ödünçlemeler (L'emprunt Hybride); yapısal ve anlamsal olarak kelimenin bir kısmının hedef dile geçmesi, örneğin (Loubier, 2011:14);

doping (İng.); doping → dopage (Fr.); doping

focuser (İng.); odaklamak → focusser (Fr.); odaklamak

coach (İng.); koç, antrenör → coach **de vie** (Fr.); yaşam koçu

c-Sahte Ödünçlemeler (Le Faux Emprunt); Tam ödünçleme olarak alınan kelime aslında alan dilde daha önceden mevcut olup şekilsel ve anlamsal bakımdan ödünç olarak verilmiş ve daha sonra tekrardan ödünç olarak alınmıştır.

Tennisman kelimesi Fransızca oluşturulan bir kelimedir. İngilizcede taklit edildi ve tennisplayer şeklini aldı. Tennisman her ne kadar İngilizceden ödünçleme gibi görünse de aslı Fransızcadır (Loubier, 2011:14). Çevrimiçi Larousse'da yanlış İngilizce ödünçleme (faux anglicisme) şeklinde geçmektedir (ulaşım tarihi; 26.02.2017).

d-Kopyalar; Üçü ayırmak mümkündür, biçimsel kopyalar, anlamsal kopyalar, deyiş bilimsel kopyalar.

-Biçimsel Kopyalar (le Calque Morphologique); tercüme edilerek anlamı ve yeni biçimsel şekliyle oluşturulan kopyalardır (Loubier, 2011:14). Örneğin; supermarket (İng.); süpermarket → supermarché (Fr.); süpermarket
garden center (İng.); bahçe malzemeleri satılan dükkan → centre jardin (Fr.); bahçe malzemeleri satılan dükkan

-Anlamsal Kopyalar (le Calque Sémantique); Yeni anlamın var olan biçime yüklenmesidir. Örneğin; *thermomètre gradué* derecelendirilmiş termometre anlamındadır, *gradué* kelimesi “derecelere ayrılmış” anlamında iken buna “graduate” (İng.) kelimesinin anlamı yüklenmiş ve “mezun anlamına” da gelmeye başlamıştır (Loubier, 2011:14).

-Deyiş Bilimsel Kopyalar (le Calque Phraséologique veya Calque Idiomatic) Ödünç verilen dildeki (örnekte Fr.) gerçek ve mecaz anlamıyla ödünç alınan dilde (örnekte İng.) gerçek ve mecaz anlamı aynı olan deyişler veya deyimlerdir. Örneğin; “it's not my cup of tea” (İng); gerçek anlamı “Bu benim çay

bardam değildir ”, mecaz anlamı “bu benim ağız tadıma uygun değildir”. Aynı şekilde “ce n’est pas ma tasse de thé (Fr.)”; gerçek anlamı “bu benim çay bardağım değil”mecaz anlamı “benim ağız tadıma uygun değil” anlamında kopyalanmıştır (Loubier, 2011: 14).

2-Sözdizimsel Ödünçlemeler (L’emprunt syntaxique); kelime grubundaki kelimeleri diziliş sıralamalarının ödünçlenmesi ve o şekilde yeni bir yapı oluşturulması. Örneğin; “üç kısa hafta” anlamında olan *un court trois semaines* olan yerine, İngilizce sözdizimsel yapıdan kopyalanan “trois courtes semaines” şekliyle “üç kısa hafta” anlamında kullanılmasıdır.

3-Sessel Ödünçlemeler (L’emprunt Phonétique); Kelimenin söylenişi esas alınarak ödünçlenmesi olarak tanımlanır, örneğin; Pyjamas, İngilizcede [*pidjama*] şeklinde söylenir, yazılışı İngilizcede pyjamas olmasına rağmen Fransızcada (s) (bu aynı zaman Fransızcada çoğul ekidir) düşer ve pyjama şeklinde ödünçlenmiştir, yani söyleniş şekliyle.

1.6. Türkçede Yeni Sözcük Türetme Şekilleri

1.6.1. Türkçede Sözcük Türetme Şekilleriyle İlgili Sınıflandırma

Ziya Gökkalp’in Türkçe anlayışında Türkçeyi geliştirme yollarını önce iki kısma ayırmaktadır; çeviriler ve yeni gösterilenlere karşılık bulma. Yeni gösterilenlere karşılık bulmayı ise kaynak bakımından,

-Halk dilinden derlemeler,

-Eski Türkçeden kaynaklı köklerden kaideli türetmeler,

-Arapçadan ve Farsçadan yeni ödünçlemeler,

-Karşılığı bulunmayan terimlerin yabancı terimlerin ödünçlenmesi, şekilde sınıflandırmaktadır (Yasa, 2013:243).

Süer Eker’e göre Türkçe sonsuz kelime üretme yetisine sahip bir dildir. Dil bir yandan üreticilik bir yandan yaratıcılık niteliklerine sahip bir dizgedir. Ancak Eker’e göre sözcük üretimini sınırlayan dilin içsel yapısından kaynaklanan

etkenlerde vardır. Eker'e göre bütün dillerde söz varlığı en genel haliyle üç yolla geliştirilebilir (2015:316).

-Türetme, birleştirme veya ödünçleme yoluyla yeni sözcükler edinme.

-Sözcüklerin sınıfını değiştirme.

-Anlam değişiklikleri.

Türkçede ise yeni kelime yapma yolları şu şekilde sınıflandırılabilir (Eker, 2015: 316);

- a- Kalıplaşma
- b- Türetme
- c- Birleştirme
- d- Karma
- e- Kısaltma / Akronim
- f- Derleme
- g- Tarama
- h- Diğer
 - Anlam Kayması
 - Ters (geri) Türetme
 - Uydurma (coinage)
 - İşlevsel Değişim
 - Ödünçleme

Zülfikar'a göre yeni terim oluşturma yöntemleri aşağıdaki gibi sınıflandırılabilir (2011:159-182).

- a- Örneksme
- b- Yapım Ekleriyle Kök ve Gövdelerden Terim Türetme
- c- Kelime Birleştirme Yoluyla Terim Türetme
- d- Kelime Türlerini Değiştirme
- e- Genel Dilden Kelime Aktarma
- f- Halk Ağızlarından Kelime Aktarma
- g- Tarihi Türkçe Metinlerden Kelime Aktarma

h- Çağdaş Türk Lehçelerinden Aktarma

Tahsin Banguoğlu'na göre kelime yapım ve yaratma yolları öncelikle yapana göre, halkça yapım ve bilgince yapım olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür. Halkın pratik ihtiyaçlarla dilin yapısına uygun olarak icat ettiği yeni kelimelere halkça yapım (formation populaire) de denir. Diğeri ise bilimin, din ve sanat hayatının gerektirdiği yeni kavram karşılıklarıdır ki yine dilin yapısına uygun olarak ilgili uzmanlarca üretilen yeni kelimelerdir. Bunlara da bilgince yapım (formation savante) adını vermek mümkündür (2015:155).

Kelime yapımı dilde mevcut köklere dayanır ve başlıca iki türlü olur üretim ve birleşim, Banguoğlu üretimi dörde ayırmaktadır (Banguoğlu, 2015:156-318):

- a. İsme ek isim üretim ekleriyle yapılan isimden isimler
- b. İsme ek fiil üretim ekleriyle yapılan isimden fiiller
- c. Fiile ek isim üretim ekleriyle yapılan fiilden isimler
- d. Fiile ek fiil üretim ekleriyle yapılan fiilden fiiller

Birleşik Kelimeleri ise Banguoğlu önce isim tabanlı ve fiil tabanlı olmak üzere ikiye daha sonra da kendi içlerinde sınıflandırmaktadır;

1. Birleşik İsim Tabanları
 - a. Ad Takımı Kalıbından
 - b. Sıfat Takımı Kalıbından
 - c. Zarf Öbeği Kalıbından
 - d. Takı Öbeği Kalıbından
 - e. Çekim Öbeği Kalıbından
 - f. Bağlam Öbeği Kalıbından
2. Birleşik Fiil Tabanları
 - a. Zarf Öbeği Kalıbından
 - b. Çekim Öbeği Kalıbından
 - c. Bağlam Öbeği Kalıbından

Karaağaç'ın yeni kelime üretme ile ilgili sınıflandırması Tournier'nin sınıflandırmasına benzerdir. Öncelikle iç öğeler ve dış öğeler şeklinde iki kısma

ayırmaktadır daha sonra iç öğeleri ayrı dış öğeleri ayrı sınıflandırmaktadır (2013:251):

I. İç Öğeler

A. Değişirme

1. Ses – Biçim Değişirmesi

B. Türetme

a. Ekleme Yönetimi

b. Bükün Yönetimi

c. Yineleme Yönetimi

d. Birleştirme Yönetimi

e. Yardımcı Sözler Yönetimi

f. Yer Düzeni Yönetimi

g. Vurgu Yönetimi

C. Bozma

1. Ses Düşmesi

2. Ses Türemesi

3. Yer Değişirme

4. Hayalet Söz

5. Kırpma Söz

6. Benzeşme

7. Aykırılışma

8. Yanlış Örneksme

9. Bulaşma

10. Donuklaşma

11. Birleşik Söz

12. İkizleşme

13. İkili Adlandırma

14. Yansıma Söz

15. Bebek Dili

16. Yineleme

2. Anlam Değişirmesi

A. Düz Anlam ile Yan Anlamlar Birbiri ile İlişkili Olması.

1. Benzerlik İlişkisiyle Yan Anlamlar (İstiare)
2. Komşuluk İlişkisiyle Yan Anlamlar
3. Kültürel İlişkiyle Yan Anlamlar
 - a. Anlam Genişlemesinden Doğan Yan Anlam
 - b. Anlam Daralmasından Doğan Yan Anlam
 - c. Anlam İyileşmesinden Doğan Yan Anlam
 - ç. Anlam Kötüleşmesinden Doğan Yan Anlam
 - d. Tabudan Doğan Yan Anlam
 - e. Eksiltmeden Doğan Yan Anlam
 - f. Abartmadan Doğan Yan Anlam
 - g. Meslek Dilinden Doğan Yan Anlam
 - ğ. Argodan Doğan Yan Anlam
 - h. Özel Addan Doğan Yan Anlam
 - ı. Dilbilgiselleşmeden Doğan Yan Anlam
 - i. Telmihten Doğan Yan Anlam

II. Dış Öğeler

A. Alma

1. Ödünçleme
2. Melezleme
3. Anlam Aktarması

1.6.2. Türkçede Yeni Kelime Türetme Yolları

1.6.2.1. Türetme

Türetme (derivation) ad tabanlı (addan ad yapma ve addan eylem yapma) ve eylem tabanlı (eylemden eylem yapma ve eylemden ad yapma olmak) üzere iki kısma ayırmak mümkündür. Türetmede önemli olan türetilen kelimenin Türkçe ses, biçim ve anlam dizgelerinin uygun olması. Ad tabanlı yeni kelimeler aşağıdaki eklerle yapılır;

Addan ad yapma eklerine örnekler:**-alak:**

topalak, kozalak

-ay / -ey:

dikey, güney

-az / -ez:

ayaz, genez

-ça / -çe:

akçe, Türkçe

-ç:

anaç, ataç

-dak:

bingıldak, kıkırdak

-dam:

gündem, yöntem

-kan / -ken:

başkan, yelken

-tay:

sayıştay, kurultay

Addan eylem yapma ekleri:**-a:**

oyna, türe

-al / -el:

düzel, çoğal

-an / -en:

utan, gücen

-ar:

kızar, morar

-aş:

yanaş, güreş

-da:

parıl-da-, çatır-da-

-k:

gecik, gözük

-i:

taş-ı-, ağrı- (<ağır-ı-)

-kır:

fıskır, hıçkır

-rga / -rge:

yadırğa-, esirge-

-sa / -se:

susa-, önemse-

-sın:

yüksün-, gereksin

Eylemden ad yapma ekleri:**-anak / -enek:**

olanak, görenek

-acak / -ecek:

giyecek, gelecek

-agan / -egen / -ağan:

gezegen, olağan

-ak / -ek:

binek, uçak

-alak:

asalak, yatalak

-ay:

yapay, olay

-baç:

saklambaç, dolambaç

-ma / -me:

bölme, kuşatma

-maca / -mece:

gölmece, bulmaca

-maç / -mec:

demeç, yırtmaç

-mık / -mik:

ilmik, kıymık

1.6.2.2. Kalıplaşma

Türkçede bazen çekim ekler işlevleri dışında görev yaparlar ve yeni anlamlar taşıyan kelimeler oluştururlar. Buna kalıplaşma denir. Kalıplaşmaya örnekler (Eker, 2015:318);

giy + dirdi → giydirdi

türk + çe → Türkçe

tanı + dık → tanıdık

bir + den → birden

1.6.2.3. Birleştirme

Birleştirme Türkçede söz varlığının zenginleştirilmesi için kullanılan diğer bir yöntemdir. Birleştirme iki kelimenin bir araya getirilmesiyle yeni anlam taşıyan bir kelimenin oluşturulmasıdır, örneğin;

yol + geçen → yolgeçen

çek + yat → çekyat

yatak + hane → yatakhane

kaza + zede (Far.) → kazazede

1.6.2.4. Karma

İki kelimenin hecelerini yada parçalarını bir araya getirilerek yeni kelime türetme şeklidir.

ger + zek → gerzek

tugay + general → tuğgeneral

1.6.2.5. Kısaltmalar

Kelimeleri kısaltma suretiyle yapılan yeni türetimler üç şekilde incelemek mümkündür;

Kelimelerin ilk harfleri esas alınarak yapılan kısaltmalar;

İnsansız Hava Aracı → İHA

İhlâs Haber Ajansı → İHA

Avrupa Birliği → AB

Belirli bir kurala bağlı olmadan yapılan kısaltmalar;

Türkiye Bilimsel Araştırma Kurumu → TÜBİTAK

Kamu Emekçileri Sendikası → KESK

Bir sözcüğün ilk kısmına alınarak yapılan kısaltmalar:

Süleyman → Sülo

Profesör Doktor → Prof. Dr.

1.6.2.6. Derlemeler

Yazı dilinde bulunmayan ve unutulmuş, kullanılmayan ve yerlerine yabancı kelimelerin kullanıma sokulduğu kelimelerin yerine ağızlarda bulunan sözcüklerin tekrardan yazılı dilde kullanıma sokulması ve Türkçe söz varlığına kazandırılması olarak açıklanabilir. Türk Dil İnkılabıyla 500 000 adet fişten yararlanılarak şu

kelimeler kazandırılmıştır; aylak, kavşak, kınamak, doruk, yayvan, yazboz, yatak gibi.

1.6.2.7. Tarama

Genellikle yazı dilinde kullanılmayan yerlerine yabancı kökenli kelimelerin kullanıldığı, unutulmuş kelimelerin tarihi kaynaklardan bulunarak tekrardan kullanıma alınmasıdır. Bunlara örnek olarak, görkem, başkan, tümen, yargı, köken, verilebilir (Eker, 2015:323).

1.6.2.8. Diğer Kelime Üretme Yolları

1.6.2.8.1. Anlam Kayması

Göstergenin yapısını koruyarak yeni bir gösterileni göstermesidir şeklinde tanımlanabilir, örneğin, “sağmal inek”, süt vermekte olan inek anlamında iken kazandığı ikinci anlam sömürülen kişi şeklindedir.

1.6.2.8.2. Ters Geri Türetme (geri oluşum)

Trask, geri oluşumu *Bir sözcükte var olan bir ekin kaldırılmasıyla yeni başka bir sözcük oluşturmaktır* şeklinde tarif eder, örneğin (Boz, 2016:1694);

nemalan → nemala-n → nemala

pahalan → pahala-n → pahala

dalgalan → dalgala-n → dalgala

1.6.2.8.3. Uydurma

Var olan morfolojik (biçim bilimsel) yapılardan ve kurallardan yararlanmaksızın kasıtlı bir şekilde belirli bir amaç için yeni bir sözcüğün oluşturulmasıdır. Talat Tekin’e göre bu tipten sözleri şu şekilde sınıflandırmak mümkündür (Eker, 2015:324);

Ölçünlü Türkçenin ses dizgesine aykırı olanlar: sınav, görev, işlev, gibi...

Ölçünlü Türkçenin ses gelişmesine aykırı olanlar: tinsel, teğmen, gibi...

Ölçünlü Türkçenin sözcük türetme yollarına aykırı olanlar: uygar, gibi

Ölçünlü Türkçenin sözcük dizimine aykırı olanlar: özgür, gibi.

1.6.2.8.4. İşlev Değişimi

Bir kelimenin söz dizim bakımından farklı görevlerde kullanılmasıdır, örneğin kap + kaç eylem olarak kullanılırken kapkaç veya kapkaççı isim olarak özne veya nesne olarak kullanılabilir.

1.6.2.8.5. Ödünçleme

Bir dilin komşu dillerden veya kültürlerden kendisinde hazır bulunmayan sözcükleri alarak onları kendi ses ve şekil şemasına uydurması ve öz sözcükleri arasına katmasıdır. Türkçe aşağıdaki dillerden aşağıdaki kelimeleri almıştır (Eker, 2015:326):

- Çince: inci, ütü, denk
- Soğdca: kadın, borç
- Turfan Pehlevicesi: katır, çorak, kamu
- Orta İnanca: şeker
- Saka (veya Hotan) Dili: don
- Harezmce: akşam
- Toharca veya Kuça dili: tümen
- Moğolca: ağa, ceylan
- Süryanca: leğen
- Ermenice: tekfur
- Rumca: gübre, ıhlamur
- İtalyanca: karyola, masa, patiska
- Slav dilleri: kapuska, kral, izbe
- Fransızca: tren, plaj, taksi
- Macarca: varoş
- İngilizce: lider, miting

1.7. Toplum Dilbilimsel Boyut

Neolojizmler bir toplumun gelişmesiyle ortaya çıkarlar ve kabul görürler. Yeni ortaya çıkan kelimeler ulusal ve dünya tarihini, aynı şekilde toplumsal hayata yansıyan bilimsel ve kültürel gelişmeler hakkında bilgiler yansıtır, örneğin Fransız

ihtilalı, sanayi devrimi gibi toplumsal olaylar birçok kelimenin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Fransa’da neolojizmin kavram olarak ilk kayda geçişi 1734 yılındadır, ancak daha erken tarihlerde de 16. yüzyılda Pléiade şairlerinin eserleriyle uyanmıştır (Akalin, 2014:22).

Neoloji kavramı ise *Le Dictionnaire de l’Académie* 1762 yılında “kötü amaçlı kullanım” anlamında geçmektedir, bu anlam 19. yüzyılda değişmiştir.

Fransız ihtilaliyle birlikte Fransız dili sistematik bir şekilde değişim gösterdi ve geçmişten gelen birikim ile birlikte yeni gelişmelerin oluşturduğu ortamlar Fransızcanın kelime dağarcığının zenginleşmesine neden oldu. 1794 yılında “le Vocabulaire de Nouveaux Privatifs Français” adlı eseriyle Charles Pougens neoloji ve neolojizmelere karşı ilginin artmasına neden oldu (Mercier, 2009:56).

1960 yılında Fransa’da neolojizmler dilbiliminin araştırma sahasına girdi (Gaudin & Guespin, 2000:233).

1.7.1. Fransa’da Dil Politikaları ile İlgilenen Kuruluşlar

Fransa’da dil politikalarıyla Fransız dili siyasi açıdan çıkarılmış kanunlar çerçevesinde birçok kurum tarafından korunmakta ve düzenlenmektedir. Bu kuruluşlar genellikle enstitülerin bünyesinde faaliyet göstermekte, enstitünün işlevi aynı hedef doğrultusunda birçok bilim insanının bir araya geldiği ve faaliyet gösterdiği yerlerdir. Bunlardan başlıcaları Conseil Supérieur de la Langue Française (Fransız Dili Yüksek Danışma Kurulu), La Délégation Générale à la Langue Française (Fransız Dili Genel Müdürlüğü), L’Académie Française (Fransız Akademisi).

Yukarıdaki kuruluşların Fransa’daki dil politikaları ile ilgileri aşağıdaki şekildedir.

Conseil Supérieur de la Langue Française (Fransız Dili Yüksek Danışma Kurulu); Fransız devletinin çağdaş dil politikalarının uygulayıcısı konumunda olan bu kuruluş Kültür Bakanlığına bağlıdır. 1989 yılında kurulmuştur. (culturecommunication.gouv.fr çevrimiçi 27.03.2017).

La Délégation Générale à la Langue Française (Fransız Dili Genel Müdürlüğü); Bu kuruluş 1966 yılında kurulmuş olup, kuruluş amacı Fransız dilini korunmasını ve yaygınlaştırılmasını sağlamak için çalışmalar yapmaktır. 1975 yılında yaptığı çalışmalar ile Fransız dilinin kullanımı ile ilgili ilk yasanın hazırlanmasına ve kabul edilmesine öncülük etmiştir. Aynı şekilde Frankofoni çalışmalarının da 1982 yılında bu kuruluş sayesinde başlamıştır. 1984 yılında Frankofoni Yüksek Danışma Kurulu kurulmuştur. Organizasyonun amacı Frankofoni politikalarını maddi anlamda desteklemektedir. Frankofoni çalışmaları kapsamında bilişim ansiklopedi sözlüğü oluşturulmuş, uluslararası Fransızca dilbilimsel bir veri bankası oluşturulmuştur. Ayrıca Fransızca olarak birçok Fransızca bilgisayar programı geliştirilmiş ve okullara dağıtılmıştır. Aşağıdaki görevleri yapmak ile vazifelendirilmiştir ([culturecommunication.gouv.fr çevrimiçi 27.03.2017](http://www.culturecommunication.gouv.fr/cevrimeci)), ayrıca (<http://www.culturecommunication.gouv.fr/Nous-connaître/Direction/La-delegation-generale-a-la-langue-francaise-et-aux-langues-de-France>27.03.2017);

1. Fransız vatandaşlarının Fransız Dilini kullanmalarını güvence altına almak; Bu maddeye göre bütün Fransız vatandaşları 4 ağustos 1994'te yayınlanan kanuna göre sosyal hayatın bütün alanlarında Fransızcanın kullanımının teşvik edilmesini önerilmektedir. Bu kanuna göre Fransız dili İngilizcenin kullanımına karşı korunmaya çalışılmaktadır. Aynı şekilde İngilizce kelimelerin Fransız toplumunda kullanılmasının önüne geçilmeye çalışılmaktadır.

2. Fransızcanın kullanımını, gelişimini ve zenginleştirilmesini özendirme; İkinci madde dilin işlevselliğini koruması ve yeni kavramlarını, buluşların ortaya çıkması ile söz dağarcığı kapsamında zenginleştirilmesini amaçlamaktadır. Le Secrétariat de la Commission Générale de Terminologie et de Néologie (Neoloji ve Terminoloji Genel Komisyon Sekreterliği)'nin yaptığı çalışmalarının yaygınlaştırılması, resmi kurumlarda kullanılan dilin niteliğini artırılması ve dilin gelişimi ile ilgili katkılar sunmaktır.

Ayrıca Neolojizm çalışmalarına maddi ve personel desteği sağlamaktadır, bununla birlikte koordinasyon görevini yürütmektedir (Rapport annuel de la Commission générale de terminologie et de néologie 2013).

3. Fransızca ve yabancı dil çeşitliliğini tanıtımını yapmak ve özendirmek; Dünyada uluslararası kuruluşların Fransız dilini bir seçenek olarak görüp kullanmak için katkılar sunmak ve bu konuda çalışmalar yapmak. Fransa’da çok dilliliğin öğrenimini, çeviri gelişimini teşvik ederek Avrupa ve dünyada dilsel çeşitliliği özendirmek.

4. Fransız dilinin kullanımını artırarak milli birliği takviye edici çalışmalar yapmak; Bu maddede Fransız dilinin yaygınlaştırılması, kullanımını artırılması, bununla birlikte kültürün nesiller arası aktarımını sağlayarak milli birliği ve bütünlüğü destekleyici niteliğini devam ettirilmesi hedef haline getirilmektedir.

5. Fransız dilinin statüsünü, önemini ve yaygınlaştırılması ile ilgili çalışmalar yapmak; Beşinci maddede Fransızcanın konuşulan bölgelerde korunması ve geliştirilmesi ile ilgilidir. Bunları iç ve dış dil politikaları şeklinde incelemek mümkündür. İç politikalarda Fransızcanın statüsünün korunması ve toplumun yaşantısında işlevlerinin geliştirilmesi aynı şekilde söz dağarcığının güncelleştirilmesi, Fransız dili ile ilgili ilgi çekici eğitim programlarının geliştirilmesini içermektedir. Dış politika ile ilgili çok dilliliğinin (İngilizce, İtalyanca vs.) oluşturduğu sorunların çözülmesi, bölgesel dillerin durumunun desteklenmesi ve onların Fransız topraklarında yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır.

6. Ülkede dilsel gelişimi gözlemlemek; Hükümetlerle işbirliği yaparak aynı şekilde araştırma kurumlarıyla birlikte dil uygulamalarının gözetilmesi ile ilgili çalışmalar yapmak.

7. Kültür politikalarının oluşturulmasında Fransızcanın kullanımını yaygınlaştırmak; Kültür politikalarının oluşumunda sanat ve kültür eğitiminin geliştirilmesinde dilin önemli bir konumda olmasını sağlamak. Fransızcanın öğrenilmesi ile ilgili eğitimde yenilikçi projeler geliştirmek.

8. Farkındalık ve hedef kitle geliştirme; Kültür Bakanlığı ile beraber iç ve dış iletişim faaliyetlerinde Fransızcanın kullanımını teşvik etmek.

Dilin teknolojik gelişimler üzerine gözlemler yapmak, ihtiyaç duyulduğunda bu tür faaliyetleri desteklemek. Kurumun tanıtımı ile ilgili bilgilendirici araçlar geliştirmek.

Kurumun çevrimiçi “Le Bulletin Officiel De L’éducation Nationale” Milli Eğitim Resmi Bülteninde yayınlamaktadır, bu bültenle kurum yeni kelimelerin okullarda kullanımları konusunda tavsiyelerde bulunmaktadır.

L’Académie Française (Fransız (Bilimleri) Akademisi); Fransız Bilimler Akademisi Fransa’da Fransız dili ve edebiyatı konusunda önemli bilimsel çalışmalar yürüten bir kurumdur. Kurum 17. yüzyıldan beri varlığını sürdürmektedir. Akademi 1635 yılında Richelieu tarafından kuruldu. Bu kurum Fransız kültür tarihinde önemli bir yere sahiptir. Akademinin temel görevleri Fransız dili ile ilgili düzenlemeler yapmak, aynı şekilde bütün Fransızlar için Fransızca’yı ortak ve anlaşılır dil haline getirmektir. Bunun için edebiyat dili ile konuşma dilini başvuru kaynağı olarak kabul ettiler. O yıllarda bu amaçla bir adet dilbilgisi sözlüğü, bir adet edebi sanatlar sözlüğü, bir adet şiir bilgisi sözlüğü oluşturuldu ve bu sözlüklerde imla ve yazı kurallarına uymak mecburi oldu. Fransız Bilimler Akademisi’nin en önemli amacı Fransız dilini korumaktır (çevrimiçi academie-francaise.fr 28.03.2017).

Temmuz 1996 kararnameye göre Fransız Akademisine Fransız dilinin zenginleştirilmesi ile ilgili önemli görevler yüklenmektedir. Akademi bütün komisyonların doğal üyesidir ve yeni terim ve kelimelerin resmi gazetede yayınlanmasından sorumludur (Rapport annuel de la Commission générale de terminologie et de néologie 2013:13-15).

Fransız Akademisi sözlük kolu Uzmanlık Komisyonlarına (commissions spécialisées) katılır ve sanayi kolunun uzmanıyla beraber ortak çalışmalar yapar. Bu şekilde sanayi kollarının ihtiyaçları daha kolay tespit edilir, aynı şekilde Fransız Akademisi üyeleri Genel Komisyonun çalışmalarına katılır. Akademi üyeleri terimlerin onayını da yapmaktadır (Rapport annuel de la Commission générale de terminologie et de néologie 2013:13-15).

Fransız Akademisinin resmi internet sitesinde terminoloji ve neoloji sayfası da bulunmaktadır. Bu sayfada yerine kullanılması önerilen kelime ve kelimenin yabancı dildeki durumu verilmektedir. (Resim 1)

Resim:1 Fransız Akademisi Resmi İnternet Sayfası

The screenshot shows the website of the Académie française. The main navigation bar includes 'Accueil', 'L'institution', 'Les immortels', 'La langue française', 'Le Dictionnaire', 'Les prix et fondations', 'L'actualité', and 'Rechercher'. Below this, there are sub-navigation links: 'Le français aujourd'hui', 'Questions de langue', 'Terminologie & néologie', and 'Dire, Ne pas dire'. The main content area features a table with two columns: 'ON PEUT DIRE' and 'AU LIEU DE'. The table lists several terms and their preferred equivalents. To the right of the table, there is a section titled 'Liens utiles' with three bullet points providing links to 'France Terme', 'Grand dictionnaire terminologique', and 'WikiLF'. Below the table, there is a section titled 'Terminologie et néologie' with a link to 'Le dispositif d'enrichissement de la langue française'. At the bottom right, there is a link for 'Avis et recommandations'.

ON PEUT DIRE	AU LIEU DE
Financement participatif	crowdfunding
Vidéo à la demande (VAD)	video on demand (VOD)
Informatique en nuage	cloud computing
Infrastructure à la demande	Infrastructure as a service (IaaS)
Beuverie express	binge drinking

Liens utiles

- Si vous cherchez un équivalent français : [France Terme](#), et au Québec, [Grand dictionnaire terminologique](#), [Termium](#)
- Si vous repérez une nouvelle notion : [France Terme \(boîte à idées\)](#), [WikiLF](#)
- Si vous souhaitez en savoir plus sur le dispositif d'enrichissement de la langue : site de la [Délégation générale à la langue française et aux langues de France](#), [Rapport annuel de la Commission générale de terminologie et de néologie](#)

Terminologie et néologie

[Le dispositif d'enrichissement de la langue française](#)

[Avis et recommandations](#)

Kaynak: <http://www.academie-francaise.fr/la-langue-francaise/terminologie-et-neologie>, erişim tarihi **12.12.2017**

Genel Terminoloji ve Neoloji Komisyonu (La Commission Générale de Terminologie et de Néologie): Bu komisyon Fransız dilinin zenginleştirilmesi ile ilgili 3 Temmuz 1996 kararnamesiyle kurulmuştur, komisyon Fransız dilinin ihtiyaç duyduğu kelimeleri başta ekonomi, çeşitli bilim alanları, hukuk gibi alanların yeni kelime ihtiyaçlarını karşılamak için başvuru niteliğini taşımaktadır. Üyeleri dört yılda bir atanır (Rapport annuel de la Commission générale de terminologie et de néologie 2013:8-12).

Kuruluş, birçok uzmanla komisyonla ortaklaşa çalışmaktadır; teknik uzmanlar Fransız Akademisi diğer Frankofon ülkelerden uzman ve kuruluşlar bu kurumun başarılı çalışmalar yapmasını sağlamaktadır. Bu kuruluş bütün bu ortakları

bir arada tutan ortak çalışmalarını sağlayan bir merkez görevinde bulunmaktadır. Komisyon çalışma süreci şu şekildedir (Rapport annuel de la Commission générale de terminologie et de néologie 2013:8-12):

Neolojizmlerin seçilmesi; Komisyonun neolojizmleri seçerken şu ölçütlere dikkat eder; ilk olarak yeni dönem için seçilen kelimeye toplumda ihtiyaç duyulup duyulmadığı, ikinci olarak kelime hedeflenen anlamı verip vermediği, son olarak Fransız biçim bilimsel (morfolojik) ve söz dizimi bilgisi (sentaks) modeline uyup uymadığına bakılır.

Yeni kelimelerin tanımlanması: Listelenmiş yeni kelimeler halkın anlayacağı şekliyle uzmanları tarafından tanımlanmaktadır.

Resmî ve resmî olmayan metinlerde en çok kullanılan kelimeler: Bu komisyon tespiti ve yeni kelimelerin bu metinlerde yaygınlaştırılmasını sağlamak.

Terimlerin Standartlaştırılması: Nükleer ve çevre mühendisliği gibi bazı alanları son derece önem arz etmesi, bu sahalarda terimleri de standart hale getirilmesi gerekmektedir, bu sağlanır.

Uzmanlardan Oluşan Komisyonu (Commissions Spécialisées): Komisyonunda Fransız Akademisi üyeleri de görev yapar, ayrıca neolojizm çalışmaları için yol ve yöntemler seçer, uzmanlık alanlarına göre sınıflandırır, komisyonları organize eder. Ayrıca terminoloji listelerini hazırlar, dağıtır ve yeni kelimelerin kullanımının yaygınlaşmasına katkıda bulunur.

Bilimler Akademisi (L'Académie des Sciences);Yönetmeliğe göre Bilimler Akademisinin üyeleri Terminoloji ve Neoloji Komisyonunun doğal birer üyesidir, bu üyeler Terminoloji ve Neoloji Komisyonunun çalışmalarına katılırlar. Çeşitli bilim dallarının yeni terim teklif listeleri Genel Komisyona sunulmaktadır.

Diğer Frankofon Ortaklar (Les organismes des autres pays francophones); 3 Eylül 1996 yılında yayımlanan yönetmelik gereği Genel Komisyon, Uzman Komisyonlar, diğer Fransızca konulan ülkelerin dil düzenlemesi yapan kuruluşlarıyla işbirliği yapar. Sağlık, nükleer enerji, ulaştırma, kimya, uzay bilimleri ve teknolojileri gibi alanlarda Fransızca konuşulan her ülkenin kendi

uzmanları çalışmakta ve yeni terimler ve kelimelerle ilgili teklifini sunmaktadır. “l’Office québécois de la langue française (OQLF) ve le Bureau de la traduction des Services Gouvernementaux du Canada” gibi kuruluşlar Fransa’daki neolojizm çalışmalarına danışma organı olarak katılmaktadır (Rapport annuel de la Commission générale de terminologie et de néologie 2013:22-26).

Üniversitelerin Terminoloji Laboratuvarları (Les laboratoires universitaires de terminologie); Bunlardan birincisi “Laboratoire Histoire des Théories Linguistiques (HTL)”, Paris Üniversitesi bünyesinde bulunmaktadır. Bu birimde 1999 yılından itibaren neolojizmlerle bilimsel olarak ilgilenen bir ekip istihdam edilmektedir. Bu ekip Fransız dilinin zenginleştirilmesi için çalışmalar yapmaktadır. İkincisiyse “le Centre de Recherche en Terminologie et Traduction (CRTT) adlı ”Lyon üniversitesine bağlı bir merkezdir. 2013 yılından itibaren uzman ihtiyaçlarının artması, bu merkezde çalışan uzmanların da komisyonlara dâhil edilmesine neden olmuştur. Paris’teki kuruluşlar alanlar itibariyle iş bölümüne gitmektedir (Rapport annuel de la Commission générale de terminologie et de néologie 2013:22-26).

1.7.2. Günümüzde Fransız Dilini Zenginleştirme Süreci

Dilin zenginleştirilmesiyle ilgili süreç yedi basamaktan oluşmaktadır, fakat gerekli olduğunda basamak sayısı ona yükselebilmektedir. (Şekil 1)

Birinci basamakta; Uzmanlık Komisyonlarında çeşitli bilim dallarının veya sosyal alanların yeni kelime ihtiyaçları alınmakta ve bu yeni kelimelere ihtiyaç duyulup duyulmadığı tartışılmaktadır. İhtiyaçlar dâhilinde listeler hazırlanmakta ve teknik ortaklarla Frankofon ortaklara sunulmaktadır.

İkinci basamakta; Öncelikle teknik ortaklar ki bunlar Paris’teki ve Lyon’daki üniversitelerden görüşler alınır, sonra üçüncü basamak işlemlerine geçilir.

Üçüncü Basamakta; Kanada ve Belçika’da Fransızca ile ilgilenen kuruluşlardan görüş alınarak bir üst basamağa geçilir.

Dördüncü basamakta; Birinci, ikinci ve üçüncü basamaktaki veriler bu komisyonda bir araya getirilerek, neolojizmlerin seçilmesi, yeni kelimelerin

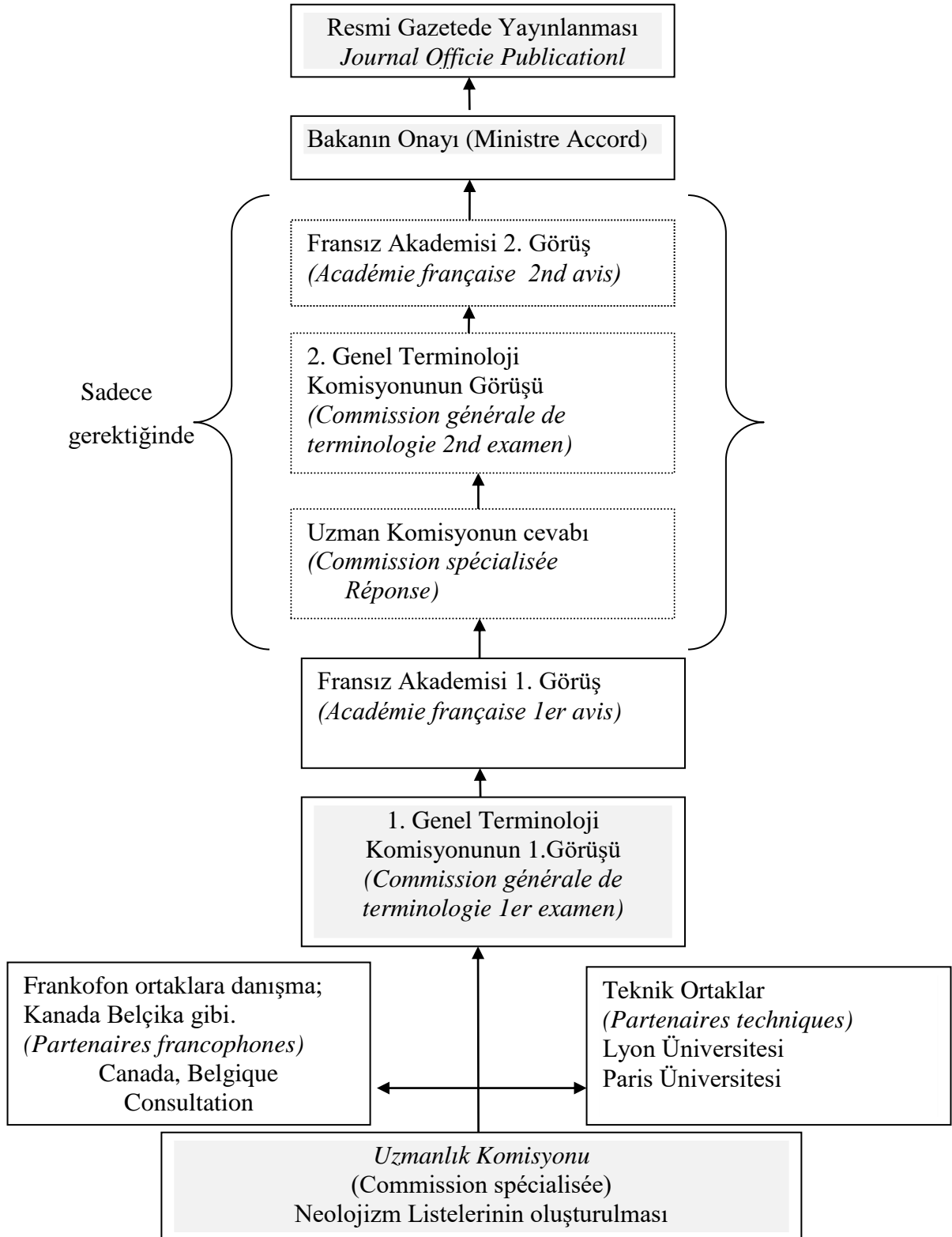
tanımlanması, terimlerin standartlaştırılması gibi çalışmalar burada yapılarak beşinci basamağa geçilir.

Beşinci basamakta; Yeni çıktıyla ilgili Fransız Akademisinin görüşü alınır ve bu çıktı ile ilgili görüş olumlu ise bakana sunulur, olumsuz ise birinci, dördüncü ve beşinci basamaklardaki süreçler tekrar edilir, bunlar yedinci, sekizinci, dokuzuncu basamaklarda gösterilmiştir ve ihtiyaç halinde devreye girerler.

Altıncı basamakta; Yeni kelimeler bakan onayına sunulduktan sonra onuncu basamağa geçilir

Yedinci Basamak, terimin Resmi Gazetede yayınlanması; Resmi gazetede yayınlanan terimlerin yabancı dildeki eş anlamlıların yerine Resmi kurumlarda kullanımları zorunlu tutulmaktadır. (Şekil 1)

Şekil:1 Fransız Dilini Zenginleştirme Süreci

Kaynak:(Rapport annuel de la Commission générale de terminologie et de néologie 2013:138)

Resmi gazetede terimlerin iki şekilde yayımlanması zorunludur (Rapport annuel de la Commission générale de terminologie et de néologie 2013):

Liste halinde tanımları ve yabancı dildeki eş anlamlarıyla birlikte verilir (Resim 2).

Resim:2 Resmi Gazete (Fransa) Neolojizmlerin Liste Halinde Tanımları

5 mars 2013

JOURNAL OFFICIEL DE LA RÉPUBLIQUE FRANÇAISE

Texte 68 sur 89

Avis et communications

AVIS DIVERS

COMMISSION GÉNÉRALE DE TERMINOLOGIE ET DE NÉOLOGIE

Vocabulaire des activités postales
(liste de termes, expressions et définitions adoptés)

NOR : C17X130569K

I. – Termes et définitions

cécogramme, n.m.

Domaine : Activités postales.

Définition : Objet postal à usage des aveugles et des déficients visuels.

Note : Le cécogramme fait l'objet d'un marquage particulier et est généralement exempté d'affranchissement.

Équivalent étranger : –

coque, n.f.

Domaine : Matériaux.

Définition : Emballage thermoformé assurant la présentation et la protection d'un produit.

Équivalent étranger : blister, blister pack.

encadrement tarifaire

Domaine : Économie et gestion d'entreprise-Activités postales.

Définition : Méthode consistant à fixer, pour une période donnée, les limites respectives de l'augmentation ou de la diminution des tarifs, en particulier ceux d'un service universel ; par extension, l'écart de prix ou le pourcentage d'évolution ainsi fixé.

Note : L'encadrement tarifaire est utilisé en particulier pour des activités économiques soumises à régulation.

Voir aussi : service universel.

Équivalent étranger : price cap.

film, n.m.

Domaine : Matériaux.

Définition : Fine pellicule de plastique transparente destinée à l'emballage d'un objet dont elle épouse la forme.

Équivalent étranger : sleeve.

paquet d'adresse

Domaine : Activités postales.

Synonyme : zone d'adressage.

Définition : Emplacement, sur un objet postal, réservé à l'adresse du destinataire.

Voir aussi : adressage.

Équivalent étranger : address zone.

porte-adresse, n.m.

Domaine : Activités postales.

Définition : Fenillet qui est apposé sur un objet destiné à un envoi en nombre, avant sa mise sous film, et qui compose l'ensemble des mentions utiles à cet envoi.

Voir aussi : envoi en nombre.

Équivalent étranger : address header, carrier sheet.

service universel

Domaine : Tous domaines.

Définition : Ensemble minimal des services que des opérateurs doivent fournir selon la réglementation aux usagers dans un marché réglé.

Note : Un exemple de service universel en France est le service universel postal qui est une des missions du service public postal.

Équivalent étranger : universal service.

Kaynak: (Rapport annuel de la Commission générale de terminologie et de néologie 2013:XXVIII)

Örneğin (Resim 2):

Film: (kelimenin kendisi Fransızca olarak)

Domaine (Nerede Kullanıldığı): Matériaux, Malzeme

Définition (Tanımı): Fine pellicule de plastique transparente destinée à l'emballage d'un objet dont elle épouse la forme. (ince şeffaf plastikten yapılan sarmak için kullanılan paketleme malzemesi)

Équivalent étranger (yabancı dildeki eş anlamı): sleeve

İkinci olarak tablo şeklinde verilir. Tablolarda üç sütun mevcuttur. Birinci tabloda birinci sütunda yabancı dildeki karşılığı, ikinci sütunda kullanıldığı alan, üçüncü sütunda üretilen Fransızca kelimenin kendisi verilir. İkinci tablodaysa üretilen Fransızca kelimenin kendisi, ikinci sütunda yine kullanıldığı alan ve yabancı dildeki karşılığı üçüncü sütunda verilir. (Resim 3)

Resim:3 Resmi Gazete (Fransa) Neolojizmlerin Yabancı Dildeki Eş Anlamları

5 mars 2013 JOURNAL OFFICIEL DE LA RÉPUBLIQUE FRANÇAISE Texte 68 sur 89

zone d'adressage
Domaine : Activités postales.
Voir : pavé d'adresse.

II - Table d'équivalence

A - Termes étrangers

TERME ÉTRANGER (1)	DOMAINE/SOUS-DOMAINE	ÉQUIVALENT FRANÇAIS (2)
address header, carrier sheet.	Activités postales.	porte-adresse, n.m.
address zone.	Activités postales.	pavé d'adresse, zone d'adressage.
bilster, bilster pack.	Matériaux.	coque, n.f.
carrier sheet, address header.	Activités postales.	porte-adresse, n.m.
price cap.	Économie et gestion d'entreprise-Activités postales.	encadrement tarifaire.
sleeve.	Matériaux.	film, n.m.
sleeved.	Matériaux.	sous film, loc.adj., m/s sous film.
universal service.	Tous domaines.	service universel.

(1) Il s'agit de termes anglais, sauf mention contraire.
(2) Les termes en caractères gras se trouvent dans la partie I (Termes et définitions).

B - Termes français

TERME FRANÇAIS (1)	DOMAINE/SOUS-DOMAINE	ÉQUIVALENT ÉTRANGER (2)
céogramme, n.m.	Activités postales.	-
coque, n.f.	Matériaux.	bilster, bilster pack.
encadrement tarifaire.	Économie et gestion d'entreprise-Activités postales.	price cap.
film, n.m.	Matériaux.	sleeve.
m/s sous film, sous film, loc.adj.	Matériaux.	sleeved.
pavé d'adresse, zone d'adressage.	Activités postales.	address zone.
porte-adresse, n.m.	Activités postales.	address header, carrier sheet.
service universel.	Tous domaines.	universal service.
sous film, loc.adj., m/s sous film.	Matériaux.	sleeved.
zone d'adressage, pavé d'adresse.	Activités postales.	address zone.

(1) Les termes en caractères gras se trouvent dans la partie I (Termes et définitions).
(2) Il s'agit d'équivalents anglais, sauf mention contraire.

Kaynak: Rapport annuel de la Commission générale de terminologie et de néologie 2013:XXVIII)

1.7.3. Türkiye’de Neolojizm Çalışmaları ve Bu Çalışmaları Yürüten Kuruluşlar

Osmanlı Devleti’nde Osmanlının sahip olduğu geniş topraklarda birçok dil konuşulmaktaydı. Bunları Arapça, Farsça, Türkçe, Bulgarca, Yunanca, Arnavutça, Macarca, Tatarca şeklinde örneklendirmek mümkündür. Fakat Osmanlı topraklarında Türkçe daha çok Arapça ve Farsçanın etkisinde kaldığı ödünçlenen kelimelerin sayısından yola çıkarak söylemek mümkündür.

Osmanlı coğrafyasında Türkçe konuşma dili, Arapça din ve bilim dili, Farsça ise daha çok edebiyat dili olarak kullanılmaktadır. Türkçe yasal olarak belirtilmese de Osmanlı Devleti’nin uygulamadaki resmi dilidir, Türkçe resmi dil olarak 1876 yılında kabul edilmiştir. Devlet idari işlerde, genellikle diplomasi dili olarak da bu dili kullanmaktadır. Devletin resmi yazı dili yine aynı şekilde Türkçedir. Ayrıca değişik ana dillere sahip gerek Anadolu’da ve Balkanlar’da milletlerin büyük bir bölümü ana dillerinin yanında yüksek oranda Türkçede bilmektedir. Değişik bölgelerdeki ana diller vernaküler dil (grup içi iletişim dili) işlevinde kullanılırken farklı ana dilde konuşan Osmanlı vatandaşları arasında ise iletişim dili olarak Türkçe kullanılmaktadır (Bosnalı, 2014: 32-33). S. Bosnalı’nın bu tespitini dayanak kabul ederek Osmanlı’da üç farklı dilin üç farklı işleviyle karşı karşıya olduğumuzu söyleyebiliriz, bu durumda halkın edebi metinleri halk edebiyatını istisna tutarsak anlaması söz konusu olmadığı gibi bu metinler sadece Farsça eğitimi almış belirli bir zümreye hitap etmektedir. Aynı şekilde bilimsel gelişmelerin halk tarafından takip edilmesi bilim dilinin Arapça olması nedeniyle beklemek güçtür. Dilin Osmanlı’da iletişim işlevini iki şekilde incelemek mümkündür; İlk olarak, Osmanlı’da devletin bütün resmi iletişimi devlet kurumları kendi içerisinde ve tebaayla Osmanlı Türkçesiyle sağlanmaktadır, ikinci olarak, çeşitli etnik gruplardan oluşan tebaanın iletişimi yine Türkçeyle yapılmaktadır, etnik grupların kendi içindeki iletişimi ise ana dilleriyle sağlanmaktadır. Bu durumda halkın kendi arasındaki ve devletin halk arasındaki iletişiminde bir sorun söz konusu değildir, sıkıntı daha fazla edebiyat ve bilim dilindedir.

Bilim terimlerle yapılır, terimlerle gelişir aynı gösterilen için farklı terimlerin kullanılması bilimsel çalışmalarda karşı karşıya kalınan en büyük güçlüklerdendir. Türkçe’de Osmanlı döneminde terimlerin başlı başına bir sorun olarak ele alınışı Tanzimatla birlikte başlamıştır. Avrupa’da ise ayrı bir konu olarak terimlerin tanımlanmasına 15. ve 16. yüzyılda başlanmıştır. En yüksek düzeyde Rönesans hareketi ile ulaşmıştır (Zülfikar, 2011:2).

Tanzimat ile birlikte başlayan batılılaşma akımı, dili de etkilemiştir, yeni terimlerden birçok terim bu dönemde Fransızcadan ödünçlenmiştir. Bu durum nedensiz değildi; (1830-1876) en fazla öğrenci eğitim için, 254 öğrenci Fransa’ya gönderilmiştir, bunu 67 öğrenciyle İngitere, 34 Avusturya, 10 Almanya, 6 öğrenciyle Belçika takip etmektedir. Abdulhamit döneminde ise Fransa 172 öğrenci, Almanya 109, İsviçre 12, Avusturya 8, Belçika 3 öğrenci gönderilmiştir (Erdoğan, 2016: 398). Bu öğrenciler batı dillerinden birçok çeviri yapmıştır, Tanzimat döneminde çeviriler özellikle Fransızcadan Türkçeye felsefe, matematik, kimya, gökbilimi ve tıp ile ilgili olması Fransızcadan Türkçeye birçok yeni terimin geçmesine neden olmuştur. Edebiyatla da ilgilenen Türk aydınları dilde doğru, sade, süsten uzak bir anlatım biçimi bulunması yolunda çabalarını sürdürürken bilim adamları da karşılaşılan yeni kavramların Türkçeye aktarılması yönünde çaba sarf etmişlerdir. Örneğin Şanizade Atullah Efendi tıp terimlerine, matematik bilgini Hoca İshak Efendi terimler konusunda değerli çalışmalarda bulunmuşlardır. Hatta Fransız Akademisi örnek alınarak kurulmuş olan Encümen-i Daniş tamamen çeviri eserler, ders kitapları hazırlamakla görevlendirilmiştir. Bu dönemde yeni kelimelerin ve terimlerin doğrudan batı dillerindeki haliyle dile mal edilmesini savunan Ali Suavi, Şemseddin Sami gibi yazarlar olduğu gibi terimlerin Arapça kökler ile terim yapma düşüncesi doğmuş ve Lugat-ı Tıbbiyye adlı bir eser hazırlanmıştır. 19. Ve 20. yüzyılda Arapça ve Farsça kurallara göre türetilmiş. Bu terimlerden birkaçını şöyle sıralayabiliriz: mecmuaihayvanat (Fr. faune), mecmuainebatat (Fr.flore), gayeihayal daha sonra mefkure (Fr. idéal) olmuştur (Zülfikar, 2011:2-6). Bu örneklerden de görüldüğü gibi yeni kelimeler daha fazla terminoloji kapsamında batıdan alınan kelimelerin Farsça ve Arapça tamlamalar şeklinde tercüme edilerek karşılanmaya çalışılmıştır.

18. Yüzyılın sonlarında Avrupa’da etnik kimliğin ön plana çıkması ve buna bağlı olarak milliyetçilik akımının bütün Avrupa’ya yayılması, Osmanlı topraklarında yaşayan etnik grupları da etkilemiştir. 19. Yüzyılın sonlarına doğru ise bu çok uluslu yapı Osmanlı devletinde Türk etnik unsurunun baskın olduğu bir nitelik kazanmıştır. Bu durumda Türk diline dayalı bir ulus fikri Türk etnik yapısı arasında yaygınlaşmaya başladı. Dil açısından ise üst dil Arapça ve Farsça, alt dil Türkçe arasında çatışmacı bir nitelik kazanmıştır. Buna bağlı olarak da *in vivo* (bilinçsiz müdahale toplumsal pratiklerin bir sonucunda oluşur) düzenlemenin ürünü olan yeni dil durumu *in vitro* düzeyde (bilinçli müdahale, planlı ve belirli bir amaca yönelik olarak gerçekleşir) bir müdahale ile değiştirilmesi gerektiği görüşü ağırlık kazandı (Bosnalı, 2014: 34). Ziya Gökalp’ın ve Ömer Seyfettin’in yer aldığı Yeni Lisan hareketi dile bilinçli müdahaleyi savunmaktaydı ve yeni kelimelerin kabulü ve türetilmesiyle ilgili “Yeni Lisan” hareketinin programını şu şekilde özetlemek mümkündür (Özyurt, 2014:238):

-Dilde Arapça ve Farsça kurallara yer verilmeyecek, (bu maddeden çıkan sonuç yeni kelimeler Arapça ve Farsça kurallar esas alınarak türetilmeyecek)

İlm-i Ruh, İlm-i İctima gibi kelimeler Fransızca mukabilleri gibi basitleştirilecek, (dolayısıyla yeni kelimelerde Arapça ve Farsça tamlamalara yer verilmeyecek ve psikoloji, sosyoloji gibi kısa olacak)

-Terkiplerle ifade olunan anlam basit kelimelerle ifade edilmeye çalışılacaktır, (yani tamlamadan ziyade eklerle türetilmiş veya birleşik kelime şeklinde olacaktır)

-Türkçeye giren Arapça ve Acemce kelimeler, Türkçe söyleyiş tarzına ve ahengine uygunluk gösterecek. (kelimenin ses yapısı Türkçedeki ses uyumuna uygun olacaktır)

Ziya Gökalp’e göre ise :

Yeni ıstılah (terim) aranacağı zaman ibtida (öncelik) halk lisanındaki kelimeler arasında aramak bulunmadığı takdirde Türkçenin kıyasi edatlarıyla, kıyasi terkip ve tasrif usulleriyle yeni kelimeler ibda etmek buna da imkan bulunmadığı

surette arapça Acemce terkipsiz olmak şartıyla yeni kelimeler kabul etmek ve bazı devirlerin mesleklerin hususi ahvalini gösteren kelimelerle tekniklere ait alet isimlerini ecnebi (yanbancı, batılı) lisanlarında aynen almak (1955:123).

Buna göre Ziya Gökkalp'i yeni terimlerle ilgili fikirlerini üç kademedede incelemek mümkündür. Birinci kademedede halk diline başvurulacak, ikinci kademedede birinci kademe geçersiz olduğunda Türkçe eklerle Türkçe dil bilgisi kurallarına göre yeni kelimeler türetilecek, ikinci kademe de geçersiz olursa Arapça ve Farsça tamlamalardan kaçınılarak Arapça ve Farsçaya başvurulacak, ayrıca bazı mesleklerdeki durumlarda özellik içeren kelimeler ve teknik terimler yabancı dilde aynen alınacaktır. Ziya Gökkalp'in ortaya koyduğu bu esaslar Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk kuruluşundan itibaren terim çalışmalarında temel kabul edilmiş denebilir (Zülfikar, 2011).

Cumhuriyet'in ilanından önce Celal Nuri *Türk İnkılabı* adlı kitabında batı kaynaklı kelimelere Türkçe karşılıklar verilmiştir, bugün de kullanılan başlıca terimler şunlardır (Zülfikar, 2011:7):

termometre → ısıölçü → ısıölçer

higrometre → nemölçü → nemölçer

biyoloji → hayat bilgisi → hayat bilgisi (günümüzde biyoloji anlamında kullanılmayan bu kelime, ilkokulda okutulan sosyal ve fen bilgisini içeren bir derstir)

Arapça ve Farsça öğretimi okullarda 1929 yılında kaldırılmış, doğu kökenli kelimelerin Türkçe terim ve yeni kelimelerin türetilmesine imkan ve zemin hazırlamıştır, fakat bütün bunlar, Latince ve Yunanca okullarda okutulmamasına rağmen batı kaynaklı kelimeler hızla Türkçeye girmesine engel olamamıştır. Bunun nedeni yeni teknolojilerin, bilimin, siyasi ve sosyal olayların, sanatın, felsefenin, edebiyatın hızlı gelişmesi ve bütün bunların batıda meydana gelmesidir.

1.7.3.1. Türk Dil Kurumu

Muasır medeniyet seviyesine ulaşma azmi ile yaşayan Atatürk dil, kültür, milli his ve mefkûre birliğinin milletin oluşumunda önemini şu sözleriyle ifade etmektedir:

Ulusları ayakta tutan tüm kültürel karakterler dilde yaşar ve kendini dilde gösterir. Kültürel alt yapısı olmayan uluslar, ne kadar güçlü olurlarsa olsunlar günün birinde mutlaka çökmeye mahkûmdur; çünkü milletleri millet yapan birleştiren asıl unsur 'dil'dir. "Türkiye Cumhuriyeti'nin temeli kültürdür." (İnan, 1959:261).

Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Türk halkı, Türk milletidir. Türk milleti demek, Türk dili demektir. Türk dili Türk milleti için kutsal bir hazinedir; çünkü Türk milleti geçirdiği nihayetsiz felaketler içinde ahlakını, an'anelerini, hatıralarını, menfaatlerini, kısacası bugün kendi milliyetini yapan her şeyin dili sayesinde muhafaza olunduğunu görüyor. Türk dili, Türk milletinin kalbidir, zihnidir. (Korkmaz 1995: 731).

Millî his ile dil arasındaki bağ çok kuvvetlidir. Dilin millî ve zengin olması millî hissin inkişafında başlıca müessirdir. Türk dili; dillerin en zenginlerindedir; yeter ki bu dil şuurla işlensin. Ülkesini, yüksek istiklalini korumasını bilen Türk milleti, dilini de yabancı dillerin boyunduruğundan kurtarmalıdır. (Korkmaz 1995: 732).

İşte, "ümme" toplumundan "millet" toplumuna geçişimizin temeli de dil ve kültürdür. Atatürk'e göre millet, "Dil-kültür ve mefkûre birliği ile birbirine bağlı vatandaşların teşkil ettiği bir siyasi ve içtimai heyet"tir. (Korkmaz 1995: 830).

Türk Dil Kurumu, **Türk Dili Tetkik Cemiyeti** adıyla 12 Temmuz 1932'de Atatürk'ün talimatıyla kuruldu ve 17 Ekim 1932 tarihinde kurum, Atatürk'ün başkanlığında ilk toplantısını yaptı. Bu toplantıda dil devrimiyle ilgili hususlar açıklık getirdi:

- 1-Türk dilini ulusal kültürümüzün eksiksiz bir anlatım aracı haline getirmek;
- 2-Türkçeyi çağdaş uygarlığımızın önümüze koyduğu gereksinimleri karşılayacak bir güce ulaştırmak;
- 3- Bunun için Türkçeye yabancı kalmış öğeleri yazı dilinden atmak, halkçı bir yönetimin istediği biçimde halk ile aydınlar arasında nitelikçe iki dil varlığını ortadan kaldırmak ve ana öğeleri Türkçe olan ulusal bir dil yaratmak (Tarım, 2013:100).

1936 Kurultayı'nda kabul edilen tüzük değişikliği ile tüzüğün birinci maddesi ad değişikliğini bildirmekle birlikte TDK'nin Atatürk'ün öncülüğünde kurulduğu şu sözlerle ifade edilmiştir: *Ulu önder Atatürk'ün kutlu eliyle ve onun yüce Kurucu ve Koruyucu Genel Başkanlığı altında 12 Temmuz 1932'de kurulmuş olan "Türk Dili Tetkik Cemiyeti", "Türk Dil Kurumu" adını almıştır.*

Türk Dil Kurumu başlangıçtan beri çalışmalarını iki ana eksen üzerinde yürütmüştür:

- 1.Türk dili üzerinde araştırmalar yapmak, yaptırmak;
- 2.Türk dilinin güncel sorunlarıyla ilgilenerak çözüm yolları bulmak (TDK çevrimiçi 17.03.2017).

Atatürk'ün öncülüğünde kurulan Türk Dil Kurumunda şu çalışma kolları kuruldu; Gramer Kolu, Sözlük Kolu, Derleme Tarama Kolu, Terim Kolu (Eren, 2008:13-43).

Kurum birçok sözlüğün hazırlanmasında görev almıştır; birçok cilt hâlinde ortaya çıkacak olan *Tarama ve Derleme Sözlüğü*'yle ilgili çalışmalar da Atatürk'ün sağlığında başlamıştır. Tarama Sözlüğü, 13. yüzyılda başlayan Batı Türkçesinin eski eserlerinin taranmasıyla; Derleme Sözlüğü, Anadolu ağızlarında kullanılan kelimelerin derlenmesiyle oluşturulmuş büyük sözlüklerdir. Çağdaş Türkçenin grameri, sözlüğü, imlâsı ve terimleriyle ilgili çalışmalar da Atatürk tarafından ilgiyle izlenmiştir (TDK çevrimiçi 17.03.2017).

Türk Dil Kurumunun kuruluşuyla birlikte çağdaş Türkçede çok hızlı bir arılaştırma akımı da başlamıştır. Bizzat Atatürk'ün öncülük ettiği, Türk dilinin

yabancı kökenli sözlerden temizlenmesi akımı 1935 güzüne kadar sürmüş; halkın diline girip yerleşmiş kelimelerin dilden atılması işleminden bu tarihte vazgeçilmiştir. Atatürk'ün ölümünden sonra da öz Türkçe akımı Türk aydınları arasında sürekli tartışılan bir konu olmuştur (TDK çevrimiçi 17.03.2017).

Hasan Eren Türk Dili kurulumundaki anılarında yeni kelime türetme konusunda yapılan çalışmaları şu şekilde anlatıyordu (Eren, 2008:13-43);

Terim çalışmalarımızda Ord. Prof. Dr. Zeki Zeren'den çok çekmiştik ama tarım terimleri alanında Prof. Dr. İsfendiyer Esad Kadaster, Prof. Zeren'den geri kalmıyordu, Prof. Kadaster Almanya'da öğrenim görmüştü Almandan örneklenerek Türkçe terimlerinde bitişik yazılmasını savunuyordu. Onun bu bitişik yazımlarına ben, kol başkanı olarak karşı çıkacaktım, doğal olarak Prof. Kadaster terim türetirken bir fiil kökünden yola çıkıyor, bu köke alfabe sırasıyla "a'dan" başlayarak bir takım ekler getirmeye çalışıyordu. Örneğin sür- köküne a harfini ekliyor: süra olmadı, "b" harfini ekliyor, sürb olmadı, "d" harfini ekliyor, sürd olmadı... Alfabedeki harflerin resmi geçidi bitiyor ama bir terim türetilmiyordu.

"Enteresan Fransızca bir sözdür. Türkçe gibi büyük bir dilin bu kadar basit kavram için Türk kökeninden gelen bir karşılığı yok mu?" 1940'lı yıllarda "bu kadar basit bir kavram için" "Türkçe bir karşılığımız yoktu. Nurullah Ataç'ın İlginç biçimini türetmesi için 10-15 yıl beklemek gerekecekti."

Örneğin Nuretin Artam 1950 yıllarında ivedi, durum, onay, açıklama, yalanlama gibi yeni sözleri uzun uzun açıkladığını anımsıyorum. Daha sonra müttefiklerin planladıkları çıkarma harekât dolayısıyla çıkarma, köprübaşı gibi kavramlar üzerinde de durmuştu. Ayrıca Arapça akis'in karşılığı olarak bize yankı sözünü Artan kazandırmıştı.

Dil inkılâbının başlangıç yıllarında birtakım yanlış adımların atıldığı ve ara sıra aşırı öneriler yapıldığı göz ardı edilemezdi örnek olarak; okul sağlıklı bir türev sayılamazdı, bu türevin Fransızların "école" den örneklendiği daha ilk bakışta göze çarpıyordu ama Türk Dil kurumunun dilimize kazandırdığı bilim, gözlem, özlem

gibi biçimler yanlış sayılmazdı. Bu biçimler Türkçe köklere yaşayan bir ek getirilerek türetilmişti, bilimin Arapça ilime benzemesi dolayısıyla yanlış bir türev olarak değerlendirilmesi çürük ve boş bir savdır. Bilim çağdaş Türkler arasında yaşayan bir sözdür, örneğin Kazakça, Kırgızca gibi diyalektlerde bilim yaygın olarak geçer. Bilim’de gördüğümüz “-m” eki ölüm, kalım, tutum, bakım, sürüm, çalım gibi örneklerde geçen işlek bir ektir.

“-m” ekiyle türetilmiş özlem de üzerinde durulmaya değer bir örnektir bana sorarsanız bu yeni türev Yahya Kemal Beyatlı’nın bir şiirinde kullandığı “özelenti” biçimindeki “özlentiden” daha güzeldir.

Hasan Eren’in anılarından terim türetilirken izlenen yollar hakkında da ipuçları vermektedir, anatomi terimleri, gök bilimi, zooloji, botanik, fizik, kimya, terimleri anabilim dalının uzmanlarıyla birlikte, örneğin, Doç. Dr. Sevinç Karol Biyologtur ve Hasan Eren dil bilimcidir, ortak çalışmasıyla zooloji terimleri gözden geçirilmiştir (Eren, 2008:29).

02.11.2011 tarihinde 664 sayılı Kanun Hükmünde Kararname bağlı olarak *Bilim Kurulu Çalışma Usul ve Esaslarına İlişkin Yönetmelik* hükümlerine göre de İlmî çalışmaları yürüten Kol ve Komisyonların üyeleri de Bilim Kurulu tarafından seçilmektedir. İlmî çalışmaları yürüten kollar şunlardır (TDK çevrimiçi 17.03.2017):

1. Türk Yazı Dilleri ve Ağzları Kolu
2. Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi Kolu
3. Yazıt Bilimi Kolu
4. Sözlük Kolu
5. Yayın ve Tanıtma Kolu
6. Dil Bilimi ve Dil Bilgisi Kolu

İlk kuruluşundan sonra yeni kelimelerle ilgilenen ve neolojizm üreten terim kolu, bu altı koldan biri değildir, yani daha sonraki yıllarda bu kol kaldırılmıştır.

Cumhuriyet'ten sonra Türk Dil politikaları konusunda aşağıdaki üç akım ortaya çıkmıştır (Bingöl, 2004):

Modernistler; Bunlar Mustafa Kemal kimlik eksenli gruptur. Bunlar eski veya yeni türetilmiş Türkçe kelimelere taraftar, Arapça ve Farsça kökenli kelimelere karşı, batı kökenli kelimelere kayıtsız kalmışlardır. Mübalağa etmek, vasıta, gayret, hâsılat gibi Arapça kökenli kelimeler için önerilen abartmak, araç, çaba, ürün gibi Türkçe kökenli kelimeler Anadolu ağızlarından derlenmiştir. Eski Türk metinlerinden bazı kelimeler rehabilite edilmiştir. Reis, kâinat, vilayet, misafir gibi kelimeler için sırası ile başkan, evren, il, konuk kelimeleri önerilmiştir. İlmi, abide, kamus, tayyare kelimeleri için bilimsel, anıt, sözlük, uçak kelimeleri türetilmiştir. Ayrıca Türkçe iki isim birleştirmek suretiyle matbaa, vatanperver, asır, mukkadime gibi Arapça ve Farsça kelimeler için basın+evi, yurt+sever, yüz+yıl, ön+söz kelimeleri türetilmiştir.

Gelenekçiler; Bunları iki kısma ayırmak mümkündür, Türkçüler ve İslamcılar. Türkçüler, dış Türkler tarafından kullanılan Türkçe, Arapça, Farsça kökenli kelimelere taraftar, dış Türkler tarafından kullanılmayan veya bilinmeyen yeni türetilmiş kelimelere karşı, batı kökenli kelimelere karşı olan gruptur. Türkçüler modernistlerin Türkçe zenginliğine zarar verdiği ve kelime dağarcığı açısından fakir bir dil haline getirdiklerini öne sürerler. Örneğin, aşama kelimesi ile birlikte merhale, derece, hamle, safha, rütbe, mertebe, paye ve kademe olmak üzere toplam sekiz farklı kelimenin dilden atmak olduğunu belirtirler (Ahmet Bican Ercilasun). Türkçü hareketin kondisyon için erk, slogan için uran, nüans için çalar, lobi için dalan, kota için ülüş, klas için orun, çağdaş Türk lehçelerinden alınmış Orta Asya kökenli kelimelerdir. Gelenekçiler özellikle Türkçü kanadın modernistlerin 1980'e kadar getirdikleri dili özleştirme hedeflerini belli oranda durdurdukları söylenebilir.

İslamcılar; Gelenekçilerden bir grup Arap alfabesinin kullanımına devam edilmesine taraftar idi. Bunun ümmet bilincini koruyacağı ve Müslüman topluluklarla ilişkiyi sıcak tutacağını savunmaktaydı. Bunlar İslam dünyasında da

kullanılagelen Arapça ve Farsça kelimelerin korunmasına taraftar yeni türetilmiş kelimelere karşı olup batı kökenli kelimelere de karşıydılar.

Bu durum üç grubun sürekli bir çatışma halinde olduğu bunun da yeni kelimelerin kabul edilmesinde karmaşadan başka bir şeye sebep olmadığını göstermektedir. Uzlaşmazlık Türk Dil politikalarının sözcüksel (sözcükbilimsel) anlamda da etkilediğini ve bugüne kadar devam ettiğini göstermektedir.

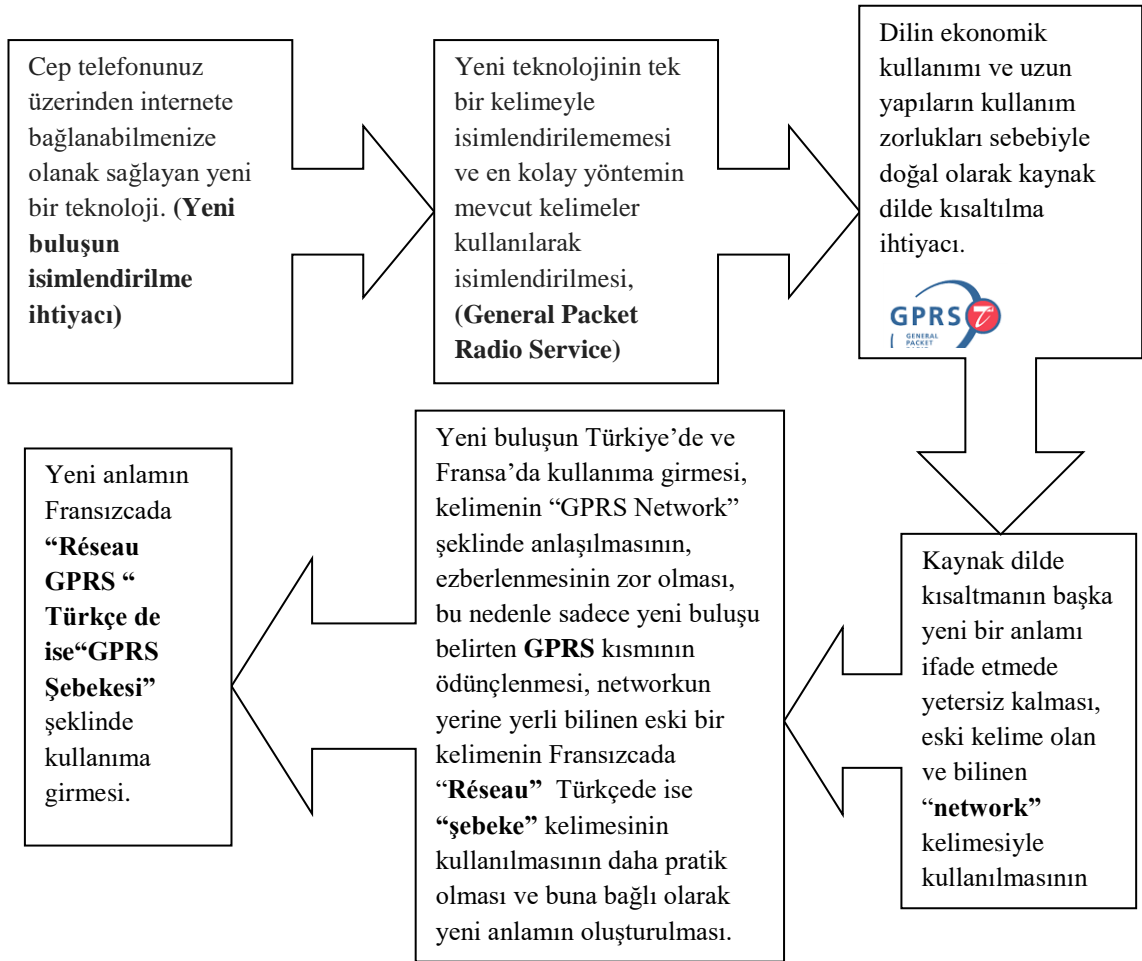
2. BÖLÜM

FRANSIZCA VE TÜRKÇEDE NEOLOJİZM

2.1. Hipotez

Tezin “Toplum Bilimsel Boyut” kısmında ifade edildiği gibi Fransa’da Türkiye’ye kıyasla neolojizm çalışmalarını yürüten kuruluşların daha fazla olması ve sistemli çalışmaları, aynı şekilde Türkçeye kıyasla İngilizcede ve Fransızcada Latince’den ödünçlenen ve ortak kullanılan daha çok sözcüksel ve biçimsel yapının mevcut olması, **İngilizceden Türkçeye ödünçleme yoluyla giren neolojizm sayısının İngilizceden Fransızcaya ödünçleme yoluyla giren neolojizm sayısından oransal olarak daha fazla olması beklenir.** Bununla birlikte, ödünçlenen dilde yeni bir anlam için tamamen yeni bir kelime bulunması oldukça zordur. Bunun yerine iki ve üç kelime bir araya getirilerek yeni bir anlam oluşturulur. (Örneğin “dokunmatik ekran” anlamında İngilizcede “touchscreen” kelimesi). Veya yeni anlam için kelimelerin baş harflerinden meydana gelen bir kısaltma kullanılır, örneğin; ”Global Positioning System” **“GPS”**. Bu İngilizce yapının Türkçe çevirisi “Küresel Konumlandırma Sistemi”dir”. Tek bir kelimenin, anlamı ifade etmek için yetersiz kalmasından ikinci ve üçüncü kelimelerin kullanılmasını gerekli kılmıştır. Bu oldukça uzun yapı baş harflerin kısaltmasıyla yeni bir kelime haline gelmiştir. Daha sonra İngilizceden Türkçe ve Fransızcaya ödünçlenmiştir. Aynı şey **“USB”** içinde geçerlidir. "Universal Serial Bus" Türkçe çevirisi “Evrensel Seri Yolu” Türkçeye ödünçlenirken “USB” şeklinde ödünçlenmiş ve bilinen bir başka kelimeyle birleşik kelime olarak farklı anlamlarda kullanılmıştır. “USB kablosu”, “USB güç adaptörü” Fransızcada ise “Cable USB” “Adaptateur USB” gibi... Yeni anlamın aktarılması aktaran ve kullanan bağlamında tam ödünçlemeden daha kolay bir yöntem kısmi ödünçleme yoluyla yapılan anlamsal aktarmadır. İngilizcedeki **“GPRS Network”** kelimesinin oluşum süreci ve aynı kelimenin İngilizceden Fransızcadaki **“Réseau GPRS”** ve Türkçedeki **“GPRS Şebekesi”** şeklinde ödünçlenme süreci ve sebeplerini şu şekilde modellemek mümkündür (Şekil 2):

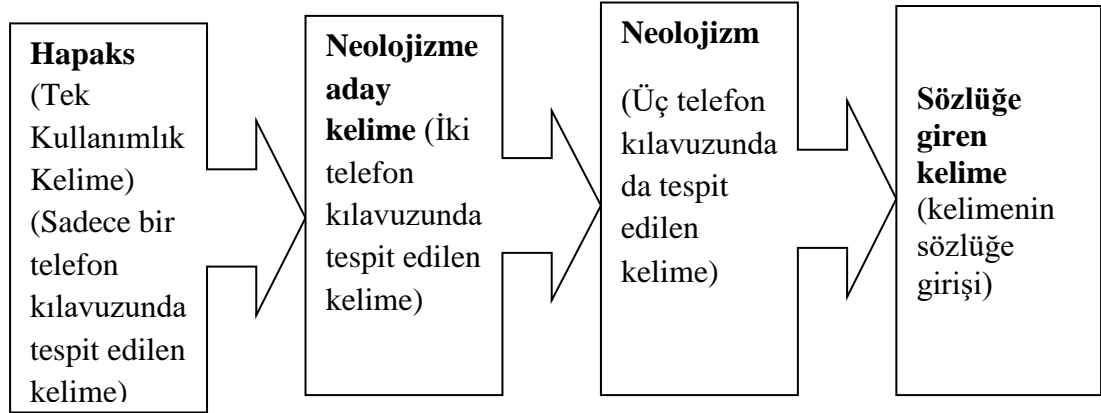
Şekil:2 Kısmi Ödünçlemeyle Yapılan Ödünçleme Süreci Modeli

(Şekil 2) Kısmi ödünçleme yapılarak alınan neolojizmlerin kullanımı ve aktarımı tam ödünçlemeyle kıyaslandığında daha pratiktir. Bu sebeple **her iki dile (Fransızca ve Türkçe) kısmi ödünçleme ve tam ödünçleme şeklinde giren neolojizmler sayısal olarak karşılaştırıldığında, kısmi ödünçlemelerin sayısının daha fazla olması beklenir.**

Kuramsal çerçeveye bakıldığı zaman neolojizmlerin sözlüğe giriş süreçlerini şu şekilde modellemek mümkündür:

Şekil:3 Neolojizmlerin Sözlüğe Giriş Süreci Modeli

İki dilin (Fransızca ve Türkçe) (intern) yani içsel yapıları (biçimbilimsel, sözcükbilimsel, sessel vs) farklı olması, aynı şekilde iki dilin (ekstern) yani dışsal durumlardan (dili kullananların ortalama eğitim seviyeleri, uygulanan dil politikaları, kullanım alanları, dilin kullanıldığı ülkede kültür farklılıkları ve dil teması, kişi başına düşen milli gelir (satın alma gücü vs...) kaynaklanan farklılıkların mevcut olması yukarıda (Şekil:3) sürecin her bir aşamasının uzaması veya kısılması demektir, diğer bir ifadeyle korpüsteki yeni kelimelerin farklı iki dilde sayısal olarak farklı oranda süreçlerden geçmesi demektir. **Bu durumda Fransızca ve Türkçede süreçler farklı gerçekleşecektir.** Ayrıca tezin kuramsal çerçevesine bağlı kalınarak Fransa'daki kurumların neolojizm konusunda daha detaylı ve sistemli çalıştıkları görülmektedir. Bu da süreci etkileyecektir (Şekil 3).

İletişim ve bilişim teknolojilerindeki gelişmeler daha fazla birçok aletin yaptığı işi tek bir cihazda kullanılmasına olanak sağlayan bir değişim göstermektedir. Örneğin, fotoğraf makinesinin resim çekme fonksiyonu, ses kayıt cihazının ses kaydetme özelliği, radyonun radyo kanallarını bulma ve takip etme özelliği, mp3 müzik çalma vs. özelliği akıllı telefonlarda bir araya getirilmiştir. Bu tespitimize bağlı olarak bütün bu aletlerde kullanılan kelimelerin akıllı telefonlarda kullanılması olağandır. Günümüzde iki veya daha fazla aletin bir araya getirilerek işlevlerinin birleştirilmesi şüphesiz ki sözcüksel anlamda da birleşmelere neden olacaktır. Nitekim “biçerdöver” kelimesi iki özelliğin bir tek makinede bir araya gelmesi neticesinde türetilen birleşik bir kelimedir. Bununla birlikte bilinmeyen bir kelimenin ödünçlenmesi ve kullanılmasına karşın anlamları bilinen yerli iki veya daha fazla

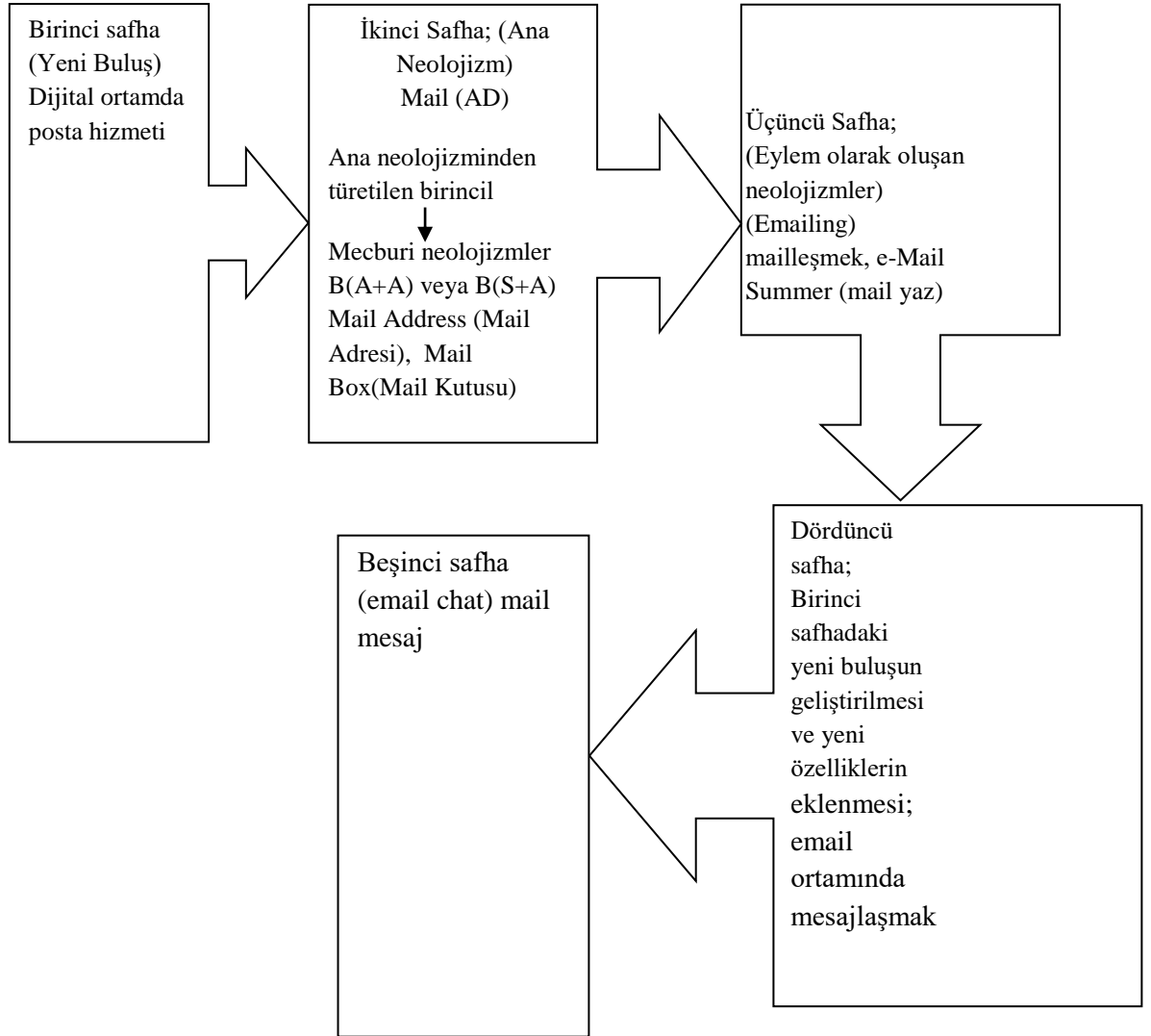
kelimenin bir arada farklı bir anlam için kullanılması daha pratiktir. **Bu tespitler dayanak kabul edilerek kelime birleştirerek yapılan neolojizmler diğer türetme şekilleriyle yapılan neolojizmlerden oran olarak daha fazla olması** beklenir.

Fransızca ve İngilizcenin tarihsel bağlarından gelen ortak sözcüksel benzerlikleri Türkçeye karşılaştırıldığında daha fazladır. Dolayısıyla aynı telefon markalarının, aynı modellerindeki Türkçe ve Fransızca kullanma kılavuzlarında neolojizmlerin sayısı karşılaştırıldığında, **Türkçe kullanma kılavuzundaki neolojizmler daha fazla çıkması beklenir.**

Her üç dilin (İngilizce, Fransızca, Türkçe) sessel açıdan farklılıkları ve buna bağlı olarak telaffuz farklılıkları, zorlukları, ayrıca uzun dilsel yapıların ezberlenmesindeki zorluk, mecburi olarak bütün yapılardan ziyade çoğunlukla kısaltmaların ödünçlenmesine neden olacaktır. Bu “dilnin ekonomik kullanımı” açısından da bir sorun oluşturmaz. **Kısaltma yoluyla yapılan ödünçlemeler her iki dilde kelime ödünçlemelerinden sayısal olarak daha fazla olması beklenir.**

İletişim teknolojilerindeki yenilikler genellikle yeni uygulamaların, bir arada bulundurulması, geliştirilmesi, güncellenmesi şeklinde ortaya çıkar, bu durumda bu uygulamaların ortaya çıkması ile neolojizmleri süreç olarak oluşması şu şekildedir;

Şekil:4 İletişim teknolojilerindeki neolojizmlerin ortaya çıkışı sürecinin modeli

İletişim teknolojilerindeki yeni buluşlar ve teknolojik yenilikler somut varlıklardır, bunların gösterilmesi adlarla karşılır. Buluş veya uygulama çıktıktan sonra ortaya çıkan ana neolojizm kullanım esnasında onunla yakından ilgili olan birincil neolojizmlerin çıkmasına neden olmaktadır (Şekil 4). Mail kelimesi çıkmadan mail adresi, mail kutusunun çıkması söz konusu değildir. Nitekim mail adresi, mail kutusu bu uygulamanın parçalarıdır, bunlar mailleşmenin gerçekleşmesi için ihtiyaçtır. Bunlar birincil neolojizmlerdir. Birincil ve ana neolojizmlerin ortaya çıkmasından sonra bunların eylem durumundaki yapıları ortaya çıkmıştır. Örneğin mail kelimesi çıkmadan emailing (mailleşmek) kelimesinin ortaya çıkması beklenemez. Aynı şekilde “elmek” kelimesi için de geçerlidir, elektronik mektup

kelimesinin baştan ve sondan kısaltılmasıyla türetilmiştir ve TDK’ da vardır. Mail, e-mail, elektronik posta, elektronik mektup kelimelerinin daha sık kullanıldığı tespit etmek mümkündür. Taradığımız kullanma kılavuzlarında elmek şeklinde bir kelimeye rastlanmamıştır. Elemek kelimesi elektronik postadan son derece kısa ve kullanımı son derece kolaydır, yani dil ekonomisi açısından olaya yaklaştığımız zaman “elmek” daha çok kullanılması gerekmektedir, fakat kelimenin bilinirliği düşüktür. **Ayrıca Türkçede yeni bir kelime üretilirken bu kelimenin özellikle eylem durumuna da bakmak gerekir, mailleşmek, elmekleşmek, e-postalaşmak, kelimenin kullanım kolaylığı eylem durumunda da önem arz eder.** Aynı şekilde “fax” İngilizce bir kelimedir, bu kelime Türkçe ses yapısına uygun hale getirilerek “faks” şeklinde ödünçlenmiştir, TDK sözlüğüne girmiştir, fakat bu kelimenin Türkçe karşılığı olarak “belgegeçer” bulunmuştur. Belgegeçer kelimesinin kullanımı şu an faks kelimesinden daha azdır, hatta eylem durumunda fakslanıyor, fakslaşmak şeklinde bir kullanım söz konusuysen belgegeçerleşmek, belgegeçerleniyor şeklinde bir kullanım yapılan “google” taramalarında tespit edilememiştir. Dördüncü safhada daha önce ortaya çıkan yeni buluşa yeni özellikler eklenmektedir (Şekil 4), bu örneğimizde e-mail ortamında mesajlaşmak olarak verilmiştir. Yeni özelliklerin adlandırılması burada da ihtiyacı olarak karşımıza çıkmaktadır. Beşinci safhada ana neolojizme sıfat veya adlar eklenerek artık eski buluşun (elektronik posta) yeni özellikleri adlandırılmaktadır (Şekil 4), e-mail chat (mail mesaj) gibi.

Bu durumda her üç dilde adlardan B(A+A) en fazla, ikinci sırada B(S+A) / B(A+S) veya B(A+A+A) oluşan birleşik neolojizmler sayısal olarak diğerleriyle (örneğin, eylem, ekle türetme veya B(e+A), B(E+Z), B(O+A), B(Z+A) gibi) kıyaslandığında daha fazla çıkacaktır. Bu durumda dilin gelişme sürecini sözcük bilimsel anlamda takip etmek mümkündür.

2.2. Araştırma Yöntemi

Kullanılan veriler hali hazırda bulunan istatistikî verileri, hazır dokümanlar ya da kayıtlar değildir ve öncelikle bu verilerin kullanma kılavuzlarından elde edilmesi gerekmekte, daha sonra araştırmamız istatistiksel verilere dayanacağından nicel araştırma yöntemi kullanılacaktır. Nicel araştırmalarda çoğu zaman istatistikî

olarak anlamlı, kuramların test edilmesi, hipotezlerin doğrulanması gibi ifadelerle karşılaşılır, genel olarak bu tür araştırmalarda öncelikle hipotezlerin ortaya konmasıyla başlar ve araştırma süreci içerisinde bunlar test edilir (Güler, Halıcioğlu, & Tařđın, 2015).

2.2.1. Veri tabanı: Bütünce (Korpus)

Mobil teknolojiler gerek uygulamalar, gerek teknolojik yenilikler açısından en fazla değişim ve gelişim gösteren teknolojilerdir, bu sebeple veri tabanı olarak (korpus) akıllı telefonlar seçilmiştir. Ayrıca internetin günlük hayatta kullanım alanlarının artması, internete ulaşımın kolaylaşması ve mobil teknolojilerin vazgeçilmezi haline gelmesi, akıllı mobil teknolojilerdeki yeni çıkan kelimelerin daha hızlı yaygınlaşmasına zemin hazırlamıştır. Bu durum veri tabanı olarak mobil teknolojileri, yani akıllı telefonları seçmemizin diğer bir sebebidir.

Çalışmada en son çıkan, incelemenin yapıldığı dönemde seçilen markanın en yenisi ve en son uygulamalara ve özelliklere, teknolojilere sahip olan telefon modelleri seçilmiştir. Bunlar Samsung Galaxy S7 Edge, Sony XZ Premium, Vestel 5580 ve Wiko WİM'dir. Veri tabanı olarak kullanılan bu telefonların kullanma kılavuzlarıyla ilgili bilgiler şu şekildedir:

Samsung Galaxy S7 Edge; Türkçe kullanma kılavuzu toplam sayfa 174, kılavuzdaki toplam kelime sayısı 25 270'dir. Fransızca kullanma kılavuzu toplam sayfa 179, Fransızca kılavuzdaki toplam kelime sayısı 35 957'dir. İngilizce kullanma kılavuzu toplam sayfa 183, İngilizce kılavuzdaki toplam kelime sayısı 32 418'dir.

Sony XZ Premium; Türkçe kullanma kılavuzu toplam sayfa 136, kılavuzdaki toplam kelime sayısı 37 014'tür. Fransızca kullanma kılavuzu toplam sayfa 147, Fransızca kılavuzdaki toplam kelime sayısı 48 497'dir.

Vestel 5580; Türkçe kullanma kılavuzu toplam sayfa 51, kılavuzdaki toplam kelime sayısı 5144'tür.

Wiko WİM; Fransızca kullanma kılavuzu toplam sayfa 88, Fransızca kılavuzdaki toplam kelime sayısı 3 851'dir.

Öncelikle çalışmada aşağıdaki sorunsalların çözümüne yönelik araştırma modeli oluşturulmuştur;

Bütüncü olarak kabul edilen metinlerde Fransızca ve Türkçe neolojizm oranı nedir, metinler esas alınarak hangi dilde daha fazladır? Ayrıca yapı bakımından metinler temel alınarak neolojizmlerin durumu nasıldır, oransal olarak Fransızca ve Türkçede karşılaştırmalı durum nedir? Bununla birlikte her iki telefon markasında (Samsung, Sony) aynı olan neolojizm sayısı temel kabul edilerek korpüslerde her iki dilde standartlaşan kelime oranı nedir?

2.2.2. Araştırma Modeli

Akıllı telefon marka ve özellikleriyle ilgili ön araştırma yapıldı ve İngilizce, Fransızca, Türkçe kullanma kılavuzlarına sahip son model telefonlar Samsung Galaxy S7 Edge ve Sony XZ Premium seçildikten sonra kullanma kılavuzları Türkçe olan Türk markası Vestel ve kullanma kılavuzu Fransızca olan Fransız markası Wiko seçilmiştir. Bundan sonra Samsung Galaxy S7 Edge'deki neolojizmler her üç dilde tespit edilecek ve bunlar araştırmada temel kabul edilen (örnek) kelimeler olacaktır. Diğer telefonların (Vestel, Wiko, Sony) kullanma kılavuzlarından aynı anlama gelen veya aynı olan kelimeler tespit edilecek, bunlardan da kontrol kelimeleri oluşturulacaktır. Daha sonra Fransızca Samsung ve Türkçe Samsung kullanma kılavuzlarında tespit edilen neolojizmler Türkçe için TDK'da, Fransızca için Larousse'da çevrimiçi olarak taranacaktır ve her iki sözlükte mevcut olan yapılar kelimedir, sözlüklerde mevcut olmayan yapılar neolojizm olarak kabul edilecektir. Burada neolojizmlerin tespitinde sözlükçülük yaklaşımından yararlanılacaktır. Bununla birlikte tespit edilen neolojizmler yapı bakımından, sayısal olarak ve sözlükleşme süreci olarak incelenecektir.

2.2.3. İnceleme Modeli

2.2.3.1. Yapısal inceleme

Çevrimiçi TDK ve Larousse'da mevcut olmayan kelimeler ad, sıfat, eylem şeklinde sınıflandırılacak ve yapı bakımından öncelikle iki grup altında sınıflandırılacaktır; ödünçlemeler ve türetmeler. Ödünçlemeler iki grup altında incelenecektir; tam ve kısmi ödünçlemeler. Türetmeler üç ana grup çerçevesinde incelenecektir; birleştirmeler, ekle türetmeler ve kısaltmalar.

Kelimeler yapısal bağlamda İngilizce Fransızca ve Türkçe olarak aşağıdaki çözümleme modeline göre çözümlenecektir (Tablo 2).

Tablo:2 Çözümleme Modeli

Türetme Yöntemi (yapısal çözümleme)	Tür	Son
Ödünçleme	Ö	Formül
	Ö1-Tam	Ö (t)
	Ö2-Kısmi	Ö (k)
Türetme		
	A-Composition/Birleştirme	Formül
	A1-Ad+Ad (AD)	B(A+A)
	a) Ad+Ad+Ad	B(A+A+A)
	b) Ad+Ad+Ad+Ad	B(A+A+A+A)
	c) Ad(kısaltma)+Ad	B(A(k)+A)
	d) Ad(kısaltma)+Ad(kısaltma)	B(A(k)+A(k))
	e) Ad(kısaltma)+Ad+Ad	B(A(k)+A+A)
	A2-Eylem +Ad, (AD)	B(Ey+A)
	A3-Ad+Sıfat, (AD)	B(A+S)
	a) Ad+Sıfat, (AD)	B(A+S)
	b) Sıfat+Ad+Ad, (AD)	B(S+A+A)

	c) Ad+Sıfat+Ad, (AD)	B(A+S +A)
	d) Sıfat+Sıfat+Ad, (AD)	B(S+S+A)
	e) Sıfat+Ad+Ad+Ad, (AD)	B(S+A+A+A)
	f) Sıfat+Ad(kısaltma)+Ad, (AD)	B(S+A(k)+A)
	A4-Edat+Ad, (AD)	B(e+A)
	A5-Eylem +Zarf, (AD)	B(E+Z)
	A6-Ortaç+Ad, (AD)	B(O+A)
	A7-Zarf+Ad, (AD)	B(Z+A)
	B-Derivation / Ekle Türetme	Formül
	Türetme	T
	B1-Son Ekle Türetme / Suffixe	T(s)
	B2-Ön Ekle Türetme / Prefixe	T(ö)
	B3-Devrik Türetme / İnverse	T(d)
	C-Abreviasyon / Kısmi Kısaltma	Formül
	C1-Ön Ses Düşmesi /Apherése	K(ö)
	C2-Son Ses Düşmesi / Apocope	K(s)
	D- Siglaison / Tam Kısaltma	K(t)
	D1-Ad Kısaltma	A(k)
	D2-Sıfat Kısaltma	S(k)
	D3-Eylem Kısaltma	E(k)

2.2.3.2. Sayısal İnceleme

Metinlerdeki neolojizm oranları: Ayrı ayrı telefonlar için tespit edilen neolojizmlerin metinlerdeki toplam kelime sayısına bölünerek yüzle çarpılması ile bulunacaktır. Örneğin Vestel ve Wiko için formül ile bu şu şekilde gösterilebilir (Kısaltmalar için Ek:3):

$TNS = \frac{VNS}{VTKS} \times 100$, $FNS = \frac{WNS}{WTKS} \times 100$ formülleriyle tespit edilecektir. Burada önemli olan ayrı ayrı olarak Fransızca ve Türkçe metinlerde neolojizm oranlarının karşılaştırılması, burada iki durumdan biri çıkması beklenir; $\%TNS \geq \%FNS$ veya $\%TNS \leq \%FNS'$ ya Fransızca metinlerde neolojizm oranları Türkçe metinlerdeki neolojizm oranlarından daha yüksek çıkacak ya da tam tersi Türkçe metinlerde neolojizm oranları daha yüksek çıkacaktır. Elde edilen sonuçlar neticesinde kaynaklar temel kabul edilerek hangi dilde daha fazla neolojizm olduğunu, böylece tespit edilen durumun tartışılmasına olanak sağlanacaktır.

Neolojizmler yapı bakımından Türkçede ve Fransızcada karşılaştırılması şu formüllere göre yapılmıştır.

Neolojizmlerden Türkçeye ve Fransızcaya İngilizceden ödünçlenen kelime oranları için: $FÖ$ veya $TÖ = \frac{STÖ}{SNS} \times 100$, $\Rightarrow TÖ \leq FÖ$ veya $TÖ \geq FÖ$ formül ile hesaplanacaktır, yani örneğin Samsung için İngilizceden ödünçleme oranı Samsung kullanma kılavuzundaki toplam ödünçleme sayısı toplam neolojizm sayısına bölünüp yüz ile çarpılacaktır. Elde edilen sonuçlara göre hangi dilde daha fazla ödünçleme olduğu tespit edilecek ve bunun nedenleri tartışılacaktır.

Tam ödünçleme oranlarını bulmak; için kısmi ödünçlenen kelime sayısı toplam ödünçlenen kelime sayısına bölünecek ve yüzle çarpılacaktır. Elde edilen oran toplam ödünçleme oranından çıkarılacak ve tam ödünçleme oranı elde edilecektir. Fransızca ve Türkçede Toplam ödünçleme ve kısmi ödünçleme oranları her telefon için tespit edilip karşılaştırılacaktır.

Birleşik kelime oranı her bir telefon markası için Fransızca ve Türkçe için örnek olarak şu formüllere göre hesaplanmıştır: $TAO = \frac{SAS}{SNS} \times 100$, $FAO = \frac{WAS}{WNS} \times 100$, \Rightarrow

$FAO \leq TAO$ veya $FAO \geq TAO$ olacaktır. Formülün açılımı şu şekildedir; neolojizmlerin içerisinde birleşik kelime oranı birleşik kelime sayısı toplam neolojizm sayısına bölünüp yüzle çarpılması olarak açıklanır. Birleşik kelime oranları için örneğin Ad+Ad Samsung için toplam Ad+Ad kelime sayısı toplam bileşik kelime sayısına bölünüp yüzle çarpılacaktır. Aynı uygulama diğer telefon markaları için de yapılacaktır ve diğer birleşik kelime türleri için uygulanacaktır. Bu durumda formülleri şu şekilde yazmak mümkündür.

$$A1F = \frac{A1S}{SAS} \times 100, \quad A1T = \frac{A1S}{VAS} \times 100 \text{ (Ad + Ad için)}$$

$$A2F = \frac{A2S}{SAS} \times 100, \quad A2T = \frac{A2S}{VAS} \times 100 \text{ (Eylem + Ad için)}$$

$$A3F = \frac{A3S}{WAS} \times 100, \quad A3T = \frac{A3S}{VAS} \times 100 \text{ (Ad+Sifat için)}$$

$$A4T = \frac{A4S}{VAS} \times 100, \quad A4F = \frac{A4S}{WAS} \times 100 \text{ (Edat + Ad için)}$$

$$A5T = \frac{A5S}{VAS} \times 100, \quad A5F = \frac{A5S}{WAS} \times 100 \text{ (Eylem + Zarf için)}$$

$$A6T = \frac{A6S}{VAS} \times 100, \quad A6F = \frac{A6S}{SAS} \times 100 \text{ (Ortaç + Ad için)}$$

Fransızca ve Türkçe için ekle türetme oranları ekle türetilen kelime sayısı toplam neolojizm sayısına bölünüp yüzle çarpılması neticesinde elde edilen sonuçtur, bunun için şu formüller kullanılacaktır:

$$TBO = \frac{TBS}{SNS} \times 100, \quad FBO = \frac{FBS}{SNS} \Rightarrow TBO \leq FBO \text{ veya } TBO \geq FBO$$

Ayrıca kendi içinde ekle türetme oranları için B1, B2 oranları için ön ekle türetilen kelime sayısı toplam ekle türetilen kelime sayısına bölünüp yüzle çarpılmasıdır, şu formüllerle ifade edilir.

$$TB10 = \frac{B1S}{TBS} \times 100, \quad FB10 = \frac{B1S}{FBS} \times 100 \text{ (Öne ekle türetme için)}$$

$$TB20 = \frac{B2S}{TBS} \times 100, \quad FB20 = \frac{B2S}{FBS} \times 100 \text{ (Son ekle türetme için)}$$

Taranan metinlerde kısaltmalarla ilgili Fransızca ve Türkçe oranlar örneğin Vestel için toplam kısaltma olarak kullanılan kelime sayısı toplam Vestel'de neolojizm sayısı yüzle çarpılarak bulunacaktır ve şu formüllere oluşturulmuştur:

$$TCO = \frac{TCS}{VNS} \times 100, FCO = \frac{FCS}{WNS} \Rightarrow TCO \leq FCO \text{ veya } TCO \geq FCO$$

Ön ses düşmesi ve son ses düşmesiyle türetilen neolojizm oranları ön ses düşmesi ile kısaltma yapılan kelime sayısı toplam kısaltarak türetilen kelime sayısı yüzle çarpılarak bulunur. Aynı şekilde son ses düşmesiyle yapılan kısaltma oranını bulmak için son sesle kısaltma yapılan kelime sayısı toplam kısaltma yapılan kelime sayısının yüzle çarpımı neticesinde elde edilen sonuçtur. Formülleri şu şekildedir:

$$TC10 = \frac{C1S}{TCS} \times 100, \quad FC10 = \frac{C1S}{FCS} \times 100 \quad (\text{Ön ses düşmesi ile kısaltmalar için})$$

$$TC20 = \frac{C2S}{TCS} \times 100, \quad FC20 = \frac{C2S}{FCS} \times 100 \quad (\text{Son ses düşmesiyle kısaltmalar için})$$

Tam kısaltma olarak kullanılan neolojizmlerin oranını hesaplamak için, Tam kısaltma yapılan kelime sayısı toplam kısaltma olarak tespit edilen kelime sayısı yüzle çarpılarak bulunur. Formülü şu şekildedir:

$$TDO = \frac{TDS}{SNS} \times 100, \quad FDO = \frac{FDS}{SNS} \Rightarrow TDO \leq FDO \text{ veya } TDO \geq FDO \text{ şeklindedir.}$$

Neolojizme aday kelimelerin oranı için her iki telefonda geçen ortak neolojizm sayısı Sony ve Samsung toplam neolojizm sayısına bölünerek bulunur ve formüller şu şekildedir:

$$HTO = \frac{H}{SoNS + SNS} \times 100, \quad HFO = \frac{H}{SoNS + SNS} \times 100 \Rightarrow HTO \geq HFO \text{ veya } HTO \leq HFO$$

Sözlüklere giren kelimelerin karşılaştırılmasıyla ilgili aşağıdaki formüller kullanılmıştır:

$$LOR = \frac{LAR}{VNS + SNS} \times 100, \quad TOR = \frac{TAR}{WNS + SNS} \times 100 \Rightarrow LOR \geq TOR \text{ veya } LOR \leq TOR$$

Bu formülü şu şekilde açmak mümkündür, Larousse'a veya TDK'ya giren kelime oranı Vestel neolojizm sayısı ile Samsung neolojizm sayısının toplamına bölünmesi ve yüzle çarpılması şeklinde hesaplanır.

Türetme benzerlik oranı, tamamen benzer türetme şekilleri (şekil bakımından ayrı ayrı Fransızca İngilizce, İngilizce Türkçe, Türkçe Fransızca) toplam

türetme şekillerine bölünmesi ve yüzle çarpılmasıyla bulunur, aynı şekilde türetme farklılıkları oranıyla ilgili şu formüller kullanılacaktır;

$$TB = \frac{FrIn}{TTSS} \times 100, \quad TB = \frac{InTr}{TTSS} \times 100, \quad TB = \frac{TrFr}{TTSS} \times 100$$

$TF = \frac{Fri}{TTSS} \times 100$, $TF = \frac{Int}{TTSS} \times 100$, $TF = \frac{Tri}{TTSS} \times 100$, yani her iki dil için türetme farklılık sayısı toplam türetme şekline bölünüp yüzle çarpılmasıdır.

2.3. İnceleme: Bulgular ve Tartışmalar

2.3.1. Yapısal İnceleme:

İngilizce, Fransızca ve Türkçe bütün diller gibi zaman içerisinde değişim gösterir. Bunun birçok nedeni vardır, fakat burada önemli olan bilimsel ve teknolojik gelişmelerin dilin değişimi (özellikle içsel yapısı) üzerindeki etkisidir, bu sebeple bu bölümde yapısal açıdan Türkçe, Fransızca ve İngilizce neolojizmler karşılaştırılacaktır. Karşılaştırma üç alt başlıkta yapılacaktır; yapı şekli, yapılara göre kelime oranları, yapı sayısı şeklindedir.

Neolojizmler yapı bakımında öncelikle İngilizce veri tabanından incelenmiş daha sonra Fransızca ve Türkçe veri tabanındaki yapılarla karşılaştırılmıştır, son olarak da Türkçe ve Fransızca neolojizmler yapı bakımından karşılaştırılmış ve hipotezler konusunda çıkarımlar sunulmuştur.

2.3.1.1. İngilizce Yapısal İnceleme

Tablo:6 İngilizce Örnek Kelimelerin Yapısal İncelemesi

Yapısal Olarak Kelime Türü	Kelime Sayısı	Oran %	Örnek Kelime
1. Ad+Ad (AD), B(A+A)	85	41,871	Emergency mode
2. Ad+Ad+Ad, (AD), B(A+A+A)	18	8,866	News screen indicator

3. C-Ad+Ad+Ad+Ad, (AD), B(A+A+A+A)	1	0,492	Sound feedback volume
4. Ad(kısaltma)+Ad, (AD), B(A(k)+A)	12	5,911	JPG files
5. Ad(kısaltma)+Ad(kısaltma), (AD) B(A(k)+A(k))	2	0,985	Wi-Fi
6. Ad(kısaltma)+Ad+Ad, (AD), B(A(k)+A+A)	8	3,940	USB power adaptor
7. A(k) (AD)	2	0,985	PIN
8. (A)(AD)	6	2,955	tray
9. Ad+ Eylem (E), B(A+E)	1	0,492	Share content
10. Eylem +Ad +Ad, (E), B(E+A+A)	1	0,492	Download plug-in.
11. (E)	3	1,477	Dismiss
12. Sifat+ Ad (AD), B(S+A)	35	17,241	Direct call
13. Sifat+Ad+Ad, (AD), B(S+A+A)	13	6,403	Wireless charging coil
14. Ad+Sifat+Ad, (AD), B(A+S+A)	3	1,477	Managing shortcuts
15. Sifat+Sifat+Ad, (AD), B(S+S+A)	2	0,985	Virtual Private Networks
16. Sifat+Ad+Ad+Ad, (AD), B(S+A+A+A)	2	0,985	Ultra Power saving mode
17. Sifat+Ad(kısaltma)+Ad, (AD), B(S+A(k)+A)	3	1,477	Moteur TTS favori
18. Ad+Zarf+Edat+Ad, (AD), B(A+Z+e+A)	1	0,492	Updating over

			the air
19. Ad+Edat+Ad+Ad (AD),B(A+e+A+A)	1	0,492	Performing a data reset
20. Zarf+Ad(AD), B(Z+A)	2	0,985	OnCircle
21. Ek+Eylem+Ad (E),B(T(ö)+A+A)	1	0,492	Preview screen
22. Ek+Eylem+Ad, (AD), B(T(ö)+E+A)	1	0,492	Preview message
Toplam	203	99,495	

Tablo:7 İngilizcedeki Kelimelerin Yapı Sayısı Açısından Durumu

Yapı (Kelime, Ek) sayısı	Sayı	Oran %
Tek Yapıdan Oluşan Kelimeler	11	5,41
İki Yapıdan Oluşan Kelimeler	137	67,48
Üç Yapıdan Oluşan Kelimeler	48	23,65
Dört Yapıdan Oluşan Kelimeler	7	3,46
Toplam	203	100

Kontrol grubu olarak kabul ettiğimiz İngilizce kelimeler toplamda 22 farklı şekilde türetilmiştir. İngilizcedeki kelimelerin yapısal incelemesinde en çok B(A+A) birleşik kelime tespit edilmiştir. Toplam 85 kelime **iki adın** birleşmesinden meydana gelmiştir, oran olarak bu 85 kelime 203 toplam kelimenin %41,871 oluşturmaktadır.

Sıfat ve ismin birleşiminden meydana gelen kelimeler en fazla, ikinci olarak çalışmada tespit edilen kelimelerdir. 35 kelime toplam kelimelerin %17,241 oluşturmaktadır. Üçüncü olarak **üç addan** meydana gelen birleşik kelimeler 18 adet olup, oran %8,866 olarak hesaplanmıştır. Ekle türetme son derece azdır, sadece 2 adet kelime tespit edilmiştir ve toplamda oranı %0,985'tir, aynı şekilde edatla

türetme oranı da son derece düşüktür, toplam oran %0,985'dir. **Kısaltma** toplam 27 yapıda kullanılmıştır, oran %13,3'tür. (Tablo 6)

Tablo 7'de yapı sayısı içerisine ekler, edatlar, kelimeler, alınmıştır. İngilizcede en fazla iki yapıdan meydana gelen kelimeler tespit edilmiştir, buradaki kelime sayısı 137 oran %67,48'dir. İkinci sırada en çok üç yapıdan meydana gelen kelimeler tespit edilmiştir, kelime sayısı 48 olup oran % 23,65'tir. Üçüncü sırada tek kelimedenden meydana gelen yapılar tespit edilmiştir, bu şekilde 11 kelime tespit edilmiş olup oran %5,412'dir.

İngilizcede yeni anlamları ifade etme ihtiyacı gösterge (kelime) sayısı artırılarak giderilmiştir. Önce iki yapıyla, bu yetersiz kaldığında üç ve dört yapıdan meydana gelen birleşik göstergeler (kelimeler) kullanılmıştır. Tek kelimedenden meydana gelen kelimeler genellikle kısaltma şeklinde yapılardan meydana gelir. Yani yine iki veya daha fazla kelimenin birleşmesi ve kısaltılması şeklinde neolojizm yapılmışlardır. Bu duruma; PIN kısaltması Personal Identification Number şeklinde örnek vermek mümkündür.

2.3.1.2. Fransızca Yapısal İnceleme

Tablo: 8 Fransızcadaki Örnek Kelimelerin Yapı Açısından Durumu

Yapısal Olarak Kelime Türü	Kelime Sayısı	Oran %	Örnek Kelimeler
1. Ad+Ad (AD), B(A+A)	62	37,479	Rappel de notification
2. Ad+Ad+Ad, (AD), B(A+A+A)	7	4,117	Volets d'ecran Actualités
3. Ad+Ad+Ad+Ad, (AD), B(A+A+A+A)	1	0,588	Mode ultra économie d'énergie
4. Ad(kısaltma)+Ad, (AD), B(A(k)+A)	3	1,764	Ecr. veille
5. Ad +Ad(Kısaltma) B(A+A(k))	1	0,588	Volume suppl.

6. Ad(kısaltma)+Ad(kısaltma),(AD), B(A(k)+A(k))	1	0,588	Alpha. phon
7. Ad+Ad+ (kısaltama), (AD), B(A+A+S(k))	1	0,588	Flux écran lat.
8. Ad+Ortaç, (AD)/(S), B(A+O)	7	4,177	Mode simplifié
9. Ad+edat+Ad+Sıfat (AD) B(A+e+A+S)	1	0,588	TV sur l'appareil mobile
10. (A)	10	5,88	Bluetooth
11. Eylem +Ad +Ad (E), B(E+A+A)	1	0,588	Formater une carte mémoire
12. Eylem +Ad, (E), B(E+A)	11	6,470	Créer des dossiers
13. Ad+ Eylem+ Ad+ Sıfat (E), B(A+E+A+S)	1	0,588	TV sur l'appareil mobile
14. Eylem +Zarf (E), B(E+Z)	1	0,588	Capturer davantage
15. Eylem +Zarf+Ad (E), B(E+Z+A)	2	1,17	Créer manuellement des contacts
16. Eylem +Eylem+Ad (E), B(E+E+A)	1	0,588	Faire retentir des alarmes
17. Eylem +edat+Ad (E), B(E+e+A)	1	0,588	Naviguer sur Internet
18. Eylem +Sıfat+Ad (E), B(E+S+A)	1	0,588	Réinitialiser toutes les données
19. Eylem +Ad+Ad+e+Ad (E), B(E+A+A+e+A)	1	0,588	Mettre l'appareil à jour sansconnexion
20. (E)	6	3,52	Désinstall.
21. Sıfat+Ad, (AD), B(S+A)	2	1,176	Grand curseur

22. Ad+Sıfat (AD), B(A+S)	26	15,29	Applications favorites
23. Ad+Sıfat+Ad, (AD), B(A+S +A)	1	0,588	Objectif grand angle
24. Ad(kısaltma)+Sıfat, (AD), B(A(k)+S)	1	0,588	Connex. rapide
25. Ad+Ad +Sıfat, (AD), B(A+A+S)	5	2,94	Poignée du volet latéral
26. Ad+ Ad+ Edat+Ad, (AD), B(A+ A+e+A)	2	1,176	Zone charge sans fil
27. Ad+Edat+Ad, (AD), B(A+e+A)	6	3,52	Controle par interaction
28. Eylem +Zarf, (AD), B(E+Z)	1	0,588	Capturer davantage
29. Zarf+Ad+Ad, (AD), B(Z+A+A)	1	0,588	Depuis l'écran d'aperçu
30. Ek+ Ad, (AD), B(T(ö) +A)	2	1,176	d'auto-synchronisation
31. Ad+Ek+Ad, (AD), B(A+T(ö) +A)	1	0,588	Carte nano-SİM
32. Ek+Ad+Ad, (AD), B(Tö+A+A)	1	0,588	Arrière-plans d'icônes
İngilizceden Ödünçlenen Kelime	34	-	
Toplam	203	99,845	

Tablo: 9 Fransızcadaki Örnek Kelimelerin Yapı Sayısı Açısından Durumu

Yapı (Kelime, Ek) sayısı	Sayı	Oran %
Tek Yapıdan Oluşan Kelimeler	16	7,88
İki Yapıdan Oluşan Kelimeler	118	58,12

Üç Yapıdan Oluşan Kelimeler	29	14,2
Dört Yapıdan Oluşan Kelimeler	5	2,46
Beş Yapıdan Oluşan Kelimeler	1	0,49
İngilizceden Ödünçlemeler	34	16,74
Toplam	203	100

Fransızca kullanma kılavuzları esas alındığında toplam 32 neolojizm türetme şekli tespit edilmiştir. Tablo 8’de görüldüğü gibi 34 kelime İngilizceden kısmi veya tam ödünçleme şeklinde alınmıştır. En fazla türetme B(A+A) şeklinde yapılmış olup sayı 62 kelime, oran %37,479’dur. İkinci sırada B(A+S) şeklinde kelime türetilmiştir, sayı 26, oran %15,29’dur. Bu orana sıfat birleşimi olarak B(S+A) oluşan neolojizmleri de ilave etmek gerekir bunlarda sayı 2, oran %1,176’dır. B(A+A+A) neolojizm sayısı 7 adet, oran % 4,11’dir. Tek kelimedenden oluşan neolojizmlerde sayı Ad (A) 10 olup, oran %5,88 ve eylem (E) oranı %7,882’dir.

Tablo 9’da görüldüğü gibi en fazla neolojizm iki yapıdan meydana gelmiştir. Oran %58,12’dir. Bu tek bir yapının anlamı karşılamamasından kaynaklanmaktadır. İki yapıyla anlamın karşılanmasında yetersizlik üç yapının kullanımını zorunlu kılmıştır, bu şekildeki kelime sayısı 29, oran ise %14,2’dir.

En fazla neolojizm birleşik adlardan oluşacağını B(A+A) hipotezler bölümünde belirtilmiştir. Tablo 9’daki sonuçlar bu hipotezi desteklenmektedir, nitekim tek kelimeyle anlatılamayan teknolojik yeni buluş veya uygulama iki kelimeyle ifade edilmeye çalışılır, bu da yetersiz kalırsa üçüncü kelimeye başvurulur, örneğin “Volets d’ecran Actualités” gibi.

2.3.1.3. Türkçe Yapısal İnceleme

Tablo: 10 Türkçede Örnek Kelimelerin Yapı Açısından Durumu

Yapısal Olarak Kelime Türü	Kelime Sayısı	Oran %	Örnek Kelimeler
1. Ad+Ad (AD), B(A+A)	66	43,7	İndirme güçlendiricisi
2. Ad+Ad+Ad, (AD), B(A+A+A)	15	9,93	Önizleme ekranı
3. Ad(kısaltma)+Ad(kısaltma),(AD), B(A(k)+A(k))	1	0,662	Ekren. Koruyuc.
4. (Ad), (A)	4	2,64	Ekran Koruyucu
5. Ad+Eylem, (E), B(A + E)	7	4,64	Eklenti indir
6. Sıfat+ Eylem, (E), B(S + E)	2	1,32	Otomatik yedekle
7. Sıfat+Ad+Eylem, (E), B(S+A+E)	1	0,662	Gizli aramaları engelle
8. (E)	1	0,662	Kaldırmak
9. Sıfat+Ad, (AD), B(S+A)	30	19,86	Engellenen mesajlar
10. Ad+Sıfat+Ad, (AD), B(A+S +A)	1	0,662	Kişileri manüel oluşturma
11. Sıfat+Sıfat+Ad, (AD), B(S+S+A)	2	1,32	Titreşimli geri bildirim
12. Sıfat+Ad+Ad+Ad+Ad, (AD), B(S+A+A+A+A)	1	0,662	Sesli geribildirim ses düzeyi
13. Sıfat+Ad+Ad+Ad, (AD), B(S+A+A+A)	1	0,662	Ultra Güç Tasaruf

			Modu
14. Sıfat(kısaltma)+Ad+Ad(kısaltma),(A), B(S(k)+A+A(k))	1	0,662	Ekst. ses dzy.
15. S(kısaltma)+Ad, (AD), B(S(k)+A)	1	0,662	Gln. kutusu
16. Ortaç+Ad, (AD), B(O+A)	2	1,32	Bölünmüş ekran
17. Zarf+Ad, (AD), B(Z+A)	1	0,662	Yakından paylaşım
18. Ad+Ad+Eylem, (AD), B(A+A+E)	1	0,662	Mesajı önizle
19. Sıfat+Ad+Ad(AD), B(S+A+A)	13	8,6	Kısayolları yönetme
Toplam	151	99,400	
İngilizceden Ödünçlenen Kelime	52		

Tablo: 11 Türkçede Örnek Kelimelerin Yapı Sayısı Açısından Durumu

Yapı (Kelime, Ek...) sayısı	Sayı	Oran %
Tek Yapıdan Oluşan Kelimeler	5	2,46
İki Yapıdan Oluşan Kelimeler	110	54,18
Üç Yapıdan Oluşan Kelimeler	34	16,76
Dört Yapıdan Oluşan Kelimeler	1	0,49
Beş Yapıdan Oluşan Kelimeler	1	0,49
İngilizceden Ödünçlemeler	52	25,62
Toplam	203	100

Türkçe kullanım kılavuzları esas alınarak toplamda 19 neolojizm türetme şekli tespit edilmiştir. En fazla B(A+A) türetme şeklinde neolojizmlerin mevcut olduğu tabloda görülmektedir, bu tipte neolojizmlerin sayısı 66 olup oranı %42,763'tür. İkinci olarak B(S+A) oluşan neolojizmlerin fazla olduğu görülmektedir, burada sayısı 30, oran % 19,736'dır. En fazla birleşik kelimenin neolojizm olarak Türkçede kullanılması ve bunların B(A+A) ve B(S+A) meydana gelmesi yukarıdaki kelime yapı sayısı ve kelime türüyle ilgili hipotezleri destekler niteliktedir (Tablo 10).

Yapı sayısı bakımından Türkçede iki yapılı neolojizmlerin en yüksek olduğunu (110 adet) ve oran olarak toplam kelime üretiminin % 54,182 oluşturmaktadır, ikinci sırada üç yapılı neolojizmler sayısı olarak 34 adet oran olarak %16,76'dır. Üçüncü sırada tek yapılı neolojizmler sayısal ve oransal sıralandığını görülür (Tablo 11).

2.3.1.4. Üç Dilde Karşılaştırılma

Bu bölümde her üç dilde kullanılan ortak yapılar, her iki dilde(Fr-Tr,Tr-İn,İn-Fr) kullanılan yapılar, sadece Fransızca, sadece İngilizce, **sadece Türkçede kullanılan yapılar olarak neolojizmler sınıflandırılmıştır** (Tablo:12).

Tablo:12 Biçimsel Açıdan Fr. Tr. İn. Neolojizmlerin Yapısal Olarak Karşılaştırılması

Biçimsel Yapı Olarak Kelime Türü	Türkçe		Fransızca		İngilizce		Oransal Üstünlük
	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	
1. A1-Ad+Ad, (AD), B(A+A)	66	42,763	62	37,479	85	41,871	İn,Tr,Fr
2. Ad+Ad+Ad, (AD), B(A+A+A)	15	9,9933	7	4,117	18	8,866	İn,Tr,Fr
3. Ad(kısaltma)+Ad(kısaltma),(AD), B(A(k)+A(k))	1	0,662	1	0,588	2	0,985	İn,Tr,Fr
4. A3-Ad+Sıfat, (AD), B(S+A)	30	19,867	2	1,176	35	17,241	İn,Tr,Fr
5. (AD)	4	2,64	10	5,88	6	2,955	İn,Tr,Fr

6. (E)	2	1,324	6	3,529	3	1,477	Fr,İn,Tr
7. Ad+Sıfat+Ad,(AD), B(A+S +A)	1	0,662	1	0,588	3	1,477	İn,Fr , Tr
Toplam	119	78,807	89	53,357	152	74,872	
8. Ad+Ad+Ad+Ad, (AD), B(A+A+A+A)	0	0	1	0,588	1	0,492	Fr,İn
9. Ad(kısaltma)+Ad,(AD), B(A(k)+A)	0	0	3	1,764	12	5,911	İn,Fr
10. Eylem +Ad +Ad, (E), B(E+A +A)	0	0	1	0,588	1	0,492	Fr,İn
11. Eylem +Ad, (E), B(E+A)	0	0	11	6,470	1	0,492	Fr,İn
12. Ek+Ad+Ad, (AD), B(T(ö)+A+A)	0	0	1	0,588	1	0,492	İn,Fr
Toplam			16	9,998	16	7,879	
13. Sıfat+Ad+Ad+Ad,(AD), B(S+A+A+A)	1	0,662	0	0	2	0,985	İn,Tr
14. Eylem +Ad, (E), B(A+E)	7	4,635	0	0	1	0,492	İn,Tr
15. A7-Zarf+Ad,(AD), B(Z+A)	1	0,662	0	0	2	0,985	İn,Tr
16. Sıfat+Sıfat+Ad,(AD), B(S+S+A)	2	1,32	0	0	2	0,985	İn,Tr
17. Sıfat+Ad+Ad, (Ad),B(S+A+A)	13	8,60	0	0	13	6,403	İn,Tr
Toplam	24	15,894			20	9,85	
18. Ad+Sıfat, (AD), B(A+S)	1	0,662	26	15,295	0	0	Fr,Tr
Toplam	1	0,662	26	15,295			
19. Ad(kısaltma)+Ad+Ad),(AD), B(A(k)+A+A)	0	0	0	0	8	3,940	İn
20. A(k) (AD)	0	0	0	0	2	0,985	İn
21. Sıfat+Ad(kısaltma)+Ad, (AD), B(S+A(k)+A)	0	0	0	0	3	1,477	İn
22. Ad+Zarf+Edat+Ad, (AD),B(A+e+Z+A)	0	0	0	0	1	0,492	İn
23. Ad+Edat+Ad+Ad, (AD),B(A+e+A+A)	0	0	0	0	1	0,492	İn
Toplam					14	7,386	

24. Ad+Ad+kısaltma, (AD), B(A+A+S(k))	0	0	1	0,588	0	0	Fr
25. Ad+Ortaç, (AD),(S), B(A+O)	0	0	7	4,177	0	0	Fr
26. Ad+edat+Ad+Sıfat, (AD), B(A+e+A+S)	0	0	1	0,588	0	0	Fr
27. Ad +Ad(Kısaltma), B(A+A(k))	0	0	1	0,588	0	0	Fr
28. Ad+ Eylem+ Ad+ Sıfat (E), B(A+E+A+S)	0	0	1	0,588	0	0	Fr
29. Sıfat+ Eylem+ Ad+Sıfat, (E), B(S+E+A+S)	0	0	1	0,588	0	0	Fr
30. 29 Zarf+Ad+Ad, (AD), B(Z+A+A)	0	0	1	0,588	0	0	Fr
31. Eylem +Zarf+Ad, (E), B(E+Z+A)	0	0	2	1,176	0	0	Fr
32. Eylem +Eylem+Ad, (E), B(E+E+A)	0	0	1	0,588	0	0	Fr
33. Eylem +edat+Ad, (E), B(E+e+A)	0	0	1	0,588	0	0	Fr
34. Eylem +Sıfat+Ad, (E), B(E+S+A)	0	0	1	0,588	0	0	Fr
35. Eylem +Ad+Ad+e+Ad, (E), B(E+A+A+e+A)	0	0	1	0,588	0	0	Fr
36. Ad+Ek+Ad, (AD), B(A+T(ö) +A)	0	0	1	0,588	0	0	Fr
37. Ek+ Ad, (AD), B(T(ö) +A)	0	0	2	1,176	0	0	Fr
38. A5-Eylem +Zarf,(AD), B(E+Z)	0	0	1	0,588	0	0	Fr
39. Ad(kısaltma)+Sıfat, (AD), B(A(k)+S)	0	0	1	0,588	0	0	Fr
40. Ad+Ad+Sıfat,(AD),B(A+A+S)	0	0	5	2,43	0	0	Fr
41. Ad+Ad+Edat+Ad,(AD),B(A+ A+e+A)	0	0	2	1,176	0	0	Fr
42. Ad+Edat+Ad, (AD),B(A+e+A)	0	0	6	3,529	0	0	Fr
43. Toplam			32	21,308			19
44. A6-Ortaç+Ad,(AD), B(O+A)	2	1,324	0	0	0	0	Tr
45. Ad+Ek+Eylem, (AD),B(A+T(ö)+E)	1	0,662	0	0	0	0	Tr
46. Sıfat+Ad+Eylem, (E), B(S+A+E)	1	0,662	0	0	0	0	Tr

47. Sıfat+ Eylem, (E), B(S + E)	1	0,662	0	0	0	0	Tr
48. Sıfat+Ad+Ad+Ad+Ad, (AD), B(S+A+A+A+A)	1	0,662	0	0	0	0	Tr
49. Sıfat(kısaltma+Ad+Ad(kısaltma)),(A), B(S(k)+A+A(k))	1	0,662	0	0	0	0	Tr
50. S(kısaltma)+Ad, (AD), B(S(k)+A)	1	0,662	0	0	0	0	Tr
Toplam	7	4,635					7
Toplam Türetilmiş Kelime	151	99,998	169	99,845	203	99,987	
İngilizceden Ödünçlenen Kelime	52		34				

Türetme şekli açısından üç dilde toplam 50 türetme şekli tespit edilmiştir, bunlardan 7 tanesi %14, her üç dilde ortak kullanılan türetme şekilleridir, $Ortak\ Türetme\ Şekli\ Oranları = \frac{7}{50} \times 100$ denkleminde hesaplanmıştır.

5 tane türetme şekli, hem İngilizcede hem Fransızcada ortak kullanılmıştır, bu türetme şekilleri Türkçede tespit edilememiştir. Fransızca ve İngilizce ortak türetme oranı %10'dur. Türkçe ve İngilizce ortak türetme şekli 5 adet olup, oran %10'dur, bu türetme şekilleri de Fransızcada mevcut değildir. Fransızca ve Türkçe ortak türetme şekli 1 adet olup, oranı %2'dir, bu türetme şekli de İngilizcede yoktur. Bu tespitler neolojizmlerin türetilmesinde yapısal anlamda her üç dilin ortak yanlarının bulunduğu, ayrıca bunların kullanıldığını da göstermektedir.

İngilizcede sadece kendinde bulunan ve diğer iki dilde bulunmayan türetme şekli 5 olup, oranı %10'dur. Fransızcanın kendine has türetme şekli toplam, türetme şekillerinin %32'sini oluşturmaktadır ve sayısı 16 adettir. Sadece Türkçede tespit edilen türetme şekli 7 adet olup, oranı %17,8 olarak tespit edilmiştir. Bu karşılaştırmaya göre Fransızcada kendi içsel türetme şekilleri diğer dillerle kıyasla daha etkin bir şekilde kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca Türk dilinin yapım ekleri açısından zengin bir dil olmasına rağmen, bu durum günümüzde neolojizmler türetilirken Fransızcaya kıyasla etkin bir şekilde kullanılmadığı tespit edilmiştir.

İngilizcede ise kendine özel içsel türetme yapıları, Fransızca ve Türkçeden daha az kullanılmaktadır.

Çalışmamızda Türkçe ve Fransızca sadece bir adet ortak türetme biçimi tespit edilmiştir. Toplam türetme biçimleri arasında bu % 2'sine karşılık gelir. “Türkçeye girmiş batı kökenli yabancı sözcük sayısının ortalama on bine yakın olduğu, bu sözcüklerin de %70'inden fazlasının Fransızcadan geçen kelimeler (Kabadayı, 2006) olduğu düşünüldüğünde kelime türetme biçimleri anlamında Fransızcanın Türkçeye etkisinin son derece sınırlı kaldığı görülmektedir.

2.3.1.4.1. Biçimsel Yapı Şekilleri Açısından Üç Dilin Karşılaştırılması

Lars Johanson'a göre diller birbiri için çekici olabilmektedir ve Johanson şu varsayımları tartışmaya açmaktadır (2014);

1) Yapı özellikleri dilleri birbiri için çekici kılabilir.

2) Bunların çekiciliği, ilişkili diller arasında tipolojik yakınlık sayesinde göreceli hale gelebilir.

3) Çekiciliğin ne derecede etkiye yol açabileceğini nihayetinde sosyal etkenler belirler.

Bu kısımda, “neolojizmlerde çekicilik yapısal anlamda içsel (intern) mi yoksa sosyal dışsal (ekstern) anlamında mı geçerlidir” konusu tartışılacaktır.

Ortak türetme şekilleriyle türetilen Türkçede toplam kelime sayısı 119'dur, bu 119 kelime Türkçede türetilen kelimelerin %78,807 oluşturur. Ortak türetme şekliyle türetilen İngilizce kelime sayısı 152'dir, burada oran %74,872'dir. Fransızcada ortak şekillerle türetilen kelime sayısı 89 adettir, bunun oranı %53,357'dir. Her üç dilde kelimelerin yarısından fazlası üç dilin ortak türetme şekilleriyle türetilmiştir, bu durum dillerdeki ortak yapıların neolojizm türetmede çekici olduğunu, çok daha tercih edildiğini göstermektedir. (Tablo:12)

Sadece Fransızca ve İngilizce ortak biçimsel yapılarla türetilen kelime sayısı Fransızcada 16 adettir, oran %9,98'dir. İngilizcede aynı şekilde Fransızca

ortak yapılarla türetilen kelime sayısı 16 olup, bu 16 kelimenin toplam kelimelerin %7,879'unu oluşturur. (Tablo:12) Sadece Türkçe, İngilizce ortak biçimsel türetme şekilleriyle türetilen kelime sayısı, Türkçe için 24 kelime olup toplam türetilen kelime sayısı içerisinde bu kelimelerin oranı %15,894'tür. İngilizce için ise 20 kelime olup, oranı %9,85'tir. Çalışmamızda sadece Türkçe ve Fransızca ortak kullanılan türetme yapılarında mevcut olan kelime sayısı Türkçe için 1 adet Fransızca için 25 adettir, oran olarak Türkçe için %0,662, Fransızca için %15,295'dir. Bu sonuçlara göre karşılaştırmalı olarak karşımıza şu dört durum ortaya çıkmaktadır;

Ortak biçimsel yapılarla türetilen kelime sayıları ve oranlar birbirine yakın İngilizce-Fransızca, İngilizce-Türkçe şeklindedir. **Yapısal ortaklık yüksektir.**

Ortak biçimsel yapılarla türetilen kelime sayıları ve oranlar birbirine uzak Fransızca - Türkçe. **Yapısal ortaklık düşüktür.**

Diğer iki dille karşılaştırıldığında her iki dilin kelime sayıları ve oranları yüksek olması, Türkçe-İngilizce şeklindedir. **Türkçe Fransızcaya kıyasla Türkçe İngilizcede yapısal ortaklık daha fazladır.**

Diğer iki dille karşılaştırıldığında her iki dilin kelime sayıları ve oranları düşük olması, Türkçe-Fransızca şeklindedir. **Fransızca-İngilizceye kıyasla Türkçe-Fransızca yapısal ortaklık daha düşüktür.**

Türkçe birçok kelimeyi Fransızcadan ödünç alsa da **Fransızcanın Türkçe açısından çekiciliği azalmıştır**, bunun iki sebebi vardır; İngilizcenin bilim, iletişim ve teknoloji bağlamında tercih edilir ve uluslararası terminoloji üretir duruma gelmesi, Fransızca karşısında daha işlevsel olmasına neden olmuştur. Veri metinlerinin doğrudan doğruya İngilizceden alınması diğer bir nedendir.

Gerek ödünçlemeler gerek yapısal anlamda İngilizce Türkçe açısından daha çekici hale gelmiştir bu daha çok dışsal, toplumsal nedenlere dayanmaktadır. **Dolayısıyla diller açısından anlam yapıdan daha önemlidir.**

Sadece kendi biçimsel yapılarıyla türetilen kelime sayısı İngilizcede 14 adettir, bu kelimelerin oranı toplam kelimeler içerisinde %7,386'dır. Türkçe için kendi içsel yapılarıyla türetilen kelime sayısı 7 adettir oran %4,635'tir. Fransızcada kendi içsel yapılarıyla 32 kelime türetilmiştir, toplam kelimelerin içerisinde buradaki oran %21,3082'dir. **Bu sonuçlara göre her üç dil karşılaştırıldığında kendi öz türetme şekilleriyle en fazla kelime Fransızca, ikinci sırada İngilizce, üçüncü sırada da Türkçede kelimeler türetilmiştir. Yani yabancılaşma en fazla Türkçededir.**

2.3.1.4.2. Türetme Yapı Sayısına Göre Kelime Oranlarının Üç Dilde Karşılaştırılması

Tablo:13 Yapı Sayısına Göre Tr. Fr. İn. Kelime Oranlarının Karşılaştırılması

Yapı (Kelime, Ek...) sayısı	Türkçe		Fransızca		İngilizce		Oransal Üstünlük
	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	
Tek Yapıdan Oluşan Kelimeler	5	3,31	16	9,46	11	5,41	Fr>İn>Tr
İki Yapıdan Oluşan Kelimeler	110	72,84	118	69,82	137	67,48	Tr>Fr>İn
Üç Yapıdan Oluşan Kelimeler	34	22,5	29	17,15	48	23,64	İn>Tr>Fr
Dört Yapıdan Oluşan Kelimeler	1	0,662	5	2,95	7	3,44	İn>Fr>Tr
Beş Yapıdan Oluşan Kelimeler	1	0,662	1	0,59	0	0	Tr=Fr>İn
Toplam	151	99,974	169	99,974	203	100	
İngilizceden Ödünçlemeler	52	25,61	34	16,74	-	-	Tr>Fr
Toplam	203	100	203	100	203	100	

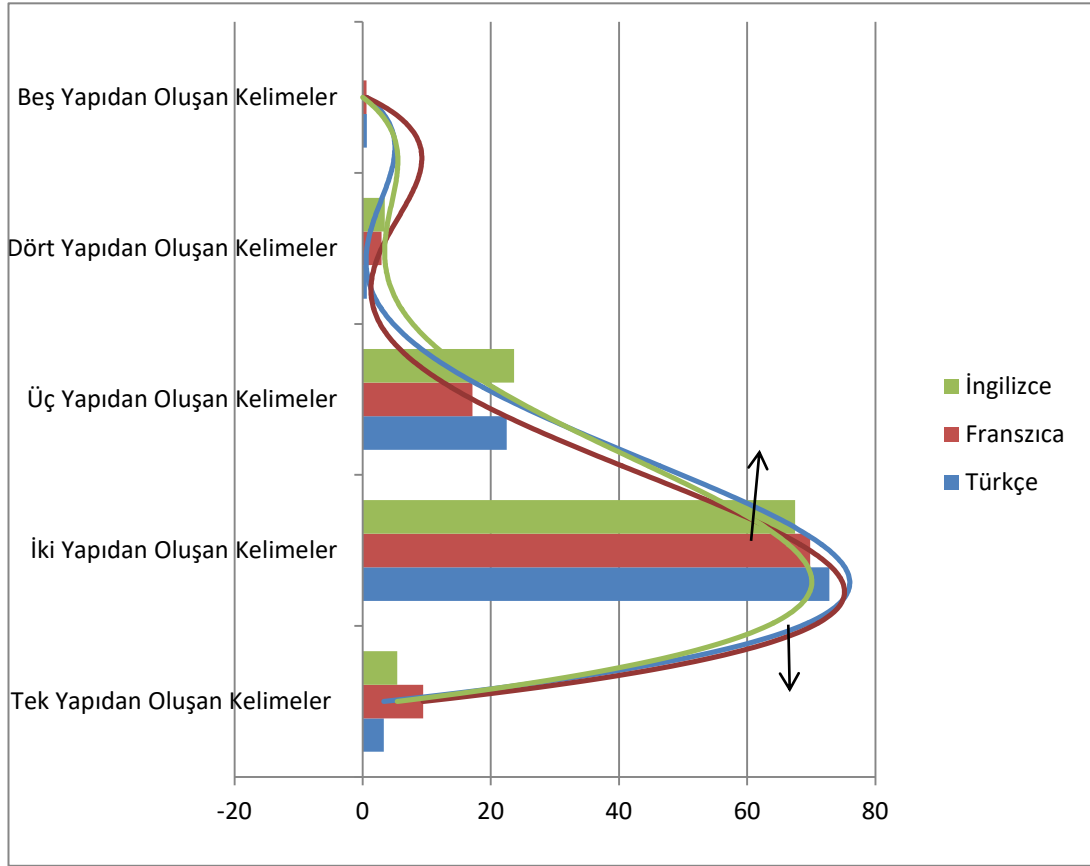
Yapı sayısı bakımından telefonların Fransızca kullanma kılavuzlarında tek yapıdan meydana gelen neolojizm olarak gelen kelimeler %9,46 ile daha yüksektir.

Tek yapılı kelimelerin Fransızcada diğer iki dile kıyasla daha fazla türetildiği ve kullanıldığını göstermektedir. Fr>İn>Tr şeklinde olan sıralama %3,31 ile en az tek yapılı kelimeler Türkçede kullanıldığı görülmektedir.

Üç dildeki kullanma kılavuzları karşılaştırıldığında iki yapıdan oluşan neolojizmler en fazla oransal olarak Türkçede kullanılmaktadır. Türkçede oran %72,84'tür. Sıralama Tr>Fr>İn şeklindedir. İngilizcede oran en düşüktür %67,48'dir. Türkçede diğer dillerle kıyaslandığında daha fazla iki yapılı kelime türetilmekte ve kullanılmaktadır.

Üç yapıdan oluşan kelime sayısı en fazla İngilizcede % 23,64, ikinci sırada %22,15 Türkçede, en az da Fransızcada tespit edilmiştir, Fransızcada oran %17,15'tir.

Dört yapıdan oluşan neolojizmler %3,44 oran ile en fazla İngilizce kılavuzlarda tespit edilmiştir. İn>Fr>Tr şeklinde sıralama yapmak mümkündür en az %0,66 Türkçede tespit edilmiştir.

Grafik:3 Neolojizmlerin Yapı Sayısı Yoğunluk Grafiği

Tablo 17'deki oranlara göre oluşturulan grafik (Grafik:4) yapı sayısı veri kabul edilerek kıyaslanabilir duruma getirilmiştir. Dilleri kıyaslarken eğrilerdeki kaymaya göre neolojizmlerin hangi yöne doğru yoğunluk gösterdiğini anlamak, mümkündür;

Fransızca ile diğer iki dil karşılaştırıldığında (kahverengi eğri) en fazla aşağı yani az yapıya kelime yönüne kaymıştır, bunun nedeni tek yapıya neolojizmlerin diğer dillerle kıyaslandığında oransal olarak fazla çıkmasıdır. Yeşil (İngilizce) eğri diğer eğrilerle kıyaslandığında daha yukarıya kaymıştır, bu üç yapıya ve dört yapıya kelime oranlarının fazla olmasından kaynaklanmaktadır. Türkçedeki (mavi) eğri iki yapıya kelime oranlarının diğer dillerdeki iki yapıya kelimelerden yüksek çıkması aynı şekilde üç ve tek yapıya kelime oranlarının yeterince yüksek olması sebebiyle iki dilin eğrileri arasında bir konumda bulunmaktadır. Genel olarak eğrilerin kayış

yönüne karşılaştırıldığında yapı sayısına (az yapı sayısından çok yapı sayısının) göre Fr>Tr>En şeklindedir.

2.3.2. Sayısal İnceleme

Tablo:5 Telefon Markalarına göre Neolojizm Sayıları

Telefon Markası	Samsung (Tr)	Sony (Tr)	Vestel (Tr)	Samsung (Fr)	Sony (Fr)	Wiko (Fr)
Kullanma Kılavuzlarında Toplam Kelime Sayısı	25 270	37 014	5144	35 957	48 497	3 851
Kullanma Kılavuzlarında Neolojizm Sayısı	198	51	21	187	52	26
Telefon Markalarında Neolojizm Oranı %	0,78	0,13	0,40	0,52	0,1	0,675

Samsung (Fr) ve Samsung (Tr) kullanma kılavuzları neolojizm olarak 203 neolojizm tespit edilmiş ve örnek kelimelerimiz olarak kabul edilmiştir. Samsung (Tr) kullanma kılavuzundaki neolojizmlerle Samsung (Fr) kullanma kılavuzundaki neolojizmler karşılaştırıldığında Türkçedeki kullanma kılavuzunda neolojizm sayısı daha fazla çıkmaktadır. Fransızca Samsung kullanma kılavuzunu incelediğimizde toplam neolojizm sayısı 187'dir. Türkçe kullanma kılavuzunda neolojizm sayısı 198'dir. Bu durumda beş kelime TDK'ya girmiştir ve neolojizm olmaktan çıkmıştır, bu beş kelimenin Fransızca karşılıkları Larousse'de tespit edilememiştir, bu kelimeler; Disp. Suivi-takipçiler, Désinstall-kaldırmak, Presse-papier-pano, Email-e-posta, Protection d'écran-ekran koruyucu şeklindedir. 16 kelime Larousse'da olduğu halde TDK'da mevcut değildir, yani Fransızcada neolojizm olmadığı halde Türkçede neolojizmdir, bu kelimeler; Carte SIM- SIM Kart, désactivez- Uyku Modu, Bluetooth- Bluetooth, Wi-Fi- Wi-Fi, Widget- Widget, Nouveau SMS- Mültimedya mesajı, GPS- GPS, Sauvegarder- veri yedeklemek, Désactiver- devre dışı bırakma,

Reçus- Gln. Kutusu, Selfie- Selfie, Grille- Matris çizgileri, Soulager- Mitigasyon, Favori- Yer imi, Ignorer- Yoksay, Drive- Drive şeklindedir.

Örneklem olarak kabul edilen kelime sayısı 203'tür, Samsung (Tr) kullanma kılavuzunda toplam kelime sayısı 25 270 ve bunlardan 198 neolojizm olduğuna göre Samsung (Tr) neolojizm oranı %0,78'dir. Samsung (Fr) toplam kelime sayısı 35 957 neolojizm sayısı 187 olup, neolojizmlerin kullanma kılavuzunda kelime sayısına oran %052'dir. Bu durumda Samsung (Tr) neolojizm oranı daha yüksektir.

Her iki dilde (Fr. ve Tr.)Sony XZ Premium ve Samsung Galaxy S7 kullanım kılavuzlarında mevcut olan toplam kelime sayıları farklıdır, neolojizm oranları da farklı çıkmıştır. Neolojizm oranları Samsung Galaxy S7 (Tr) 0,78'dir, (Fr) 0,52'dir, bu durumda $TNS > FNS$. Sony XZ Premium neolojizm oranları (Tr) 0,13'dür, (Fr) 0,1'dir, bu durumda $TNS > FNS$. Samsung Galaxy S7, Sony XZ Premium neolojizmdeki farklılık aynı yöndedir, Türkçedeki neolojizm oranları daha yüksek çıkmıştır. Fransa'nın yerli telefon markası Wiko ve Türkiye'nin yerli telefon markası Vestel'de neolojizm oranları karşılaştırdığında Wiko'da toplam kelime sayısının neolojizm oranı daha yüksek çıkmaktadır, oran 0,675'dir. Vestel'de ise oran 0,40'dır, bu durumun $TNS < FNS$ şeklinde olmasının nedeni iki telefon markasının farklı marka olması ve bu telefonların farklı özellikler sahip olması olarak gösterilebilir Tablo (6). **Bu durumda aynı marka ve aynı modellerin kullanma kılavuzlarında Türkçe neolojizm sayısı daha fazla olarak tespit edilmiştir. Bu durum hipotezler neolojizm sayılarıyla ilgili bölümündeki "Neolojizm sayısı Fransızcaya kıyasla Türkçede daha fazla çıkması beklenir." hipotezini doğrulamaktadır.**

2.3.2.1. Ödünçlemeler

Tablo:4 Kullanma kılavuzlarında ödünçlenen kelime sayıları

Telefon Markası	Samsung (Tr.)	Sony (Tr.)	Vestel (Tr.)	Samsung (Fr.)	Sony (Fr.)	Wiko (Fr.)
Tam Ödünçleme Sayısı	20	7	4	11	1	1

Kısmi Ödünçleme Sayısı	32	7	2	23	9	5
Toplam	52	14	6	34	10	6

Tablo 4'e göre kullanma kılavuzlarında toplam ödünçleme sayısı Türkçede 52'dir, Fransızca'da toplam ödünçleme sayısı 34'tür. **Bu sonuçlar hipotezimizi tam olarak destekler niteliktedir, yani Türkçedeki kılavuzlarda ödünçlenen neolojizmlerin sayısı Fransızca kullanma kılavuzlarında ödünçlenen neolojizm sayısından daha fazladır.** Bunun nedeni olarak İngilizce ve Fransızca'da leksikal (sözcüksel) bağlamda daha fazla ortak yapının olmasıdır, bunlar Latince ve Yunancadan alınan ortak yapılarıdır, örneğin Nano SIM card B(S+A(k+A)) (İng.), Carter nano-SİM B(A+Tös+A)(Fr.), Türkçede ise ödünçlenmiştir Nano Sim Kart Ö(t)<İ (Tr.). "Nano" Yunancadan alınan bir önektir "küçük cüce" anlamındadır ve Fransızca'da ve İngilizce'de ortak kullanılmaktadır.

Ödünçlemeler İngilizceden yapılmıştır. İkinci neden de Fransa'da neolojizm ile ilgili bilimsel anlamda daha sistematik bir yapının var olması ve daha fazla kuruluşun bu konuda çalışma yapması olarak açıklanabilir.

Dillerin yapısal benzerlikleri neolojizmlerin karşılıklı olarak ödünçlenmesiyle ilişkilidir, bu ilişki negatif bir ilişkidir, yani **dilde sözcüksel ve biçimsel benzerlik (ortak kullanılan sözcükler ve ekler) artıkça ödünçleme olarak aktarılan neolojizmler azalmaktadır.**

Samsung (Tr) kullanma kılavuzunda toplam 52 neolojizminin ödünçlendiği tespit edilmiştir. Samsung (Tr), Sony (Tr) ve Vestel kullanma kılavuzunda toplamda dört adet neolojizm ortak olarak ödünçlenmiştir, yani her üç telefonda mevcuttur. Sony (Tr) ve Samsung (Tr) iki kılavuzda toplamda on adet neolojizm ortak ödünçlenmiştir, yani her iki telefonda on adet ortak ödünç kelime mevcuttur. Türkçe kılavuzlarda her üç telefon için ödünçleme oranı %7.84'tür. Samsung (Fr) kullanma kılavuzunda 34 neolojizm ödünçlenmiştir. Samsung (Fr), Sony (Fr), Wiko (Fr) 6 adet neolojizm her üç marka telefon kılavuzunda ödünç kullanılmıştır. Her iki telefonda ortak kullanılan neolojizm sayısı Sony (Fr) ve Samsung (Fr) toplam dokuz

neolojizmdir. Fransızca kılavuzlarda her üç telefon için ödünçleme oranı %17,64'dir. Her iki telefonda Sony (Fr) ve Samsung (Fr) kullanma kılavuzunda ortak ödünçleme oranı %29,41'dir. Bununla ilgili formüllerimiz;

Bu durumda yukarıdaki tabloya (5) göre Fransızca kullanma kılavuzlarında ödünçlenen neolojizm kelimelerin tekrar oranları Türkçe kullanma kılavuzlarında kıyaslandığında daha fazladır. Bu da Fransızcada daha çok kelimenin kullanımda oturmuş olduğunu göstermektedir.

Türkçedeki kısmi ödünçlemelere SİM kart, LED göstergesi, USB kablosu, USB güç adaptörü örnek verilebilir. Tam ödünçlemelere ise Bluetooth, Wi-Fi, Widget örnek gösterilebilir. Fransızcada Moteur TTS favori, Effekts d'embellissement, Les fichiers DNG kısmi ödünçlemeye, S Planner, S Health, voice typing, tam ödünçlemeye örnek olarak gösterilebilir.

Kısmi ödünçlemeler her iki dildeki kullanma kılavuzlarında tam ödünçleme olarak kullanılan neolojizmlerden sayısal olarak daha fazladır. (tablo 5) Türkçede kısmi ödünçleme 32, tam ödünçleme 20 adettir, Fransızcada kısmi ödünçleme sayısı 23, tam ödünçleme 11'dir, bu durumda. Fransızca ve Türkçe için $\text{Ö(k)} > \text{Ö(T)}$ bu sonuç ödünçlemelerle ilgili hipotezimizi de destekler niteliktedir.

Neolojizm olarak birleşik kelimeler ödünçlenirken biri Türkçe anlam ödünçlemesi, diğeri de İngilizce yapısal şekliyle ödünçlenmektedir, İngilizce ödünçlenen kelime genellikle Türkçede ve Fransızcada mevcut olmadığından aynen İngilizce haliyle ödünçlenir, bunlar teknolojiyle ilgili yeni kelimelerdir. Örneğin LED, USB gibi "LED indicator" "LED göstergesi" şeklinde Türkçeye kısmi olarak ödünçlenmiştir. Burada indicator kelimesi gösterge şeklinde çevrilebilmekte, fakat LED kelimesinin Türkçe karşılığını bulunmadığından aynen ödünçlenmektedir.

Türkçe ve Fransızca kullanım kılavuzlarında İngilizceden ödünçlenen kelimelerle ilgili şu dört durumdan bir tanesi geçerli olacaktır;

1-Kelime ödünçlenir ve ödünçlenen dildeki şekliyle aynen kullanılır.

2-Kelime ödünçlenir ve alternatifi bulunur, ödünçlenen kelime unutulur.

3-Kelime ödünçlenir ve ödünçlenen dil yapısına uygun olarak değişime uğrar, değişmiş haliyle sözlüğe girer.

4-Kelime belirli bir zaman diliminde kullanılır ve anlamsal yönden kelimeye ihtiyaç duyulmaz, kelime unutulur.

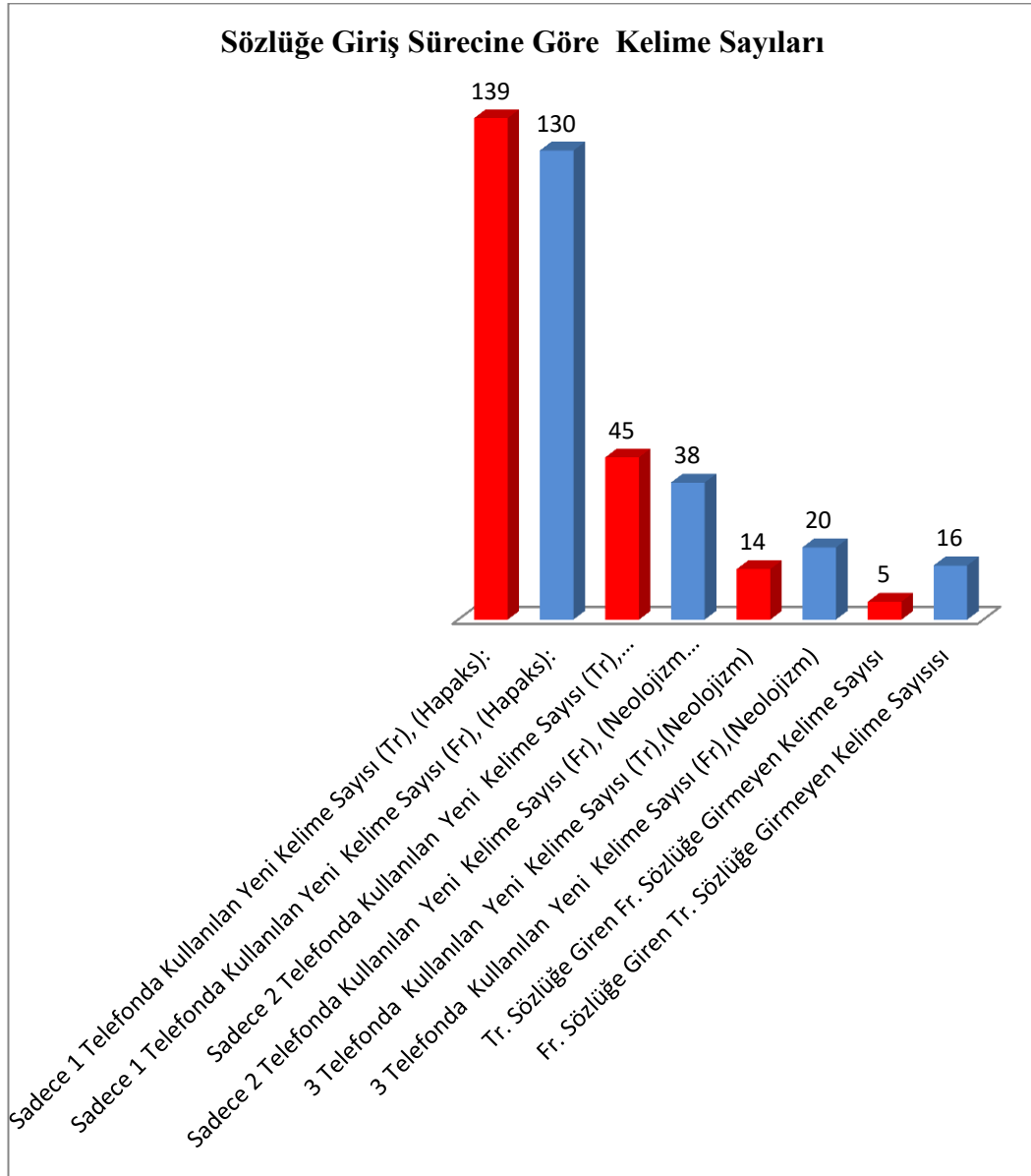
2.3.2.2. Fransızca ve Türkçe Neolojizmde Süreç İncelemesi

İncelenen kelimelerle ilgili dört durumdan söz etmek mümkündür; **Sadece bir tek telefonda geçen neolojizmler**, örnek olarak Fransızca için; Ecran latéral, Chargement sans fil, Applications favorites, Rappel de notification, Commutateur universel, Connex. Rapide, Partage simplifié, Türkçe için; Profil paylaşımı, Edge Ekranı, Önizleme ekranı, Seçmeli odak, Güzellik efektleri, Sesli komut, İndirme güçlendiricisi, gösterilebilir. Bu kelimeler tek kullanımlık kelime (hapaks) olarak nitelendirilebilir.

Sadece iki telefonda geçen neolojizmler, örnek olarak Fransızca için; Données mobiles, Arrière-plans d'icônes, Appel direct, Connexion Web, Arrière-plans d'icônes, Drive, objectif grand angle, Türkçe için; Varsayılan dil durumu, Otomatik yedekle, USB konektörü, Çoklu pencere, Kilit ekranı, Klasör oluşturma vermek mümkündür. Bu kelimeler neolojizm adayı kelimeler olarak nitelendirilebilir.

Üç telefonda da geçen neolojizmler, örnek olarak Fransızca için; Capteur de proximité, Cable USB, l'écran tactile, Fond d'écran, Email, Réseau GPRS, Presse-papier, Türkçe için; Mobil veri, Bildirim paneli, PİN, Ana Ekran Tuşu, yakınlık Sensörü şekilde belirtmek mümkündür. Sözlüğe girmeye aday kelimeler yani neolojizmler.

Dillerden sadece bir tanesinde (Fransızca veya Türkçe) sözlüğe girmiş ve neolojizm olmaktan çıkmış kelimeler, Fransızca için; Bluetooth, Wi-Fi, Carte nano-SİM, l'écran tactile, Fond d'écran, Widget, Nouveau SMS, GPS, Désactiver, Türkçe için; Kaldırmak, e-posta, Pano, Takipçiler şeklinde örneklendirmek mümkündür. Bunlar sözlüğe girmiş olan kelimelerdir.

Grafik:1Sözlüğe Giriş Sürecine Göre Kelime Sayıları

Bu grafiğe göre (Grafik 1) her iki dil(Fr. ve Tr.) için,

$$\text{Hapaks (Tek Kullanımlık Kelime Oranı)} = \frac{\text{Sadece bir telefonda bulunayeni kelimesayısı}}{\text{Toplam neolojimsayısı}} \times 100,$$

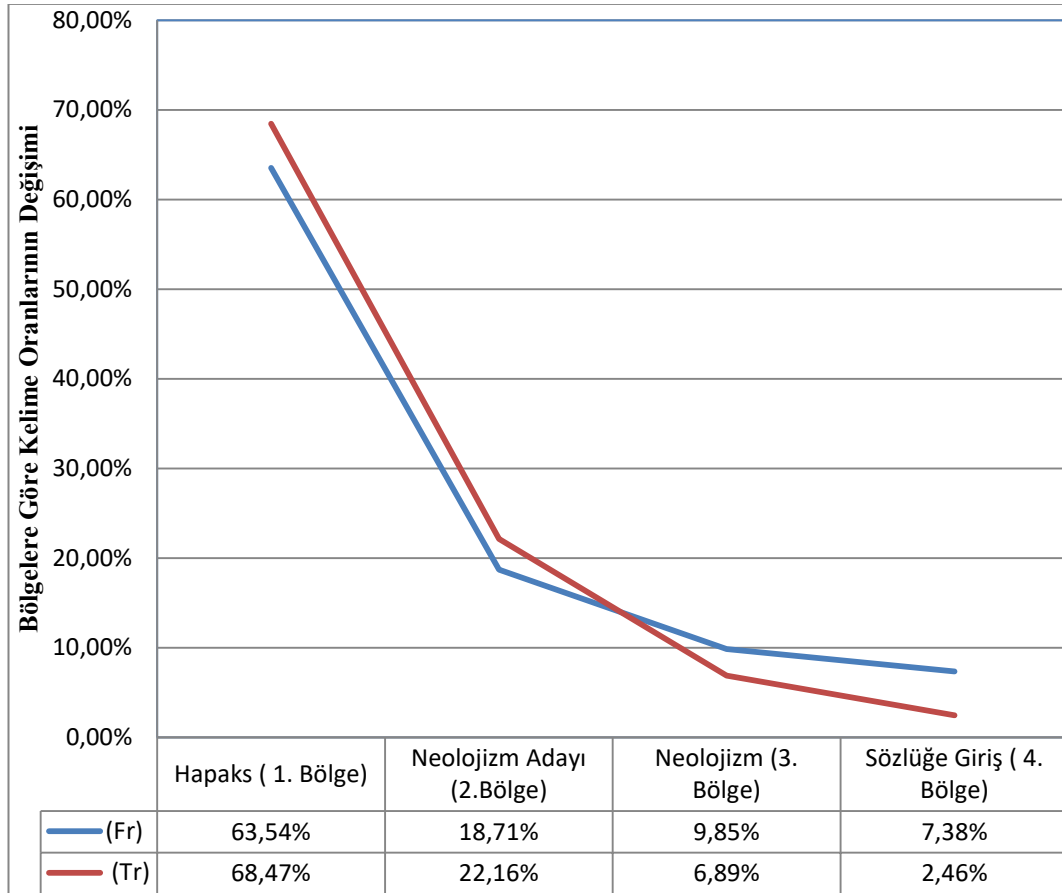
$$\text{Neolojizm Adayı Kelime Oranı} = \frac{\text{Sadece iki telefonda bulunayeni kelimesayısı}}{\text{Toplam neolojimsayısı}} \times 100,$$

$$\text{Sözlüğe Girmeye Aday Neolojizm Oranı} = \frac{\text{Üç telefonda bulunayeni kelimesayısı}}{\text{Toplam neolojimsayısı}} \times 100,$$

$$\text{Sözlüğe Giren Kelime Oranı} = \frac{\text{Sözlüğe giren yeni kelimeler}}{\text{Toplam neolojimsayısı}} \times 100 \quad \text{formülleriyle toplam}$$

kelime sayısına dört tip kelimenin oranı tespit edilmiş ve aşağıdaki grafik oluşturulmuştur. (Grafik 2)

Grafik:2 Sözlüğe Giriş Sürecine Göre Kelime Oranları

Sayısal verilerden çıkan sonuçlara göre tek kullanımlık kelimelerin nasıl neolojizm adayı, neolojizm ve sözlüğe giriş yaptığını tespit etmek mümkündür, iki dil arasındaki işleyişin farklılığını görmek de mümkündür. Nitekim farklı sayısal oranların çıkması farklı süreçlerin söz konusu olduğu savını ortaya çıkarır. 1.Bölgedeki girdiler ile 4.bölgedeki çıktılar arasındaki süreçler Türkçe için kırmızı ve Fransızca için mavi ile gösterildi. (Grafik 2)

1.Bölge: Telefonların kullanım kılavuzları dayanak kabul edilerek tek kullanımlık kelimelerin oranları tespit edildi ve grafiğe işlendi, bunun sonucunda Türkçe için toplam 203 kelimedenden 139 kelime sadece tek bir telefonda kullanıldığı tespit edildi, buradaki oran %68,47'dir. Fransızcada 203 kelimedenden sadece 130

kelime tek bir telefon markasında kullanılmaktadır, burada oran %64,03'dür. Bu sonuçlara göre Türkçe tek kullanımlık kelime (hapaks) oranı Fransızca tek kullanımlık kelime (hapaks) oranından daha yüksek çıktığı tespit edildi. Süreç ilerledikçe tek kullanımlık kelimelerin kullanımında azalma olduğu görülmektedir. Bu her iki dil için doğal bir işleyiş süreci olarak paralel bir şekilde devam etmektedir. (Grafik 8)

2.Bölge: Bölgenin ortalarına kadar kelimelerin sözlüğe giriş süreci aynı şekilde her iki dilde paralel devam etmektedir, 2.bölgenin orta kısmından sonra neolojizm adayı olan kelime sayısında Fransızcada artış olmaktadır, Türkçede ise azalış olduğu görülmektedir. Fakat Türkçede 3.bölgeye kadar aday kelime sayısı Fransızcadaki aday kelime sayısından daha fazladır. Buradaki Fransızca ve Türkçe iki telefonda geçen ortak kelime sayısının toplam tespit edilen neolojizm sayısına oranı; Türkçe için %22,16'dır, Fransızca için %18,71'dir. Buna göre Türkçedeki oran Fransızcadan daha yüksek çıkmaktadır. (Grafik 8). Bu bölgede süreç içerisinde neolojizm adayı olan kelimelerdir, bu kelimeler toplum tarafından daha çok bilinir ve kullanılır.

3.Bölge: Sürecin aynı şekilde sona ermesi için kırmızı ve mavi eğrilerin (Grafik 8) paralel gitmesi gerekmektedir, fakat 3.bölgede eğriler birbirini kesmektedir, sayısal değer olarak iki eğrinin kesiştiği nokta 3.bölgenin başıdır, burada eşitlik sağlanmaktadır. Toplam neolojizm sayısı her üç telefonda ortak kullanılan ve sözlükte mevcut olmayan (Fr) kelimelerin sayısı her üç telefon markasında ortak kullanılan ve sözlükte mevcut olmayan (Tr) kelimesinden sürecin devamında artmaktadır. Sözlüğe giriş süreci yani bu bölgedeki kelimeler toplumun çok büyük bir kısmı tarafından bilinir ve kullanılır fakat henüz sözlüklere girmemiş olan kelimelerdir. Bu şekilde Türkçede 14 kelime Fransızcada 20 kelime tespit edilmiştir. Oran ise Türkçe için %6,89, Fransızca için % 9,85'dir.

4.Bölge: 3 Bölgedeki sürecin aynı şekilde daha fazla Fransızca kelimenin 4. bölgede sözlüğe girmesiyle tamamlanmaktadır. Bu bölgeye kadar gelen kelime sayısı Fransızca için 16 adet, Türkçe için 5 adettir. Oranlar Türkçe için % 2,46, Fransızca için %7,38'dir. Türkçede için 4 bölgeye yani sözlüğe giren kelimeler Ekran

Koruyucu, Takipçiler, Kaldırmak, Pano, e-posta, şeklindedir. Fransızca için Widget, Nouveau SMS, GPS, Sauvegarder, Désactiver, Reçus, Grille, Favori, Ignorer şeklinde örneklendirmek mümkündür. Bu bölgedeki kelimeler her iki dilden ayrı ayrı olarak sürece girmiş olup sözlüğe girmiş olan kelimelerdir.

Fransızca ve Türkçe kelimelerin farklı bölgelerde sayısal olarak farklı olması bize süreç hakkında bilgiler sunmaktadır, eğrinin birinci bölgeden ikinci bölgenin ortalarına kadar paralel gitmesi, ikinci bölgenin ortasına kadar sürecin aynı şekilde devam ettiğini göstermektedir. Fakat ikinci bölgenin ortalarından sonra süreç her iki dilde farklı gerçekleşmektedir. Ayrıca şekil 8’de görüldüğü gibi her tek kullanımlık kelime (hapaksın), aday neolojizmin ve neolojizmin sözlüğe girmesi teorik olarak mümkün olmadığı rakamlar ve oranlarla ispat edilmiştir. Bu Fransızca ve Türkçe için aynen geçerlidir.

Fransızcayla Türkçe kıyaslandığında daha çok kelimenin sözlüğe girmiş olması Fransızcadaki neolojizmlerin sözlüğe giriş süreçlerinin Türkçedeki neolojizmlerin sözlüğe giriş süreçlerinden daha kısa olduğu anlamına gelmektedir. Bu sonuçlar “ **dillerde neolojizmlerin sözlüklere giriş süreçleri süreçler farklıdır**” hipotezini destekler niteliktedir.

SONUÇ

Yeni kelime türetme bilimi olarak tanımlanan neoloji, sözcükbilimi ve biçimbilimini kapsamaktadır. Neoloji bilimi, yeni kelimenin (neolojizm) hem gösteren hem de gösterilen yönü ile ilgilenmektedir. Türkçede neoloji anlamına gelen bir kelime tespit edilememiştir. Her ne kadar neolojizm için TDK'da "Türenti" kelimesi kullanılsa da türenti bilimi diye bir terim tespit edilememiştir. Aynı şekilde yapılan çevrimiçi araştırmalarda da türenti bilimi diye bir terim bulunamamıştır.

Yeni bir anlam için yeni bir gösterenin üretilmesi olarak tanımlanan neolojizmde ise, önemli olan hem anlamın hem de o anlamı karşılayan kelimenin yeni olmasıdır. Diller yeni anlamları üç şekilde oluştururlar: Başka dillerden ödünçleme (emprunt) yaparak, kendi dilinde mevcut olan ekleri kullanmak suretiyle, kendi ağız ve lehçelerinden kelime alarak veya dilde mevcut olan iki ve daha çok kelimenin birleştirilmesiyle yeni anlamlar meydana getirirler.

Farklı bir bilim dalı olan neografya; neolojizmlerin sözlüklerde nasıl yer alacağı ile ilgilenmektedir. Ayrıca dillerin sözcük dağarcıklarına giren neolojizmlerle ilgili sözlükler hazırlamak da bu bilimin ilgi alanı içerisindedir.

Neolojizm ile ilgili kuramlar ele alındığında, mevcut kaynaklarda sekiz farklı yaklaşım tespit edilmiştir. Bunlar kültür dilbilimsel yaklaşım, belirgin tarihsel yaklaşım, ruh dilbilimsel yaklaşım, sözlükbilimsel yaklaşım, değiş bilimsel yaklaşım, özdeşlik ve göndergesel yaklaşım, yapısal yaklaşım, ad bilimsel yaklaşım şeklinde tanımlanmıştır. Neolojizmlerin ortaya çıkma nedenleri incelendiğinde, bunların anlamsal yönden, yani kavramsal ihtiyaçları gidermek için ortaya çıktığı tespit edilmiştir. Bu anlamsal ihtiyaçları ortaya çıkaran etkenler şunlardır:

Yeni teknolojik ve bilimsel buluşların ortaya çıkması, dilin ekonomik kullanımı, internet ve multimedya alanlarında gelişmeler, siyasal ve uluslararası ilişkilerdeki yenilikler, iktisadi gelişmelerdeki yenilikler, ortak dil, ulusal kimlik ve kültür oluşturma çabaları ile yabancı kökenli kelimelerden dili arındırma gayretleridir.

Diğer taraftan, birinci bölümde de değinildiği gibi, gazeteci neolojizmleri ve edebi yazar neolojizmleri ayrıca değerlendirilmeye alınmıştır. Daha çok başlıklarda kullanılan gazeteci neolojizmlerin ortaya çıkış sebebinin, haberin ilgi çekiciliğini artırmaya yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca bunlar, dilde kalıcı ve geçici olmak üzere iki farklı türde incelenmektedir. Yazar neolojizmler ise, yazarlar tarafından yapıtlarını daha başarılı kılmak, ayrıca hislerini ve fikirlerini kendisine has bir üslupla anlatabilmesi için yazarın kullandığı yeni kelimelerdir. Bu neolojizmlerin bir kısmının Türk Dil Kurumunun sözlüğüne de girdiği tespit edilmiştir.

Çalışmamızda Fransızca ve Türkçede neolojizmler içsel ve dışsal olarak iki farklı türde sınıflandırılmıştır. Dışsal sınıflandırma, yeni kelimenin işlevleri ile ilgilidir: sözcüğün hangi bilimsel veya toplumsal alanlarda yayıldığı; ne zaman ortaya çıktığı gibi daha çok toplum dilbilimi ilgilendiren boyutlarını kapsar. İçsel sınıflandırma ise, sözcüğün içyapısı ve anlamsal yönü ile ilgili olup, biçimbilim, sözcükbilim ve anlambilim alanlarını ilgilendirir.

Fransızca ve Türkçe neolojizmlerin türetme şekilleri üzerine yapılan inceleme, Fransızcada neolojizmlerin genel olarak içsel ve dışsal yapılara bağlı olarak üretildiğini ortaya çıkarmaktadır. İçsel yapılar, eklemleme, eklerle türetme, önekle türetme, sonekle türetme, devrik türetme, karışık türetme, birleştirme veya yan yana dizme, karıştırma, eksilteli kuralsız birleşikler şeklinde sınıflandırılabilir. Bu sınıflandırma türü bütün kaynaklarda aynı şekilde değildir. Dışsal yapılar ise ödünclemeleri içermektedir.

Türkçede ise genel olarak içsel ve dışsal türetme biçimi şeklinde iki yöntem ile neolojizmlerin türetildiği tespit edilmiştir. İçsel türetme şekli; yapım ekleri ile türetme, kelime birleştirerek türetme, karma yoluyla türetme, kısaltma yoluyla türetme şeklinde sınıflandırmak mümkündür. Dışsal türetme ise, ödüncleme, anlam aktarması, halk dilinden derleme, ağız ve lehçelerden derleme, eski Türkçe kaynaklı köklerden kaideli türetme şeklinde sınıflandırılmıştır.

Fransa'da dil politikaları ve neolojizm çalışmalarını yürüten kuruluşların ele alındığı bölümde; Conseil Supérieur de la Langue Française (Fransız Dili Yüksek Danışma Kurulu), La Délégation Générale à la Langue Française (Fransız Dili Genel

Müdürlüğü), L'Académie Française (Fransız Akademisi) gibi kuruluşların neolojizmlerin sözlüğe giriş sürecine etkin bir biçimde müdahil oldukları tespit edilmiştir. Sistemli ve birbiriyle koordinasyon içinde çalışan bu kurumların neolojizm konusunda belirli bir hiyerarşi çerçevesinde onaylama mekanizmasına sahip oldukları görülmektedir. Neolojizmlerin daha sonra bakanlık onayı ile resmi gazetede yayımlandıkları belirlenmiştir. Resmi gazetede neolojizmler iki liste halinde yayınlanmakta olup birinci listede tanımları, ikinci listede ise yabancı dildeki eş anlamları bulunmaktadır. Komisyonlarda teknik ortaklar da görev almaktadır. Bunlar kelimenin ilgi sahasıyla ilgili uzmanlardan oluşur. Yani neolojizm resmi gazetede yayınlanmadan dil uzmanı olmayan fakat kendi sahasında uzman (örneğin bilgisayar mühendisi) kişilerin görüşüne de başvurulmaktadır. Ayrıca frankofon olan, örneğin Belçika, Kanada gibi, ülkelerin dil uzmanlarına da danışılmaktadır.

Türkiye’de neolojizm çalışmaları ve bu çalışmaları yürüten kuruluşlar incelendiğinde, öncelikle Cumhuriyet’in ilanından sonra Türkçenin sözcük dağarcığı ile ilgili üç akımın ortaya çıktığını belirtmek gerekir. Bu üç akım yeni kelimelere üç farklı şekilde yaklaşmışlardır. Modernistler, Türkçede mevcut olan Türkçe kelimeleri savunmuş Arapça ve Farsça kökenli kelimelerin tümüne karşı çıkmışlardır. Özellikle Cumhuriyet’in ilk yıllarında bu akım yeni kelimeler üzerinde etkili olmuş ve birçok yeni kelime Türkçeye girmiştir. Aynı şekilde en fazla ödünçlemede Fransızcadan bu dönemde yapılmıştır. Türkçüler, yeni kelimeler konusunda dış Türklerle ortak kelime kullanımını ölçüt almışlardır. Dış Türkler tarafından kullanılan Arapça ve Farsça kelimelerin kullanımını savunmuşlardır. Yabancı kökenli kelimelere karşı çıkmışlardır. İslamcılar, tamamen ümmet bilinciyle Arapça ve Farsça kelimeleri savunmuşlar, hatta Arap alfabesinin devamının da taraftarı olmuşlardır. Yeni türetilen öz Türkçe kelimelere karşı çıkmışlardır. Aynı şekilde yabancı dilden ödünçlenen kelimeleri de onaylamamışlardır. Günümüzde ise neolojizm çalışmaları Türk Dil Kurumu tarafından yürütülmektedir. Bu kurum yukarıda bahsedilen üç akımın etkisi ve ideolojik mücadelesine maruz kalmıştır. Türk Dil Kurumu zaman zaman yeni kelimelerle ilgili yayınlar yapsa da Fransa’daki kuruluşlar kadar sistemli ve etkili çalışmalar yapamamıştır.

Bu çerçevede ele alınan hipotezler, benimsenen bütüncü üzerinde yapılan nicel analiz modeline göre incelenmiş ve şu bulgulara ulaşılmıştır:

Öncelikle İngilizceden Türkçeye ve Fransızcaya ödünçleme yoluyla giren neolojizmler sayı ve oran olarak karşılaştırılmıştır. Hipotez olarak Fransızca ve İngilizcede, Latince ve Yunanca bazı kelime ve eklerin ortak kullanılması, ayrıca tarihi bağlar ve dil temasları Fransızcadaki İngilizceden ödünçlenen kelimelerin, İngilizceden Türkçeye ödünçlenen kelimelerle sayısal ve oransal olarak daha düşük çıkmasına neden olmuştur. Bu durumun diğer bir sebebi de neolojizmlerle ilgili Fransa'daki sistemli kurumsal çalışmalardır.

Diğer bir hipotezimiz dilin ekonomik kullanım yasası ile ilgilidir, bu durumda kısaltma içeren kısmi ödünçlemelerle tam ödünçlemeler sayısal olarak karşılaştırılmıştır. Kısmi ödünçlemelerin sayı ve oranların her iki dilde tam ödünçlemelerden daha çok çıkmıştır.

Hipotez olarak kelimelerin içsel (sözcükbilimsel ve biçimbilimsel) ve dışsal (toplum dilbilimsel, kültür dilbilimsel) nedenlere bağlı olarak neolojizmden sözlüğe girene kadar geçirdikleri süreçlerin farklı olacağı öngörülmüş olup verilerle bunun doğruluğu sağlanmıştır.

Kelime birleştirme yoluyla yapılan neolojizmlerin diğer türetme biçimleriyle yapılan neolojizmlerden oransal ve sayısal olarak fazla olacağı belirtilmiştir. Bunun nedeni kelime türetmede en kolay yöntemin iki kelimeyi yan yana getirerek yeni bir anlamın ortaya çıkarılmasıdır. Bu durum Fransızca ve Türkçe kelimeler için aynı şekilde geçerli olduğu tespit edilmiştir.

Diğer bir hipotezde Türkçe kullanım kılavuzlarındaki neolojizmlerin Fransızca kullanım kılavuzlarındaki neolojizmlerden daha fazla olduğu yönündedir, sayısal çıktılarla bu hipotezin doğruluğu sağlanmıştır. Buna neden olarak Fransızcadaki neolojizmlerin sözlüğe giriş sürecinin Türkçedeki süreçle kıyaslandığında daha kısa olmasıdır.

İletişim teknolojilerindeki yeniliklerle beraber iki veya daha fazla addan oluşan türetilmiş neolojizmlerin ilk sırada, ikinci sırada da sayısal olarak B(S+A) /

B(A+S) fazla çıkacağı öne sürülmüştür, hipotez her üç dilde sayısal verilerle doğrulanmıştır. Bu durum yeni buluşun bir adı konmadan eyleminin türetilmediğinden kaynaklanmaktadır.

Fransızca ve Türkçe neolojizmlerin yapısal olarak karşılaştırıldığı ve türetme biçimlerinin tespit edildiği bölümde, iki dilde de ortak türetme biçimlerinin varlığı ve her dilin kendi içyapısına özel türetme şekillerinin olduğu görülmüştür. Kendine özgü diğer dillerde bulunmayan en fazla türetme biçimi Fransızcada tespit edilmiştir. Bu da bize neolojizmlerin türetmede diğer iki dil ile kıyaslandığında Fransızca kendi içyapısına bağlı kaldığını göstermektedir.

Üç dilin yapılaraya göre kelime oranları karşılaştırıldığında, Türkçe Fransızcaya kıyasla Türkçe İngilizce de yapısal benzerlik daha fazladır. Her ne kadar Cumhuriyet'in ilk yıllarında Fransızcadan Türkçeye birçok kelime ödünçlense de İngilizcenin bilim, teknoloji ve iletişim teknolojilerinde tercih edilmesi, aynı şekilde terminoloji üretir duruma gelmesi, Fransızca karşısında daha işlevsel olmasına neden olmuştur. Türkçe ve İngilizcenin yapısal benzerlikleri tezimizde Fransızca Türkçe yapısal benzerliklerden daha fazla çıkması bize anlamın yapıdan daha önemli olduğunu göstermektedir.

Neolojizmlerin yapı sayısına göre kelime oranlarını karşılaştırdığımızda, tek yapıda oluşan neolojizmler en fazla Fransızcada tespit edilmiştir. İki yapıdan oluşan neolojizmlerin en fazla Türkçede bulunduğu görülmüştür. Üç yapıdan oluşan kelimeler ise İngilizcede mevcut olduğu tespit edilmiştir.

KAYNAKÇA

- Akalın, Ş. H. (2014). Türkçede Eksilteli Yapıdan Sözlükselleşme. *EFD Edebiyat Fakültesi dergisi* .31/2, 3-29
- Aksan, D. (2016). *Anlambilim*. Ankara: Bilgi.
- Aksan, D. (2015). *Her Yönüyle Dil*. Ankara: TDK.
- Banguoğlu, T. (2015). *Türkçenin Grameri*. Ankara: TDK.
- Bosnalı, S. (2014). Dil Planlımsı ve Standartlaşma Kapsamında Yeni Lisan Hareketine Toplumdilbilimsel Bir Yaklaşım. H. Argunşah içinde, *Yeni Lisan Hareketi ve Milli Edebiyat Çalıştayı Bildirileri* (s. 26-42). İstanbul: Türk Edebiyat Vakfı.
- Boz, E. (2016). Türkiye Türkçesinde Olası Sözlüksel Boşluklar İçin Bir Telafi Yöntemi:Geri Oluşum. *Teke(Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Dergisi)*, 5/4, 1694-1702.
- Cabré, M. (1999). *Terminology Theory, methods and aplicatiyon*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company. Translation o La Terminología: Teoría, metodología, aplicaciones. Barcelona: Editorial Antártida, 1992.
- Çokövün, A.T. (2003). L'Etude des neologismes en Turc du point de vue sociolinguistique Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fransız Dili Eğitimi Anabilim Dalı, Adana, Türkiye, Yayınlanmamış Doktora Tezi
- Çokövün, A.T.(2007). L'étude Sociolinguistique De Quelques Neologies Dans Le Vocabulaire Turc Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi3 / 34,18-24
- Eker, S. (2015). *Çağdaş Türk Dili*. Ankara: Grafiker.
- Erdoğan, A. (2016). *Osmanlı'da Yurt Dışı Eğitimi ve Modernleşme*. İstanbul: Büyüyen Ay.
- Eren, H. (2008). *Türk Dil Kurumundan Anılar*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- France, D. G. (2013). *Rapport annuel de la Commission générale de terminologie et de néologie*. Paris: Ministère de la Culture et de la Communication.
- Gaudin, F., Guespin, L. (2000). *Initiation à la lexicologie française. De la néologie aux dictionnaires*. Brüksel: Champs.
- Golovin, B.N. (1966) Obştee Yazikoznanie Tekst M. Moskva

- Gökkalp, Z. (1955). *Türkçülüğün Esasları*. İstanbul: Varlık.
- Guilbert, L. (1973). Théorie Du Néologisme. *Cahiers de l'Association internationale des études francaises*, No:23 pp. 9-29
- Hotamışlıgil, D. (2016, 12 24). Bu da Türk Emojisi. *Takvim Gazetesi* , s. 14.
- İmer, K., Kocaman, A., & Özsoy, A. S. (2011). *Dilbilim Sözlüğü*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- İnan, A. (1959). *Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler*, Ankara: Türkiye İş Bankası. Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Janssen, M. (2010). Ortografic Neologisms. *Instituto de Linguistica Teorica e Computacional Rua Conde de Redonde* .
- Karaağaç, G. (2013). *Dil Bilimi Terimleri Sözlüğü* . Ankara: TDK.
- Kotelova, N.Z.(1983). *Noviy Slova i Slovri Noviih Slov*. Leningrad: Nauka
- Karadavut, A. (2016). Türkçede Yeni bir Neoloji Örneği: Fiileşen Markalar. *SUTAD* .
- Kılıç, Y. T. (2009). Wilhelm von Humboldt'ta Ulusal Kimlik ve Dil Sorunsalı. *Studien zur deutschen Sprache und Literatur* .
- Korkmaz, Z. (1992). *Gramer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: TDK.
- Loubier, C. (2011). *De l'usage de l'emprunt linguistique*. Montréal: Office québécois de la langue française.
- Martinet, A. *Économie des changements phonétiques: traité de phonologie diachronique*.
- Martinet, A. (1955). *Économie des changements phonétiques: traité de phonologie diachronique*. Paris: Bibliotheca Romanica.
- Martinet, A. (1972). *Novoe v Lingvistika*. Vihp.
- Mercier, L. S. (2009). (2009, [1801]):. Paris, Belin. *Néologie*, éd. Jean-Claude Bonnet .
- Mihçioğlu, C. (1996). *Sözcüklerin Öyküsü*. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Moechler, J. (1974). Aspects de la néologie sémantique. *La néologie lexicale* , 6-19.
- Mortureux, F. M. (1994). La siglison - acronymie et néologielexicale. *LINX/30* .

- Myllymaki, L. (2001). Les Néologismes dans cinq Romans par Daniel Pennac Basılmamaış Yüksek Lisans Tezi . *Romaanisen Fillologian tutkielma Juvaskylan yliopisto Heinakuu* .
- Oğuz, O. (1992). *İktisada Giriş*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayınları.
- Oktuğ, M. (2009). Neolojizm Bağlamında Dilsel Üretimler/ ekonomik Göstergeler:2000 Yıllarında Yaşanan Ekonomik Krizin Dilbilimsel Çözümlemesi. İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi 1/1123-133
- Özyurt, C. (2014). İkinci Meşrutiyet Döneminde Kültürel Türkçülük ve Genç Kalemler Dergisi . H. Argunşah içinde, *Yeni Lisan Hareketi Milli Edebiyat Çalıştayı Bildirileri* (s. 218-244). İstanbul : Türk edebiyat Vakfı.
- Passy, P. (1890). *Etudes sur les changements phonétique et leurs caracteres*. paris: Firmin-Didot.
- Pépin, E. (1992). *L'Homme-au-bâton*. Paris: Gallimard.
- Pleskotová, D. (2012). Les neologismes dans la presse écrite. *Universié Palacky Olomous Departement des Études Romanes Yayınlanmamaış Yüksek Lisans Tezi Olomous* .
- Popova, T. B., Ratsburskaya, L. B., & Gugunova, D. B. (2011). *Neologiya i Neografya* . Moskva: Flinta.
- Priet, B. (2014). *Les épreuves de français et de rédaction*. Paris: Dunod.
- Radçenko, M. (2009). Slovoobrazitelniye neologizma v sovremennam Rusko iHrvatskom Yazika. *Vesnik Volgograd* , 140-144.
- Rozentale, D. E., & Telenkovoy, M. A. (2008). *Spravoçnik po Ruskomo Yaziko*. Minsk: Oniks.
- Sablaylorles J.F.(1996), Néologisme et nouveauté(s), Cahiers de lexicologie – 2, No: 69 varia
- Sablaylorles.J.F. (2000). *La néologie en Français Contemporain. Examen du*. Paris: Honoré Champion.
- Sablaylorles, J. F. (2012). Extraction automatique et types de neologismes : une nécessaire. *Centre National de la Recherche Scienti* , 37-53.
- Sablaylorles, J. F. (2002). Fondements théoriques des difficultés pratiques du traitement des néologismes. *Revue française de linguistique appliquée*,Vol. VII/1pp. 97-111.

- Sablaylorles, J. F. (2000). *La néologie en Français Contemporain*. Paris: Honore Champion.
- Sablaylorles, J. F. (1996-1997). Néologismes: Une typologie des tipologies . *Cahier du CIEL* , 31-44.
- Sablaylorles, J. F. (2012). Terminologie de la n' eologie : lacunes, flottements et. *Hal* ,<https://halshs.archives-ouvertes.fr/halshs-00154401/document> ulaşım tarihi02.02.2017.
- Samadov, N. *Tendances de néologie dans la radio Analyse à travers la Radio France International* (Université Marc Bloch, présentée en vue de l' obtention du Doctorat en Sciences du Langage) Strasbourg2007.
- Sablaylorles, J.F. "Fonctions des néologismes", *Cahiers du C.I.E.L.* 1993, Lexique et construction du discours, UFR E.I.L.A. Paris 7, Paris, 1993, p 53-94.
- Saraç, T. (1990). *Büyük Fransızca Türkçe Sözlük* . İstanbul: Adam Yayınları.
- Sav, B. (2003). Anlam Değişmeleri Üzerine Artzamanlı Bir İnceleme. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi* , Cilt 23, Sayı 1,147-166.
- Sevil, N. K. (1991). *La Synthématique Des Néologismes Scientifiques Et Techniques Dans Le Français Actuel* İstanbul Üniversitesi Yayınlanmamış doktora tezi.
- Sourdout, M. (1998). De l'hapax au Robert: Les cheminements de la néologie. *La Linguistique*, 118.
- Sourdout, M. (1998). De l' hapax au Robert: Les Cheminements dela néologie. *La linguistique* , No: 32 pp.111-118.
- Tarım, R. (2013). Ataürk ve Tütük Dili. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* ,Volume 8/9 Summer 95-103.
- Üçok, N. (1947). *Genel Dilbilim*. Ankara: Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları.
- Ünsal, E. M. (2016). *İktisada Giriş*. Ankara: BB101.
- Vardar, B. (2007). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Multilingual.
- Vladimirovna, İ. (2014). *Lingvokulturolojiçeski i ekolingvistiçeski Nominatsiyi* . Volgograd: Volgogradski Gospudarsvenig Universited Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

- Yasa, Ş. A. (2013). *Türkeçenin İstilah Meselesi ve İdeolojik Kaynaklı Sapmalar*. Ankara: Kurtuba.
- Zanoaga, T. F. (2010). Analyse lexicologique et morphosyntaxique des particularités. *Le Français en Afrique* , No:26 pp.169-184.
- Zanoaga, T. F. (2014). Créations néologiques dans les romans d'Ernest Pépin, auteur antillais. *Çédille, revista de estudios franceses* , 386-402.
- Zedek, S. (2009). Analyse morphémique des unités lexicales conventionnelles du français hexagonal, des unités lexicales spécifiques du français d'Algérie et des néologismes dans les chroniques. Université Hassiba Benbouali Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Cezayir
- Zipf, G. (1949). *Human Behavior and the Principle of Least Effort [Text]*. London: Cambridge .
- Zülfikar, H. (2011). *Terim Sorunları ve Terim Yapma Yolları*. Ankara: TDK.

Ek1: Markalara Göre Akıllı Telefonlarda Tespit Edilen Neolojizmler ve Türetme Biçimleri

İngilizce			Fransızca					Türkçe				
S	Türetme Biçimi	Samsung	Sony	Wi ko	Türetme Biçimi	Lar.	Samsung	Sony	Ves tel	Türetme Biçimi	TDK	
1	SIM Cart	B(A(k)+A)	Carte SIM	+	+	A	+	SIM Kart	+	+	Ö(k)<İ	-
2	Light Emitting Diode (LED indicator)	B(A(k)+A)	Témoin lumineux	+	-	B(A+S)	-	LED Göstergesi	-	-	Ö(k)<İ	-
3	Proximity sensor	B(A+A)	Capteur de proximité	+	+	B(A+A)	-	Yakınlık Sensörü	+	+	B(A+A)	-
4	Edge Screen	B(A+A)	Ecran latéral	-	-	B(A+S)	-	Edge Ekranı	-	-	Ö(k)<İ	-
5	Headset Jack	B(A+A)	Prise audio	F	+	B(A+S)	-	Kulaklık Girişi	F	+	B(A+A)	-
6	Power kE	B(A+A)	Touche Marche / arrêt	+	F	B(A+A/A)	-	Güç Tuşu	+	+	B(A+A)	-
7	Finger print recognition	B(A+A+A)	Lecteur d'empreintes	F	-	B(A+A)	-	Parmakizi Tanıma Sensoru	F	-	B(A+A+A)	-
8	Wireless charging coil	B(S+A+A)	Zone charge sans fil	-	-	B(A+A+e+A)	-	Kablosuz Şarj Bobini	-	-	B(S+A+A)	-
9	Screen protector	B(A+A)	Protection d'écran	+	-	B(A+A)	-	Ekran Koruyucu	+	+	A	+

10	USB Cable	B(A(k)+A)	Cable USB	+	+	B(A+A)	-	USB Kablosu	+	F	Ö(k)<İ	-
11	USB power adaptor	B(A(k)+A+A)	Adaptateur USB	F	F	B(A+A)	-	USB Güç Adaptorü	F	F	Ö(k)<İ	-
12	Sleep mode	B(A+A)	désactivez	+	-	E	+	Uyku Modu	+	+	B(A+A)	-
13	Bluetooth	B(S+A)	Bluetooth	+	+	A	+	Bluetooth	+	+	Ö(t)<İ	-
14	Wi-Fi	B(A(k)+A(k))	Wi-Fi	+	+	A	+	Wi-Fi	+	+	Ö(t)<İ	-
15	Auto-syncing	B(S+A)	d'auto-synchronisation	F	F	B(Tö+A)	-	Otomatik Senkronizasyon	+	-	B(S+A)	-
16	Battery icon	B(A+A)	l'icône de la batterie	F	F	B(A+A)	-	Pil Simgesi	F	-	B(A+A)	-
17	Wireless charging	B(S+A)	Chargement sans fil	-	-	B(A+e+A)	-	Kablosuz Şarj	-	-	B(S+A)	-
18	Power saving mode	B(A+A+A)	mode économie d'énergie	+	F	B(A+A+A)	-	Güç Tasarrufu modu	+	-	B(A+A+A)	-
19	Ultra Power saving mode	B(S+A+A+A)	Mode ultra économie d'énergie	-	-	B(A+A+A+A)	-	Ultra Güç Tasaruf Modu	F	-	B(S+A+A+A)	-
20	tray	A	Compartiment de son emplacement	F	F	B(A+A)	-	Kart Tepsisi	F	F	B(A+A)	-

21	Nano SIM card	B(S+A(k+A))	Carte nano-SİM	+	+	B(A+T(ö)+A)	-	Nano Sim Kart	+	F	Ö(k)<İ	-
22	micro-SD card	B(S+A(k+A))	Carte microSD	F	F	Ö(t)<İ	-	Mikro SD Kart Hafıza Kartı	+ F	+	Ö(k)<İ	-
23	Card formatted	B(A+A)	Formater une carte mémoire	+	-	B(E+A+A)	-	Kartı biçimlendirme	+	-	B(A+A)	-
24	USB peripheral device	B(A(k)+A+A)	des périphériques USB	F	F	B(S+A)	-	USB Çevre Cihazı	F	-	Ö(k)<İ	-
25	touchscreen	B(A+A)	l'écran tactile	+	+	B(A+S)	-	Dokunmatik ekran	+	+	B(S+A)	-
26	Wallpaper	B(A+A)	Fond d'écran	+	+	B(A+A)	-	Duvar Kâğıdı	+	+	B(A+A)	-
27	Smart alert	B(S+A)	Smart alert	-	-	Ö(k)<İ	-	Akıllı uyarı	-	-	B(S+A)	-
28	Home KE	B(A+A)	Touche accueil	+	F	B(A+A)	-	Ana Ekran Tuşu	+	+	B(A+A+A)	-
29	email	B(A(k)+A)	Email	+	+	Ö(t)<İ	-	e-posta	+	+	A	+
30	Edge panel handle	B(A+A+A)	Poignée du volet latéral	-	-	B(A+A+S)	-	Edge paneli kolu	-	-	Ö(k)<İ	-
31	Widget	B(A(k)+A(k))	Widget	+	+	A	+	Widget	+	-	Ö(t)<İ	-
32	News screen indicator	B(A+A+A)	Volets d'écran	+	-	B(A+A+A)	-	Haberler ekran	F	-	B(A+A+A)	-

42	HSPA+ network	B(A(k)+A+A)	Réseau HSPA+	+	+	$\ddot{O}(k) < \dot{I}$	-	HSPA+ şebekesi	F	-	$\ddot{O}(k) < \dot{I}$	-
43	LTE network	B(A(k)+A+A)	Réseau LTE	+	-	$\ddot{O}(k) < \dot{I}$	-	LTE şebekesi	F	-	$\ddot{O}(k) < \dot{I}$	-
44	multimedia message	B(S+A+A)	Nouveau SMS	+	+	B(S+A)	+	Mülmmedya mesajı	F	F	B(A+A)	-
45	Vibration mode	B(A+A)	Mode Vibreur	+	F	B(A+A)	-	Titreşim modu	+	F	B(A+A)	-
46	Notification reminder	B(A+A)	Rappel de notification	-	-	B(A+A)	-	Bildirim hatırlatıcısı	-	-	B(A+A)	-
47	Direction lock	B(A+A)	Verrouillage avec modèle	F	-	B(A+e+A)	-	Yön kilidi	F	-	B(A+A)	-
48	PIN	A(k)	PIN	+	+	$\ddot{O}(k) < \dot{I}$	-	PİN	+	+	$\ddot{O}(t) < \dot{I}$	-
49	Dominant hand	B(S+A)	Main dominante	-	-	B(A+S)	-	Baskın el	-	-	B(S+A)	-
50	Lock screen	B(A+A)	Écran verrouillage	F	F	B(A+A)	-	Kilit ekranı	+	F	B(A+A)	-
51	People edge	B(A+A)	Contacts favoris	+	F	B(A+S)	-	Edge kişileri	-	-	$\ddot{O}(k) < \dot{I}$	-
52	Missed notifications	B(S+A)	Les notifications manquées	F	F	B(A+O)		cevapsız bildirimler	+	-	B(S+A)	-
53	Edge panels	B(A+A)	Volets latéraux	F	-	B(A+S)	-	Edge panelleri	F	F	$\ddot{O}(k) < \dot{I}$	-

54	Edge lighting	B(A+A)	Notification lumineuse	+	F	B(A+S)	-	Edge aydınlatması	-	-	$\ddot{O}(k) < \dot{I}$	-
55	Quick reply message	B(S+A+A)	Message de réponse rapide	-	-	B(A+A+S)	-	Hızlı yanıt mesajı	-	-	B(S+A+A)	-
56	OnCircle	B(Z+A)	OnCircle	-	-	$\ddot{O}(t) < \dot{I}$	-	OnCircle	-	-	$\ddot{O}(t) < \dot{I}$	-
57	Live emoticons	B(S+A)	Des émoticônes animées	-	-	B(A+O)	-	canlı emojiler	-	-	$\ddot{O}(k) < \dot{I}$	-
58	Edge feeds	B(A+A)	Flux écran lat.	-	-	B(A+A+S(k))	-	Edge feed'leri	-	-	$\ddot{O}(t) < \dot{I}$	-
59	Mute mode	B(S+A)	Profil discret	F	F	B(A+S)	-	Sessiz mod	F	F	$\ddot{O}(k) < \dot{I}$	-
60	Notification panel	B(A+A)	Volet des raccourcis	F	F	B(A+A)	-	Bildirim paneli	+	+	B(A+A)	-
61	S Finder	B(A(k)+A)	S Finder	-	-	$\ddot{O}(t) < \dot{I}$	-	S Finder	-	-	$\ddot{O}(t) < \dot{I}$	-
62	GPS	A(k)	GPS	+	+	A	+	GPS	+	+	$\ddot{O}(t) < \dot{I}$	-
63	Clipboard	B(A+A)	Presse-papier	+	+	B(A+A)	-	Pano	+	-	A	+
64	Auto factory reset	B(S+A+A)	Réinitialiser toutes les données	F	F	B(E+S+A)	-	Fabrika Ayarları	-	+	B(A+A)	-
65	Universal switch	B(S+A)	Commutateur	-	-	B(A+S)	-	Evrensel anahtar	-	-	B(S+A)	-

			universel									
66	Manage dictionaries	B(A+A)	Gérer les dictionnaires	-	-	B(E+A)	-	sözlükleri yönetmek	-	-	B(A+E)	-
67	Search Web	B(A+A)	Recherche Web	F	F	Ö(k)<İ	-	Web'de Aramak	+	F	Ö(k)<İ	-
68	Smart Capture	B(S+A)	Capturer davantage	F	-	B(E+Z)	-	Akıllı yakalama	F	-	B(A+E)	-
69	Multi window	B(S+A)	Multi-fenêtres	+	+	B(T(ö)+A)	-	Çoklu pencere	+	F	B(S+A)	-
70	Split screen	B(S+A)	Affichage partagé	F	-	B(A+O)	-	bölünmüş ekran	+	-	B(O+A)	-
71	Baby crying detector	B(A+A+A)	Détecteur pleurs bébé	-	-	B(A+A+A)	-	Bebek ağlaması algılayıcısı	-	-	B(A+A+A)	-
72	Doorbell detector	B(A+A+A)	Détecteur de sonnettes	-	-	B(A+A)	-	Kapı zili algılayıcısı	-	-	B(A+A+A)	-
73	Smart Switch	B(S+A)	Smart Switch	F	-	Ö(k)<İ	-	Smart Switch	-	-	Ö(t)<İ	-
74	USB connector	B(A(k)+A)	Connecteur USB	+	+	B(A+A)	-	USB konektörü	+	F	Ö(t)<İ	-
75	Backing up	A	Sauvegarder	+	-	E	+	veri yedeklemek	+	-	B(A+E)	-
76	Transferring data	B(A+A)	Transférer des données	+	-	B(E+A)	-	veri aktarımı	F	+	B(A+A)	-
77	Data management	B(A+A)	Gérer les données	-	-	B(E+A)	-	Veri yönetimi	-	-	B(A+A)	-

78	media files.	B(A+A)	Les fichiers média	F	-	B(A+A)	-	Medya dosyaları	+	F	B(A+A)	-
79	Updating over the air	B(A+Z+e+A)	Mettre l'appareil à jour sans connexion	F	-	B(E+A+A+e+A)	-	Kablosuz güncelleme	F	-	B(A+A)	-
80	Auto back up	B(S+A)	Sauvegarde automatique	+	-	B(A+S)	-	Otomatik yedekle	+	-	B(S+E)	-
81	Performing a data reset	B(A+e+A+A)	Réinitialiser les données	F	-	B(E+A)	-	Veri sıfırlama	F	-	B(A+A)	-
82	Quick connect	B(S+A)	Connex. rapide	-	-	B(A(k)+S)	-	Quick connect	-	-	Ö(t)<İ	-
83	Share content	B(A+E)	Partager du contenu	+		B(E+A)	-	İçerik paylaş	-	-	B(A+E)	-
84	Smart View	B(S+A)	Smart View	-	-	Ö(k)<İ	-	Smart View	-	-	Ö(t)<İ	-
85	TV to mobile device	B(S+A)	TV sur l'appareil mobile	F	-	B(A+e+A+S)	-	TV - mobil cihaz	F	+	B(S+A)	-
86	Digital Content Protection (HDCP)	B(S+A+A)	HDCP (High-bandwidth Digital Content Protection)	-	-	Ö(k)<İ	-	Dijital İçerik Koruması (HDCP)	-	-	B(S+A+A)	-
87	Digital Rights	B(S+A+A)	Digital Rights	F	-	Ö(t)<İ	-	Dijital Hak	+	-	B(S+A+A)	-

	Management (DRM)		Management - DRM					Yönetimi (DRM)				
88	Default language status	B(S+A+A)	État langue par défaut	+	-	B(A+A+e+A)	-	Varsayılan dil durumu	+	-	B(S+A+A)	-
89	Simple sharing	B(S+A)	Partage simplifié	-	-	B(A+E)	-	Basit paylaşım	-	-	B(S+A)	-
90	Nearby sharing	B(S+A)	Partage à proximité	-	-	B(A+A)	-	Yakından paylaşım	-	-	B(Z+A)	-
91	Browse the Internet	B(S+A)	Naviguer sur Internet	F	F	B(E+e+A)	-	İnternette dolaşım	F	F	B(A+A)	-
92	current location information	B(S+A+A)	position actuelle	F	F	B(A+S)	-	Mevcut konum bilgisi	F	-	B(S+A+A)	-
93	Sound alarms	B(A+A)	Faire retentir des alarmes	F	-	B(E+E+A)	-	Sesli alarmlar	F	-	B(A+A)	-
94	an emergency call	B(A+A)	un appel d'urgence	+	+	B(A+A)	-	Acil arama	F	+	B(S+A)	-
95	Emergency mode	B(A+A)	mode Urgence	-	-	B(A+A)	-	Acil mod	F	F	B(S+A)	-
96	Disable	E	Désactiver	+	+	E	+	devre dışı bırakma	+	-	B(A+A)	-
97	Application manager	B(A+A)	Gestionnaire d'applications	F	-	B(A+A)	-	Uygulama yöneticisi	F	F	B(A+A)	-
98	App permissions	B(A+A)	Autorisations pour les application	F	F	B(A+e+A)	-	Uygulama izinleri	F	-	B(A+A)	-

99	Uninstall	E	Désinstall.	+	+	E	-	Kaldırmak	+	+	E	+
100	Speed dial	B(S+A)	Numérotation rapide	F	F	B(A+S)	-	Hızlı arama	F	+	B(S+A)	-
101	Block list	B(S+A)	Liste bloquée	F	-	B(A+O)	-	Engellenenler listesi	F	-	B(O+A)	-
102	Block anonymous calls	B(A+S+A)	Blocage appels anonymes	-	-	B(A+A+S)	-	Gizli aramaları engelle	-	-	B(S+A+E)	-
103	Extra volume	B(S+A)	Volume suppl	-	-	B(A+A(k))	-	Ekst. ses dzy.	-	F	B(S(k)+A+A(k))	-
104	Adding contacts	B(A+A)	Ajouter des contacts	F	F	B(E+A)	-	Kişi ekleme	+	-	B(A+A)	-
105	Creating contacts manually	B(A+S+A)	Créer manuellement des contacts	F	-	B(E+Z+A)	-	Kişileri manüel oluşturma	F	-	B(A+S+A)	-
106	Sharing contacts	B(A+A)	Partager des contacts	F	-	B(E+A)	-	Kişileri paylaşma	+	-	B(A+A)	-
107	Sharing profile	B(A+A)	Partager votre profil	-	-	B(E+Z+A)	-	Profil paylaşımı	-	-	B(A+A)	-
108	The browser's tab manager.	B(A+A+A)	le gestionnaire des onglets	-	-	B(A+A+A)	-	Tarayıcı sekme yöneticisi	-	-	B(A+A+A)	-

			du navigateur									
109	Blocked messages	B(A+A)	Messages bloqués	-	-	B(A+O)	-	Engellenen mesajlar	-	-	B(S+A)	-
110	Block list	B(A+A)	Numéros bloqués	+	-	B(A+O)	-	Engellenenler listesi	F	-	B(S+A)	-
111	Inbox	B(Z+A)	Reçus	+	+	A	+	Gln. kutusu	F	F	B(S(k)+A)	-
112	Notification sound	B(A+A)	Son de notification	F	-	B(A+A)	-	Bildirim sesi	+	-	B(A+A)	-
113	Preferred TTS engine	B(S+A(k)+A)	Moteur TTS favori	-	-	Ö(k)<İ	-	Tercihli TTS motoru	-	-	Ö(k)<İ	-
114	Preview message	B(T(ö)+E+A)	Aperçu du message	-	-	B(A+A)	-	Mesajı önizle	-	-	B(A+S+E)	-
115	Notification reminder	B(A+A)	Rappel de notification	F	F	B(A+A)	-	Bildirim hatırlatıcısı	F	-	B(A+A)	-
116	Basic shooting	B(S+A)	vue de base	-	-	B(A+A)	-	Temel çekim	-	-	B(A+A)	-
117	The setting icons	B(A+A)	les icônes des paramètres	F	+	B(A+A)	-	Ayar simgeleri	F	F	B(A+A)	-
118	Wide-angle lens	B(S+A+A)	objectif grand angle	+	-	B(A+S+A)	-	geniş açılı lens	-	-	B(S+A+A)	-
119	HDR (High Dynamic	B(S+S+A)	HDR (plage	+	-	Ö(k)<İ	-	HDR (Yüksek	F	-	B(S+A+A)	-

	Range)		dynamique élevée)					Dinamik Aralık)				
120	Preview screen	B(T(ö)+A+A)	Depuis l'écran d'aperçu	-	-	B(Z+A+A)	-	Önizleme ekranı	-	-	B(A+A+A)	-
121	Auto focus	B(S+A)	Point automatique	F	+	B(A+S)	-	otomatik odak	F	-	B(S+A)	-
122	Exposure value	B(A+A)	La valeur d'exposition	+	-	B(A+A)	-	Pozlama değeri	+	-	B(A+A)	-
123	Focus mode	B(A+A)	Modifier le mode	F	-	B(E+A)	-	Odaklama modu	F	-	B(A+A)	-
124	White balance	B(S+A)	Balance des blancs	+	-	B(A+A)	-	Beyaz dengesi	+	-	B(S+A)	-
125	The colour temperature bar.	B(A+A+A)	La barre des températures de couleurs.	F	-	B(A+A+A)	-	Renk sıcaklık çubuğu	F	-	B(A+A+A)	-
126	Selective focus	B(A+A)	Point sélective	-	-	B(A+S)	-	Seçmeli odak	-	-	B(S+A)	-
127	Pan focus	B(A+A)	Focus panoramique	-	-	Ö(k)<İ	-	Kaydırmalı odak	-	-	B(S+A)	-
128	Sound feedback volume	B(A+A+A+A)	Volume de retour sonore	F	F	B(A+A+S)	-	Sesli geribildirim ses düzeyi	F	-	B(S+A+A+A+A)	-
129	Video Collage	B(A+A)	Collage vidéo	-	-	B(A+A)	-	Video kolajı	-	-	B(A+A)	-
130	Slow motion collage	B(S+A+A)	Collage ralenti	-	-	B(A+A)	-	Ağır çekim kolajı	F	-	B(S+A+A)	-

131	Screen grid	B(A+A)	Grille d'écran	+	-	B(A+A)	-	Ekran kılavuzu	-	-	B(A+A)	
132	Hyperlapse	B(S+A)	Hyperlapse	F	-	Ö(t)<İ	-	Hiper geçiş	F	-	Ö(k)<İ	-
133	Virtual shot	B(A+A)	Photo virtuelle	-	-	B(A+S)	-	Sanal çekim	-	-	B(S+A)	-
134	Selfie	A	Selfie	+	+	A	+	Selfie	+	-	Ö(t)<İ	-
135	Selfie flash	B(A+A)	Le flash pour selfie	F	F	B(A+e+A)	-	Selfie flaşı	F	-	Ö(k)<İ	-
136	Beauty effects	B(A+A)	Effekts d'embellissement	-	-	Ö(k)<İ	-	Güzellik efektleri	-	-	B(A+A)	-
137	The focus area	B(A+A)	La zone de mise au point	+	-	B(A+A+A)	-	Odak alanı	+	-	B(A+A)	-
138	Video stabilisation	B(A+A)	Stabilisation vidéo	-	-	B(A+A)	-	Video sabitleme	-	-	B(A+A)	-
139	Grid lines	B(A+A)	Grille	+	-	A	+	Matris çizgileri	F	-	B(A+A)	-
140	Location tags	B(A+A)	Tags de localisation	-	-	B(A+A)	-	Konum etiketleri	-	-	B(A+A)	-
141	RAW file	B(A(k)+A)	Fichier RAW	-	-	Ö(k)<İ	-	RAW dosyası	-	-	Ö(k)<İ	-
142	JPG files	B(A(k)+A)	Fichiers JPG	-	-	Ö(k)<İ	-	JPG dosyaları	-	-	Ö(k)<İ	-
143	DNG files	B(A(k)+A)	Les fichiers DNG	-	-	Ö(k)<İ	-	DNG dosyaları	-	-	Ö(k)<İ	-
144	Storage loction	B(A+A)	Emplac. de stockage	F	F	B(A(k)+A)	-	Depolama konumu	+	F	B(A+A)	-

145	Screen ratio	B(A+A)	Le format d'écran	-	-	B(A+A)	-	Ekran oranı	-	-	B(A+A)	-
146	S Planner	B(A(k).+A)	S Planner	-	-	$\ddot{O}(t)<\dot{I}$	-	S Planlayıcı	-	-	$\ddot{O}(k)<\dot{I}$	-
147	Trackers	A	Disp. suivi	-	-	B(A(k)+A)	-	Takipçiler	-	-	A	+
148	Mitigation	A	Soulager	-	-	E	+	Mitigasyon	-	-	$\ddot{O}(k)<\dot{I}$	-
149	S Health	B(A(k)+A)	S Health	-	-	$\ddot{O}(t)<\dot{I}$	-	S Health	-	-	$\ddot{O}(t)<\dot{I}$	-
150	S Voice	B(A(k)+A)	S Voice	-	-	$\ddot{O}(t)<\dot{I}$	-	S Voice	-	-	$\ddot{O}(t)<\dot{I}$	-
151	Voice commands	B(A+A)	Commande vocale	-	-	B(A+S)	-	Sesli komut	-	-	B(S+A)	-
152	Bookmark	B(A+A)	Favori	+	-	A	+	Yer imi	+	-	B(A+A)	-
153	Voice Recorder	B(A+A)	Enregistreur vocal	F	F	B(A+S)	-	Ses Kaydedici	-	+	B(A+A)	-
154	Recording modes	B(A+A)	Modes d'enregistrement	+	-	B(A+A)	-	Kayıt modu	F	F	B(A+A)	-
155	Voice memo	B(A+A)	Mémo Vocal	F	-	B(A+S)	-	Sesli not	-	-	B(S+A)	-
156	Dismiss	E	Ignorer	-	-	E	+	Yoksay	+	-	E	-
157	Drive	A	Drive	-	+	A	+	Drive	-	-	$\ddot{O}(t)<\dot{I}$	-

158	Mobile data	B(S+A)	Données mobiles	+	F	B(A+S)	-	Mobil veri	+	+	B(S+A)	-
159	Background data	B(S+A+A)	Données en arrière-plan	F	-	B(A+A)	-	Arka plan verisi	-	-	B(A+A+A)	-
160	Network operators	B(A+A+A)	Opérateurs réseau	+	+	B(A+A)	-	Ağ operatörleri	+	F	B(A+A)	-
161	Network mode	B(A+A+A)	Mode réseau	+	+	B(A+A)	-	Şebeke modu	+	F	B(A+A)	-
162	Data roaming	B(A+A)	Données en itinérance	F	+	B(A+A)	-	Veri dolaşımı	+	F	B(A+A)	-
163	NFC near field communication	B(S+A+A)	NFC Near Field Communication	+	-	Ö(k)<İ	-	(NFC) yakın alan iletişimi	F	-	B(S+A+A)	-
164	MirrorLink	B(A+A)	MirrorLink	-	-	Ö(t)<İ	-	MirrorLink	-	-	Ö(t)<İ	-
165	Download booster	B(A+A)	Download Booster	-	-	Ö(k)<İ	-	İndirme güçlendiricisi	-	-	B(A+A)	-
166	Virtual Private Networks (VPNs)	B(S+S+A)	réseaux privés virtuels (VPN)	+	+	Ö(k)<İ	-	Sanal Özel Ağlar (VPN)	+	-	B(S+S+A)	-
167	Download plug-in.	B(E+A+A)	Télécharger le plug-in	-	-	Ö(k)<İ	-	Eklenti indir	-	-	B(A+ E)	-
168	Smart Manager	B(S+A)	Smart Manager (Gestionnaire intelligent)	-	-	B(S+E+A+S)	-	Smart Manager	-	-	Ö(t)<İ	-

169	Hypertext Transmission Protocol (HTTP)	B(S+A+A+A)	Hypertext Transmission Protocol (HTTP)	-	-	Ö(k)<İ	-	Hipermetin Aktarma Protokolü (http)	-	-	Ö(k)<İ	-
170	Application manager	B(A+A)	Gestionnaire d'applications	-	F	B(A+A)	-	Uygulama yöneticisi	-	F	B(A+A)	-
171	Default applications	B(A+A)	Applications par défaut	F	F	B(A+e+A)	-	Varsayılan uygulamalar	+	-	B(S+A)	-
172	Sound mode	B(A+A)	Mode son	F	F	B(A+A)	-	Ses modu	+	F	B(A+A)	-
173	Vibration intensity	B(A+A)	Intensité des vibrations	-	-	B(A+A)	-	Titreşim yoğunluğu	-	-	B(A+A)	-
174	Vibration pattern	B(A+A)	Type de vibreur	-	-	B(A+A)	-	Titreşim modeli	-	-	B(A+A)	-
175	Notification sounds	B(A+A)	Son de notification	+	+	B(A+A)	-	Bildirim ses	+	-	B(A+A)	-
176	Vibration feedback	B(A+A+A)	Retour vibration	-	-	B(A+A)	-	Titreşimli geri bildirim	-	-	B(S+S+A)	-
177	KEboard vibration	B(A+A+A)	Vibration du clavier	-	-	B(A+A)	-	Klavye titreşimi	-	-	B(A+A)	-
178	KEboard feedback	B(A+ A+A)	Retour clavier	-	-	B(A+A)	-	Klavye geri bildirimi	-	-	B(A+A+A)	-
179	Icon backgrounds	B(A+A+A)	Arrière-plans d'icônes	+	F	B(T(ö)+A+A)	-	Simge arka planları	-	-	B(A+A+A)	-

180	Screen timeout	B(A+A+A)	Mise en veille de l'écran	-	+	B(A+A+A)	-	Ekran zaman aşımı	-	-	B(A+A+A)	-
181	Smart stay	B(A+A)	Smart Stay	-	-	Ö(k)<İ	-	Akıllı bekleme	-	-	B(S+A)	-
182	Screensaver	B(A+A)	Ecr. veille	F	-	B(A(k)+A)	-	Ekrn. Koruyc.	+	-	B(A(k)+A(k))	-
183	Direct call	B(S+A)	Appel direct	+	-	B(A+S)	-	Doğrudan arama	+	-	B(S+A)	-
184	Web sign-in	B(A+A)	Connexion Web	+	-	B(A+A)		Web oturumu	F	-	Ö(k)<İ	-
185	SOS messages	B(A+A)	Messages SOS	-	-	B(A+A)	-	SOS mesajı	-	-	Ö(k)<İ	-
186	Private mode	B(S+A)	Mode Privé	-	-	B(A+S)	-	Özel mod	-	-	Ö(k)<İ	-
187	App permissions	B(A+A)	Autorisations application	F	-	B(A+A)	-	Uygulama izinleri	F	-	B(A+A)	-
188	Easy mode	B(S+A)	Mode simplifié	-	-	B(A+O)	-	Kolay mod	-		B(S+A)	-
189	Managing shortcuts	B(A+S+A)	Gérer les raccourcis	F	-	B(E+A)	-	Kısayolları yönetme	F	-	B(S+A+A)	-
190	Standard mode	B(S+A)	Mode standard	-	F	B(A+A)	-	Standart mod	-	-	Ö(k)<İ	-

191	Voice typing	B(A+A)	voice typing	-	-	Ö(t)<İ	-	sesle yazma	-	-	B(A+A)	-
192	Pointer speed	B(A+A)	Vitesse du curseur	-	-	B(A+A)	-	İşaretleici hızı	-	-	B(A+A)	-
193	Network settings	B(A+A+A)	Paramètres du réseau	-	F	B(A+A)	-	Ağ ayarları	+	-	B(A+A)	-
194	Voice feedback	B(A+A+A)	Synthétiseur vocal	F		B(A+S)	-	Sesli geri bildirim	F	-	B(S+A+A)	-
195	Large cursor	B(S+A)	Grand curseur	F		B(S+A)	-	Büyük imleç	F	-	B(S+A)	-
196	Magnifier window	B(A+A)	Fenêtre loupe	F	-	B(A+A)	-	Büyüteç penceresi	F	F	B(A+A)	-
197	Negative colours	B(A+A) B(S+A)	Couleurs négatives	-	-	B(A+S)	-	Negatif renkler	-	-	B(S+A)	-
198	Sound detectors	B(A+A)	Détecteurs de son	-	-	B(A+A)	-	Ses algılayıcısı	-	-	B(A+A)	-
199	Interaction control	B(A+A)	Controle par interaction	-	-	B(A+e+A)	-	Etkileşim kontrolü	-	-	B(A+A)	-
200	Pitch changes	B(A+A)	Modifications ton	-	-	B(A+A)	-	Ses perdesi değişiklikleri	-	-	B(A+A+A)	-
201	Phonetic alphabet	B(A+A)	Alpha. phon	-	-	B(A(k)+A(k))	-	Fonetik alfabe	-	-	B(A+A)	-

202	Usage hints	B(A+A)	Voix astuces utile	F	-	B(A+A+S)	-	Kullanım ipuçları	F	-	B(A+A)	-
203	Vibration feedback	B(A+A)	Retour vibration	F	-	B(A+A)	-	Titreşimli geribildirim	F	-	B(S+A+A)	-

Ek 2. Neolojizmleri Yapısal Çözümleme Modeli

Türetme Yöntemi (yapısal çözümleme)	Tür	Son
Ödünçleme		Formül
	Ö1-Tam	Ö (t)
	Ö2-Kısmi	Ö (k)
	İngilizceden Kısmi Ödünçleme	Ö(k)<İ
	Fransızca Kısmi Ödünçleme	Ö(k)<F
	İngilizceden Tam Ödünçleme	Ö(t)<İ
	Fransızca Tam Ödünçleme	Ö(t)<F
Türetme		
	A-Composition/Birleştirme	Formül
	A1-Ad+Ad (AD)	B(A+A)
	A2-Elem +Ad (AD)	B(E+A)
	A3-Ad+Sıfat (AD)	B(A+S)
	A4-Edat+Ad (AD)	B(e+A)
	A5-Eylem +Zarf(AD)	B(E+Z)
	A6-Ortaç+Ad(AD)	B(O+A)
	A7-Zarf+Ad(AD)	B(Z+A)
	B-Derivation/Ekle Türetme	Formül
	B1-Son Ekle Türetme/Suffixe	T(s)
	B2-Ön Ekle Türetme/Prefixe	T(ö)
	B3-Devrik Türetme/Inverse	T(d)
	C-Abreviasyon/ Kısm.Kısaltma	Formul

	C1-Ön Ses Düşmesi /Apherése	K(ö)
	C2-Son Ses Düşmesi/Apocope	K(s)
	D- Siglaison/Tam Kısaltma	K(t)
	D1-Ad Kısaltma	A(k)
	D2-Sıfat Kısaltma	S(k)
	D3-Eylem Kısaltma	E(k)
	Sözlükte var	+
	Sözlükte mevcut değil	-
	Farklı	F

Ek: 3 Kısaltmalar Listesi

Formüllerde Kullanılan	Kısaltmalar
A7S	Birleşik Kelime Sayısı Zarf+Ad
A1F	Fransızca Birleşik Kelime Oranı (Ad+Ad)
A1S	Birleşik Kelime Sayısı Ad+Ad
A1T	Türkçe Birleşik Kelime Oranı (Ad+Ad)
A2F	Fransızca Birleşik Kelime Oranı (Ey+Ad)
A2S	Birleşik Kelime Sayısı Eylem +Ad
A2T	Türkçe Birleşik Kelime Oranı (Ey+Ad)
A3F	Fransızca Birleşik Kelime Oranı (Ad+S)
A3S	Birleşik Kelime Sayısı Ad+Sıfat

A3T	Türkçe Birleşik Kelime Oranı (Ad+S)
A4F	Fransızca Birleşik Kelime Oranı (Ed+Ad)
A4S	Birleşik Kelime Sayısı Edat+Ad
A4T	Türkçe Birleşik Kelime Oranı (Ed+Ad)
A5F	Fransızca Birleşik Kelime Oranı Eylem +Zarf
A5S	Birleşik Kelime Sayısı Eylem +Zarf
A5T	Türkçe Birleşik Kelime Oranı Eylem +Zarf
A6F	Fransızca Birleşik Kelime Oranı Ortaç+Ad
A6S	Birleşik Kelime Sayısı Ortaç+Ad
A6T	Türkçe Birleşik Kelime Oranı Ortaç+Ad
B1S	Son Ekle Türetilen Kelime Sayısı
B2S	Ön Ekle Türetilen Kelime Sayısı
B3S	Devrik Türetilen Kelime Sayısı
C1S	Ön Ses Düşmesiyle Türetilen Kısaltma Kelime Sayısı
C2S	Son Ses Düşmesiyle Türetilen Kısaltma Kelime Sayısı
FAO	Toplam Fransızca Birleşik Kelime Oranı
FB1O	Fransızca Son Ekle Türetme Oranı
FB2O	Fransızca Ön Ekle Türetme Oranı
FBO	Toplam Fransızca Ekle Türetme Kelime Oranı
FBS	Toplam Fransızca Ekle Türetilmiş Kelime Sayısı
FC1O	Fransızca Ön Sesle Türetme Oranı

FC2O	Fransızca Son Sesle Türetme Oranı
FCO	Türkçe Kısaltılarak Türetilen Kelime Oranı
FCS	Fransızca Kısaltmayla Türetilen Kelime Sayısı
FDO	Fransızca Kelimelerden Tam Kısaltama Olanların Oranı
FDS	Fransızca Tam Kısalma Kelime Sayısı
FNS	Metinlerdeki Fransızca Neolojizm Oranı
FÖ	Fransızca Ödünçleme Oranı
Fr.	Fransızca
Frİ	Fr, İn ve Tr' den Tamamen Farklı Türetme Şeklin Sayısı
Frİn	Fr, İn yakınlığı Tr kıyasla Fr>İn>Tr, İn>Fr>Tr
FTÖ1	Fransızca Toplam Tam Ödünçleme Oranı
FTÖ2	Fransızca Toplam Kısmi Ödünçleme Oranı
H	Her İki Telefonda Geçen Ortak Neolojizm Sayısı
HFO	Her İki Telefonda Standartlaşmış Fransızca Neolojizm Oranı
HTO	Her İki Telefonda Standartlaşmış Türkçe Neolojizm Oranı
İng.	İngilizce
İnT	İn, Tr ve Fr' dan Tamamen Farklı Türetme Şeklin Sayısı
İnTr	İn, Tr yakınlığı Fr kıyasla İn>Tr>Fr, Tr>İn >Fr
LAR	Larousse'a Giren Neolojizm Sayısı

Lat.	Latince
LOR	Larousse'a Giren Neolojizm Oranı
SAS	Samsung Birleşik Kelime sayısı
SN	Samsung Neolojizm Sayısı
ST	Samsung Türkçe Ödünçleme Kelime Sayısı
STKS	Samsung Toplam Kelime Sayısı
TAO	Toplam Türkçe Birleşik Kelime Oranı
TB	Türetme Benzerlik Oranı
TB1O	Türkçe Son Ekle Türetme Oranı
TB2O	Türkçe Ön Ekle Türetme Oranı
TBO	Toplam Türkçe Ekle Türetme Kelime Oranı
TBS	Toplam Türkçe Ekle Türetilmiş Kelime Sayısı
TC1O	Türkçe Ön Sesle Türetme Oranı
TC2O	Türkçe Son Sesle Türetme oranı
TCO	Türkçe Kısaltılarak Türetilen Kelime Oranı
TCS	Türkçe Kısaltmayla Türetilen Kelime Sayısı
TOR	TDK'ya Giren Neolojizm Sayısı
TDO	Türkçe Kelimelerden Tam Kısaltama Olanların Oranı
TDS	Türkçe Tam Kısaltma Kelime Sayısı
TF	Türetme Farklılık Oranı
TNS	Metinlerdeki Türkçe Neolojizm Oranı

TOK	TDK'ya Giren Neolojizm oranı
TAR	TDK'ya Giren Neolojizm Sayısı
Tr.	Türkçe
TÖ	Türkçe Ödünçleme Oranı
TrFr	Tr Fr yakınlığı İn kıyasla Tr>Fr> İn, Fr>Tr>İN
Trİ	Tr, İn ve Fr'dan Tamamen Farklı Türetme Şeklin Sayısı
TTÖ1	Türkçe Toplam Tam Ödünçleme Oranı
TTÖ2	Türkçe Toplam Kısmi Ödünçleme Oranı
TTŞS	Toplam Türetme Şekli Sayısı
TDK	Türk Dil Kurumu
VAS	Vestel Birleşik Kelime Sayısı
VN	Vestel Neolojizm Sayısı
VT	Vestel Türkçe Ödünçleme Kelime Sayısı
Yun.	Yunanca
WNS	Wiko Neolojizm sayısı
WTKS	Wiko toplam kelime sayısı
WTÖ	Wiko Fransızca Ödünçleme sayısı